

zeruak ARGIA

1977-Ekaina-19 - XI garren urtea 743 zenbakia - 35 peza

4 egun
POLISARIOekin

zenbait preso asko atzerrian,
hauteskundeak ez datoz eroso

AMNISTIA

1977 auteskunde orokorrak Euskal Sozialista Biltzarrea ESB

Gipuzkoako Senadoretarako Kandidatura

ELECCIONES GENERALES 1977

SENADO

Doy mi voto a los candidatos marcados con ☒

☐☐☐☒

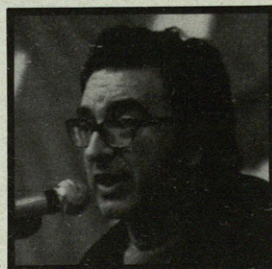
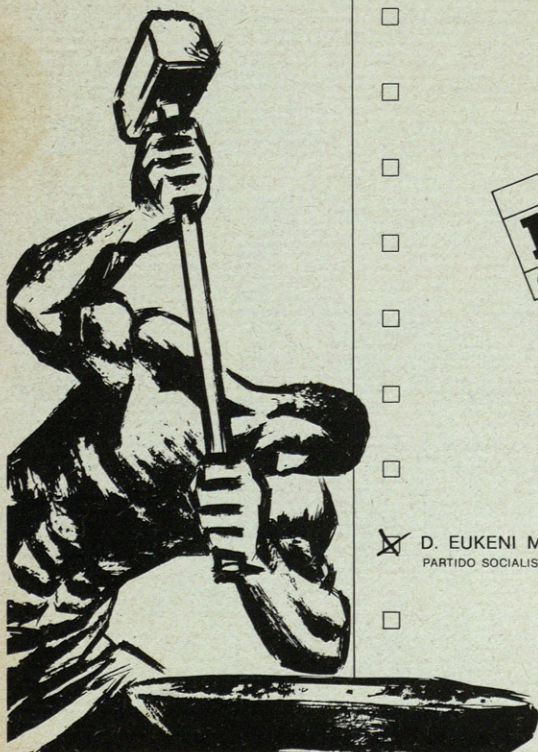
D. JOSE LUIS ALVAREZ EMPARANZA
PARTIDO SOCIALISTA VASCO (TXILLARDEGUI)
EUSKAL SOZIALISTA BILTZARREA (ESB)

☐☐☐☐☐☐☐☒

D. EUKENI MIRENA LASA LASA
PARTIDO SOCIALISTA VASCO-EUSKAL SOZIALISTA BILTZARREA (ESB)

☐

EMAN EZAZU
BOTOA
GURE ORDEZKARIEI

JOSE LUIS ALVAREZ ENPARANTZA,
"TXILLARDEGI"

47 urte, Bilboko Eskolan "ingeniero industrial" eta Pariseko Sorbonne-an Linguistika ikasia.

EKIN en sortzaileetarikoa bat. Erakunde honetatik sortu zen, lau urte geroago, ETA.

Urte hauetan, maiz ezagutu du espetxea.

76garrenean, E.S.B.-ren sortzaileetarikoa bat. Urte berean bukatzen du 16 urteko exilio luze bat.

20 liburu argitaratuak ditu euskaraz eta euskal prentsan lan mardula du egina. Bordeleko Unibertsitatean euskara irakatsi du. Euskaltzain da.

Berriki agertutako inkesta baten, Txillardegia da, euskal idazleen artean lehena. Donostiko E.U.T.G. an linguistika irakasten du.

EUKENI MIRENA LASA LASA

33 urte, Lazkaoarra, Bilboko Fakultatean, Ekonomi Zientziak ikasia. Gero, Bretaina Handian hiri eta eskualde Plangintzan Master tituluduna, University of Reading delakoan.

Lankide Aurrezkiaren "Departamento de Desarrollo Regional" delakoan lan egina, eta egun Beasaino Mikel Deunaren Sendategiaren zuzendari.

19 utekin militantea M.S.E. delakoan, eta hemendik E.S.B.-ra.

Gure sindikalgitza eta gure sozialismoaren alde

Partido Socialista Vasco-ESB
Gure sozialismoa

HAUTESKUNDEAK BIHURRI

non zer

Hauteskundeak	4-12
Eva Forest	19-20
Lau egun POLISARIOekin . .	21-27
Tupa	30-31
Supindar nunahi	32
Apala	33

Ezin zitezkeen beste era batera izan. Faszismoaren barrutik gida-tzen den demokrazia bidea nahitaez bortxakeriaz betea da. Faszismo-aren gozoa, uza eta fruitua xurgatu eta ahogozatu dutenek lehengo maukari eutsi nahi diote. Faszismoaren zipozkeria, zapalkuntza, mi-xeria, gartzela eta heriotza jasan dituenak, aldiz, zainetatik bota nahi du aginte basa.

Faszismo leundu eta gozatuari eusteko nahi dituzte batzuek hau-teskundeak. Beste zenbaitek askatasun osorik gabe egingo diren gorte eta senatuan borrokatuz nahi dituzte faszismoaren horma gogorrek pitzatu eta desegin, behin betirako. Joko horretan gaitzeko beldurrez joko horri uko eta muzin egin dionik ere bada, noski.

Suárez da hauteskunde hauetan irabazle, ezpairik gabe. Hautes-kundeak egitea ere inork nahi baldin badu berorrek nahi du. Hoiiek egiteko gartzelak hustu eta presoak herbestera dituzte. Helburu ber-dinez Frantziako gobernuarengatik lortu du ETAkoak Porquerollesa urruntzea ere. Beldur bait zen ETArek bortxaz hauteskundeak piku-etara joango ote ziren.

Halaz ere bortxarik bada Euskal Herrian. Ibarra bahiturik da. Irra-tietako antenak hankaz gora botatzen dira. Trenbideak txikitzen. Bortxakeria guztiak ETArek direnik ez dirudi. Kazetari abertzale-ak hil arte ez direla geratuko esan bait dute Loilako herri irratia txi-kitu dutenek. Demokraziarako urratsa egiazko terrorista hauek lotu eta giltzaperatu gabe egin nahi izan du Suárezek. Hauek uharte bate-an hesiturik edukitzeko ahalmenik ez duen bitartean alferrik ari da Suárez. Hauteskundeak, demokrazia, askatasuna, langileen eta herri-en eskubideak politikoen ahoetan bero bezain garratz errepikatzen diren hitz hutsak eta gezurtiak izango dira.

Faszismoaren atzaparrak leuntzerik eta kamusterik nahi ez duen otsorik badabil kalean, bazterrak txikitzen. Diputatu eta senatore be-rriek askatasun bidean aurrera egiteko legerik eta erakunderik sortze-ko hainbat indar izango ote? Aprobata egin nahi da. Estrata estu hori faszismoaren luiziak ixten baldin badu iskiluz ireki beste biderik ez omen dugu izango.

Eguraldia bezain bihurri, hibaia bezain arro, laino konkorrak be-zain ilun, eta buztin bustia bezain irristakor gerta daitezke hautes-kundeak eta ondoko egunak.

Izan ere faszismoaren herio-ostikoz argituko du demokraziaren egunsentia. Eta herio-ostikoak gogorrek eta luzeak izan ohi dira as-ktan.

Dena den, oraindik ez dira espetxeak hustu, Euskal Herrian bizi nahi duen asko da atzerrian, kalera botatako langileak badira, lanik eza ugalduekin egin da, Euskal Herriaren nortasunari, kulturari euskarari, ekonomiari eta abarri muzin eta borroka egiten zaio.●

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietano Ezeiza.

Buruzagi:
M. Aizaga, Elixabete Garmendia

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak
L. A. Aranberri "Amatño", Gexan Lantziri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarria.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Leta, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), I. Baraizarrak (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzurri (Durango), Barrenetxea (Oñartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-teria), Metal-Iburri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilariak: Antton Olariaga.

Argazkilarik: Arturo Delgado-Loubet

Fotolitoak: Emilio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo 22
Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	35	ptz.

ERANTZUNARI ERANTZUNA

Jauna.

Z.A.'ren 738 zenbakian Odriozola jaunaren idazlan bat irakurri dut "PENEUBETAR BATI AIPUAZ AIPUA" izan xelebrekoa, erantzun antzera nire idazki bateri Z.A.'ren 734garren zenbakian artitaratu egin zana. Erantzuteko eskubia uste dut dadukatela ta orregaitik idazten ditut orain.

Ez dut aditzen zergaitik Odriozola jauna doan bere erantzunean EAJren aurka; nire idazkian ez nuen esan ezer EAJren alde, izentatu ere ez nuen egin, nire eritzia bakarrik idatzi nituen, baiña alan da guztiz ere Odriozola jauna don Kijote aiz-errotaren aurka jaon zen bezela, joan da EAJren aurka amurru guztiagaz. Au ikusitakoan uste dut Odriozola jauna EAJgaz obsesionatuta dagoela, EAJgaz amesetan egiten duela, eta au ez da ona gauzak argi ta garbi ikus-teko.

Odriozola jaunak jakin behar du ni ez naizela iñoren ez goratzaille ez ideologua, eta aipuzale-tasun barik nere eritzia ordezkarria bakarrik naizela, eta naiko.

Ez noa EAJ goratuten, orretarako ni baiño jakintsu eta trebetsuagoak dagoz, baiña bai diot uste dutela gaur egunean EAJk daramatzin bi-deak txarrak ez direla Euskal Herriak nahi duen helburuetara elduteko, paradisu lilluragarri guz-tiak alde batera utzita.

EAJren eginkizunak ezagutu ta Odriozola jaunaren eritzia irakurritakoan, nik lehenen-goaren alde dadukat jokera, aurkitzen dituzte-lako positiboak, eragileak eta alkartutekoak; bigarrenagaitik ezin dut esan bardin.

Odriozola jaunak diosku, analisis burutsu bat egindakoa, interklasismoak burgesiaren in-teresak zaintzen dituela eta ez herriarenak, bai-ta dioku euskal proletalga herri interesak zain-tzeko, euskal sozialismo bat eraikitzeko, klase burrukan sartu behar dela. Gauza bat da anali-

sis bat egitea ta beste gauza bat da aurretik ipi-ñiko konklusioetara eldutea. Baiña analisis guz-tiak alde batera utzita errealtatera joan behar gara, pilosopi abstraktoetan ez gaitzezan galdu, odeietatik lurrera beeratu behar gara, teorieta-rik praktikara, eta gaurko European gauza bi-ikusten ditugu agertzen dizkigutenak Odriozola jauna guztiz oker dagoa; lehenengo, European langillek obeto bizi ta ta sozial arazoak obeto zaintzen diran gizarteetan, interklasismoa dela jokabide politikoa, eta orregaitik bizi direla ain ondo eta ain ondo zaintzen dituztela sozial ara-zoak; eta bigarren, klase burruka ta sozialismoa-ren izenean European eraiki diran gizarteak ez dirala langillentzako paradisuak.

Odriozola jaunak eskeintzen duen erabide mirariegileak European erabilli dira, or dagoz ondoreak; zer nahi dute Euskal Herrian beste laboratoriorio proba bat egin?, hori "batetik urten eta bestean sartu" izan leiteke.

Odriozola jauna trebea da sozialismo, klase burruka, burgesia ta orrelako hitz politikak era-biltzen, idazteko ederrak eta errezak, arrakasta aundikoak, aia beteko hitzak, "progre" itxura emateko onak, baiña hitzak hitz eta, non dago mamiña?

Eusko langilleriaren aoz aldegille asko jaio dira aspaldian; maitasun benetakoak ala irabaz-koia?; langilleriaren aldekoak ala langilleria erabiltekoak? Erantzuna eun urte barru.

Baiña gaur egunean abertzaleak galde bati eman behar diogu erantzuna, eta prest; bidebie-ta baten gaude, ala denon arte aurrera eroan Euzkadi gurdia askatasunera ala bakoitzak bere atabala jo iñora ez elduteko, baiña bai edo fa-zista edo proletario diktadurapean amaitzeko. Odriozola jaunari nere agur beroenak eta zuei, aurrera beti!

Agur jaunak

B. PORTUONDO

ABESLARIAK ETA TXARTEL-KERIAK

Agur KOSKAKo abeskide edo zeratenak.

740go Z. ARGIAN irakurri ahal izan dut zeuen izena garbi utzi nahirik eginiko eskutitza. Nere kabuz, pentsatzea libre baida, KOSKAren izena azaldu zelako delako ale barean, debalde-ko propaganda egin nahia hartaz baliatuz. Nik ezezik batzuk ere pentsatu genduen ELAko agi-ri baten beren mitin-alaitzaile egin ote ziñaten, baina usteak ustel maiz, ber irakurririk. 738ko alea, delako "manifestu" hura J.L izenpeturik dago, ta ez langile erakunde siglekin.

Bestalde berton izandako askok ba omen zakien Bethowenen sinfoniak ez zirela baino are gutxiago omen zuten igerriko KOSKArenak izango zirela.

Arrazoi haundia duzue txartelkeriari bu-ruz, baina, zoritxarrez, gure herrian ez da ugari-tasunik artistetan, izan nahiakoak gehiago badi-ra ere. Zuek esandakoen azpiz-gain jarritz, artis-ta askok izan dute beren burrua promozionatze-

ko bidea politiko erakundeen bidez. Aitatzten dituzuten izen zerrenda hori, hoiek, ene ustez gehiago dute zer ikusia esandako erakunde ba-tzukin langile sindikal erakundeekin baino, izan ere gaur egunez langileok musikaren ametsa baino aurreko lanik dugulako.

Noski sindikatu ugari dela gure Herrian, gutxi herrirrak, are gutxiako euskaldun eta era-kunde politikoengandik at direnak.

Langile batek.

HAUTESKUNDEAK NON ?

Zuzendari jauna:

Inork ezingo dit ukatu gure herria, beste Espainiako herriak bezala, hautes-kunde giro garbi batean sartuta ez dagoen-ik. Batzu talde abertzaleen alde, zenbait estatista jarrerari segitzen, ezkertiarak ere ba dute zer esanik...

Komunikabide ofizialak nahiko min-tzatu dira elektzioei buruz, Suarezen tal-deari garaipen erreza eskainiz. Estatuko aldizkariak ere, bakoitza berari ajola zi-tzaion taldearen alde. Euskaldunok geure aldizkarietan garbitasun pixka bat aurkitu nahian ibili gara. Eta, zer gertatu zaigu?

"Zeruko Argia"ri dagokionez, inungo azterketarik ez dugu aurkitu. Badirudi, zuk zuzentzen duzun aldizkaria irakurriz gero, hauteskunde giro hori Euskal Herri-tik at dagoela. Eta ni ados nago, demo-krazian sartuta gaudelarik, bakoitza bere iritzia eman beharrean dagoela, baina barkatzen ez dudana da, inungo informa-ziorik ez eskaintzea. Zuen zenbait kolabo-daroek eman dizkigute beren iritzia, baina guk espero genuena informazio eta azterketa sakona zen.

Profesionalak lan egiten dutela Zeru-ko Argian beste informazioetan nabari-tzen da. Baina elektzio kontu hauetan ez da batere ikusi. Zer gertatzen zaizue ?

M.O.

IRAKURLEAK MINTZO sailera-ko baldintzak. Gure aldizkaria eus-ka-rez denez gero, hizkuntza hone-tan idatzitako gutunak bakarrik argitaratzen ditugu. Bestalde, be-harrezkoa da idazlearen izen-deitu-ra eta DNren numeroa ere bidal-tzea, nahiz gutuna izengoitiz argi-tara eman.

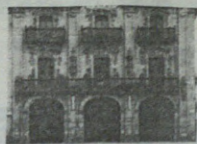
Burgesiaren eginkizunik nagusia alderdi iraultzaile eta popularen (klase popularren) batasuna eta erakundeketa haustea izan ohi da. Euskal Herrian berri ere lortu duela aitortu behar, zorigaitzoz. Espainiar Estatu inperialistak batasun eta erakundeketa hori pitzaturik utziko ote duen susmoa hedatuegia dago hor zehar.

Denok dakigunez, euskal ezker abertzalea bloke gisan (KAS gisan, beraz) Euskadiko Ezkerra deritzan hauteskundeko aliantzaren barne sarturik zegoen. Denok dakigun gauza da ere, parte hartzeari uko eginik, hauteskunde hauetatik zergatik erretiratu zen.

Gero, ordea, amnistiaren hauzian izan diren gorabeheragatik eta, EIAk parte hartzeari baiezkota eman dio bere aldetik. Aldi berean, EHASEk eta LAIAk, lehengo jarrean tinko oinarriturik, ezezko jokabideari darraioete. Egoera honek dakazkien ondorio tamalgarriak oso nabarmenak direnez, neurre gogoeta batzu agertu nahi nituzke hauz honen inguruan.

Lehendabizi, bistan denez, eskubide demokratikorik gabeko hauteskundeak ditugu hauk. Hortan ere ez du amorerik eman espainiar boteredun klase menperatzaileak. Kanpaina honetan, bada, alderdi erreformistek parte hartuko dute nolabaiteko egokiara batetan. Legalizatuak izan direnak, alegia. Beste zenbatik ezkertiar, azken hamabost egunotan ari dira tribuna publikoa erabili nahirik baldintzarik txarretan. Besterik ez bada ere, dirudienez, hauteskundeok berok salatzeak erabiliaz.

Baldintzotan EIAk hartu duen erabakiak batez ere bi ondorio txar dakazki. Alde batetik, euskal ezkerraren batasuna pitzaz lezake. Jakina, KASen barruan alderdi bakoitzak bere autonomia izango du bidezko denez. Eta bakoitza bere biderari jarraituko zaio. Baina honek ez digu ezertxo ere esplikatzeko arazoaren funtsa. Funts hori zera baita: euskal ezkerra alderdidun bloke bezala artikulaturik dagoela, euskal ezkerra ez da alderdi bat, beraz. Are gehiago: bloke hortan ez dago oraingoz alderdi dirigenterik, ezkerraren mugimendua berak kontrolatzeko moduan. Garbi dagoen gauza dela dirudi, bada, bloke osoari dagokion hauz batetan erabakiak alderdika hartzea zentzugabeko politika bat dela. Ezin duela oraingoz nork bere aldetik erabakirik hartu maila honetako hauz batean. Edo bestela zera gertatzen da. Hots, EIAk bere burua jadanik alderdi dirigentzat daukala euskal ezkerraren barrutian. Hori da: ezker horrekin identifikatzen den populu iraultzailearen kontrola berak daukala bere aldetik. Edo bestela esanik, pentsa daiteke, EIAk zera uste duela: populu hori berarekin identifikatzen dela, eta ez ezker osoa biltzen duen blokearekin (KASEkin). Hori pentsa dezake nahi badu, baina ez analisi zehatz baten ondorioz, berak bere buruaz egin duen ilusioz baizik. Eta izan ere nonbait ezagutu ote da ba, alderdi bat, dirigente bihurtzea jaio eta bost hilabetera? Hartu duen erabaki hori dirigente izanik, justifikagarri izan liteke, ez ordea egungo egunean.

herriko plaza

Euskal Ezkerraren Zatiketa Berriz ere

Beste alde batetik, bigarren ondorio tamalgarria aipatuz, zera hautemen genezake. Euskal ezker osoarekin, KASen blokearekin identifikatzen den populu aurrerakoiaren barruan izugarritzko nahasketa eta noraeza sortu duela EIAren erabakiak. Eta esan bezala, hauteskundetako hauz honetan oso bistan baitago hori: euskal ezker iraultzailetzat ez dela alderdi bat edo beste hartzen KASen barruan, guztiak baizik. Populua bloke osoarekin identifikatzen dela. Botua ematen baldin bazuen, ez zion bati ematen, blokean bikdurik dauden indar guztiei baizik. Horra, beraz, nahaske-ta eta noraeza. Horri derizkiogu politikaz-

ko zuhurtasunik eza. Aurrera pauso izan ordez, atzera pauso. Zeren eta alderdi iraultzaile batek, beste gauza ororen gain, egin ez lezakeen gauza horixe baita: populu eta proletariogaren abitan konfusioa sortu, bideak ireki eta argitasuna eskaini ordez.

EIAk bere argudioari euskarri emanaz, tesi hau formula lezake adibidez. Eta nik neronek entzun ez badiot ere, honelako zerbaitetan funtsatzen duela bere jarrera uste dut. Hots: alderdi iraultzailea populu (klase popularrak) dagoen lekuan egon ohi dela. Ondorioz, populu hauteskundetara baldin badoa, gu ere han egon behar dugu presente. Bestela, berriz ez gaude bere zerbitzuan.

Bistakoa denez, hori horrela da; popularen zerbitzuan egon behar du betidanik alderdi batek nonnahi delarik ere. Baina ez berari segituz, ez eta ere berari dirigituz, aitzitik, berari bide zuzenak irekitzen lagunduz eta argituz. Segidismo eta obrerismo hori bestela ere aski bait dugu gure inguru korronte troskista eta utopikoetan. Bestalde, politiko izateko abokatu izan behar den gure herri honetan, ideologia juridizistaren eragina ez da motela. Honek ere zerbait esplikaz lezake gure batasunik eza.

Alderdi iraultzaile batek, egia da, parlamentuzko politikagintza era zuzen batez konbina lezakeela hortik kanpoko klase burrukarekin. Lehendabiziko politikagintza bigarrenkoari subordinaturik. Hain zuzen ere, legalizaturik dagoen inork egingo ez duen gauza dugu hori, era horretan. Aski baita zenbait kontzepzio hautesmatea hortarako. Dena dela, alderdi iraultzaile baten-tzat alternatiba ez dago parlamentura joan ala ez joanaren artean. Beste maila honetan planteatu behar da arazoa: nola joan edo nola ez joan. Bestela, arazoa bera oker planteaturik dagoen arte ez dago zer eginik, oker planteatua baldin badago erantzuna ere halakoxea izango baita, okerra. Eta planteaketa hori zuzena izango bada, berriz, aldian aldiko analisisa hartu behar euskarritzat politikagintza desbidera ez dadin.

Zenbait kontsiderazio egon daiteke hontaz.

a) Amnistiarik ez dago Herriak nahi duen eran, osorik eta erabat.

b) Eskubide demokratikorik ere ez, ez elkartzeko, ez biltzeko, ez espresatzeko eta ez manifestatzeko.

c) Alderdi legalizatu gabeak hamabost egun daduzkate, baldintza txar batzutan beren posizioak tribuna publikoan agertze-ko.

Ez dirudi bada, baldintza horietan, abastentzioa baino alternatiba hoberik dagoenik. Eta hori, popularekin batera egoteko, batez ere euskal ezkerrarekin identifikatzen den harekin. Izan ere, helburua funtsean haxe baita: populu hori hezi burgesiaren parlamentuzko sistema politikoa zertan datzan agertuz eta salatuz. Forma "demokratikoan" baina, sistema hori burgesiaren diktadura bat dela, jakin eraziz. Eta gainera, inperialista eta arrotza.

JOXE M. ODRIOZOLA

HAUTESKUNDEEN AURREAN ZER?

Iazko Irailaren 19an, Z. Argian azaldu zen Karlos Santamariaren artikulua labur mamitsu bat: "Amnistia eta Bozketak Euskal Herrian". Nik pasarte bat emango dizuet hemen:

"Kontzientziaz jabetzeko, euskal politikan ari diren alderdi eta gidari guztiek, erabaki bat hartu behar lukete, momento honetan bertan, alegia, hautespenetan eskurik ez hartzea gatibu politikoen problema soluzionatu arte.

Are gehiago: gobernuari jarrera hau jakin arazi behar litzaioke, inor engaina ez dadin.

Hobe izango da, duda gabe, argi eta garbi postura hau orain azaltzea, gero kalte handiagoak negar egin behar izatea baiño"

Goiztar zebilen Santamaria jauna. Ordurako garbi, oso garbi, ikusten zuen Amnistiak duen garrantzia. Bere abotsak izan du oihartunik euskal lurrean, eta hala ere badira gaur oraindik entzungor egiten dutenak. Egia, geroztik, gora-behera asko izan dugu Euskal Herrian, aldaketak, aurrerakadak eta atzerakadak, deiak eta eragozpenak, mobilizapen eta zarpaketak, hildakoak eta zaurituak, kaleratuak eta gartzelerratuak... Amnistiaren aldeko borroka gogortuz joanda, hala ere, eta beste horrenbeste represioa ere. Euskal Herriaren dinamika, bizkortzen ari zela zirudien, alderdi, erakunde, alkate, prentsa, langilego eta popularen eragina handiagotuz, gogortuz, rakidalagotuz zihoan. Batu beharra, elkartu beharra, elkar babestu beharra, inoiz baino premiagarriagoa ikusten genuen, taktikoki bederen, gure herriak hain beharrezko dituen epe laburrerako soluziobideak, nahiz partzialak, eskuratzeko asmotan, eta gobernu espainolaren aurrean indartuko gintuen abertzale eta autonomist batasun batean agertzeko.

Gauzak, horregatik, ez dira horrela izan, eta hauteskundeak, bozketak edo elekkzioak, izan dira, hain zuzen, bateratu beharrez, batasun horretarako oztopo eta trabarik handiena.

Hauteskundeak direla eta, bakoitzak bere bidexka berekoiari eutsi dio, temati eutsi ere, norbere protagonismoak bultzaturik edo. Referendumaren aurrean nola-baiteko BATASUN batez jokatu genuen euskaldunok eta herri-batasun bat lortu genuela esan dezakegu, Abstenzioa bultzatzerakoan, eta bat eginik azaldu ginen Gobernu eta Opinio Internazionalaren aurrean.

Geroztik, ordea, gauzak asko aldatu di-

ra, txarrerako aldatu ere, itxuraz, eta herri interesak ahazturik, interes komunak bazterturik, bakoitzaren interestxoak dira jokabidearen eragile eta mugatzaile.

Amnistiarako pausoak eman badira ere, eta herriak hortara beharturik eman dira, gaur oraindik ez dugu benetako Amnistiarik.

Amnistia, izan ere, gobernuak agindu duen hori baino askoz zabalagoa da.

Ez gaitezen engaina: Amnistia, benetako Amnistia hori baino askoz gehiago da, eta orain arte lortu dena ez du inongo negoziatzailek lortu, herriak lortu du, borrokan lortu ere.

Dagoeneko batzu batzuek agindu dute Parlamentura joatean, lehenik egingo dutena Amnistia lortzea izango dela, osoa lortu ere. Inozoak bagina, agian sinetsiko genieke. Ez ote dakite, bada, hauteskunde horiek ez digutela hainbesteko aldaketarik sortuko? Orduan hauteskunde ondoan, jende ezaguna izango dugu gobernari, eta ez dirudi orduan gaur ez bezalako arrazoirik izango dutenik, gaur ematen ez dutena hain erraz emateko. Hauteskunde ondoren bai, eta gaur ez? Euskal Herriko parlamentari bakanek lortuko ote dute bada, egun batetik bestera lortu ere, herriak hain luze borrokatu ondoren lortu ez duena? Amets egitea libro dateke, beren buruak engainatzea... posible, baina, mesedez, utzi gaitzela baketan eta ez dezatela inor engainatzeko asmorik har.

Borroka da gure bidea: amnistia bidea, aldaketa bidea, nortasun bidea. Eta borroka da gaur egun Abstenzioa. Abstenzioa, baturik eta hobe, herri bezala abstenitzea da biderik egokiena, lortu behr ditugun oinarri minimoak lortzeko. Eta ez dezatela pentsa Amnistia aldaketarik gabe lor dezakegunik, ez eta aldaketarik ere Amnistiarik gabe.

Hori da Abstenziorako arrazoi nagusia, eta abstenitzean Referendumean ekindako haustura bideari jarraitzen gatzazkio. Ez pentsa, haatik, Abstenzioa helburu dugunik, eta Amnistia horretarako justifikazioa, aitzakia. Ez, helburua Amnistia da, eta Abstenzioa hori lortzeko borroka biderik egokiena une honetan, eta, bestalde, gobernuarentzat gogorrera eta mingarriena.

Abstenziorako beste zenbait arrazoi

Dagoeneko badira euskal alderdiak hauteskundeetara joatea erabakirik dutenak. Horiek ere nolabait justifikatu nahi-

ko dute bere partizipazioa. Era askotako arrazoiak izan ditzakete, eta beren lana dute herri aurrera, plazara, arrazoi horik, ahalik eta zehatzen, agertzea, inongo demagogiarik gabe.

Nik neuk abstentziorako beste zenbait arrazoi aipatuko ditut, inork entzun nahi baditu...

- Demokrazia ez da hauteskunde bi-dez ezartzen. Ez da demokrazia hauteskunde fruitu, alderantziz baizik. Hauteskundeetarako kondizio demokratikoak aurrez ezarrita egon behar dute, hauteskundeak demokratiko izango badira. Libertate demokratiko guztiek, aurrez emanik, ezarriak, egon behar dute, bestela ez dira hauteskunde demokratikoak izango. Eta, nola nahi duzue Demokrazia hauteskunde ez-demokratiko batzuen bi-dez ezartzea?

Euskal Herriari dagokionez, ez dugu oraindik libertate demokratiko handirik ikusi. Represioak bizi-bizi dirau; alderdi eta erakunde asko dago, oraindik, legez-tatu gabe. Ez dugu, beraz, demokrazia handirik espero izateko biderik.

Hauteskunde kondizionatuak dira hauek, mugatuak, eta hortik aterako dena ere gehienaz demokrazia mugatu bat izango da, mugatuegia hain zuzen.

- Hauteskunde hauek ez dute aldaketa sakonik erakarriko. Jadanik "Reforma Politikorako Legea" jarririk daukagu, eta lege horrek mugatzen ditu hauteskundeak erabat. Hauteskunde hauen helburu bakarra da rejimenaren itxura aldatzea, aldaketa sakonik gabe, eta hortaraxe, beroiek ezarritako erregelak onartzera, baiezttera,

- Hauteskunde horietatik aterako den parlamentuak ez du konstituzio berri-terik izango. Rejimenaren eta frankismoaren zutabe nagusietako batzuk, gaur gaur-tik, mugitu ezinak ditu: monarkia bera, oinarritzko lege "fundamentalak", nazionalitateen autonomia, e.a...

Konstituzio berrikuntzarako bidea besterik litzakete: herriak behar luke soberani oinarri eta botere iturri bakarra. Hemen ez dago horrelakorik, ez antzekorik.

Bestalde, parlamentuaren indarra eta ahalmenak, maingutuak, mugatuak azaltzen dira dagoeneko:

- Erregeak hautatuko du Gorteetako Presidente, eta baita 40 Senadore ere.

- Gobernua bera ez dagoke, benetako demokrazian egon behar litzatekenez, Parlamentuaren kontrolpean. Erregeak aukeratuko du Gobernuako Presidente, ta, hori gutxi balitz, Erregeak eskubide osoa izango du, nahiz palamentuaren kon-

tra, edozein arazo Referendumera eramateko.

- Frankismoaren garaiko instituzio pilo batek lehen bezala iraungo du, orain Erregearen eskutan: Monarkia bera, Estatuaren Buruzagitza, Gorteetako Presidentetza, Erreinu Kontseiluko Presidentetza, Gobernuako Presidentetza, Tribunal Supremo Presidentetza, Estatu Kontseiluko Presidentetza, Erreinu Kontuetaiko Tribunalako Presidentetza, Ekonomia Nazionalako Kontseiluko Presidentetza...

- Senatuaren representatibitatea ezin onartua da. Probintzia bakoitzak, handiak bezala ttipiak, 4 senatore izango ditu, eta, dudarik ez, hau Euskal Herriaren kaltetan. Eta gutxi balitz, horretaz gainera, erregeak berak 40 senatore aukeratuko ditu.

Eta arrazoi horik guztiak gutxi balira, galdera bat egin nahi diet hauteskondeetara presentatzeko hain bero dabilztan horiei:

Euskal Herriak ez ote luke nortasun minimo bat behar gaur-gaurtik, hauteskunde horietatik zerbait positibo atera ahal izateko?

Nortasun hori ere Madriletik ekarriko ote digte, bada, gure parlamenteri, auzart ez ezik, guztiz iaio eta trebe horiek?

Nork, emanda, ordea? Etxarrikoa, Aberri Eguna, hainbat gauza ukatu diguten horiek emanda? Eta dohainik ekarriko ote digute bada? Edo zeren truke? Zer dute horiek, herriarekin kontatu gabe, inoren laguntzarik gabe, gauzak hain errez lortzeko?

Eskari bat, Jaun parlamentariok: "Ondo pentsatu nora zoazten eta zertara zoazten...". Guretzat hobe derizkiogu herrian gelditzea, herriarekin borroka egiteko. Borrokaren bidez lortu dugu orain artekoa, eta borrokaren bidez lortu beharko dugu hemendik aurrerakoa ere!

ABSTENTZIOA BORROKA DA

Anton ASKI

EGUN EGUNGOA

AGINTARI LARRI HORRI

Udako Euskal Unibertsitatea Iruñean egin nahi dute aurten.

Hori dela eta, kargua utzi berri duen gobernadorearekin mintzatu ziren antolatzaileak eta hona zer esan zuen:

beldur zela ez ote duten Nafarroa baskonizatu nahi.(!)

Ez dakizula ordea egia diozu: Baskonia hura Nafarroz, Euskal Herri osoarekin batera, lehen bidera bihurtu nahi bait dugu

DANIEL IBARGOITI

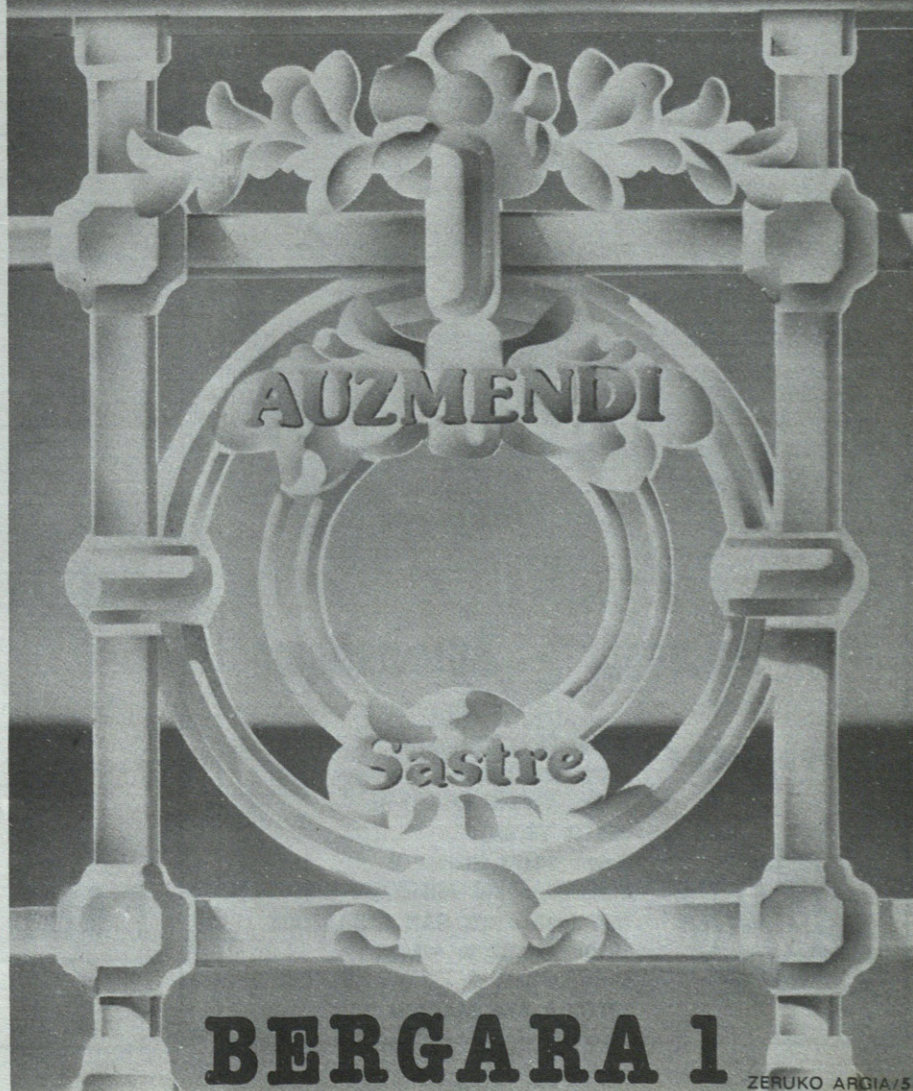
(Monoprix-en ondoan)

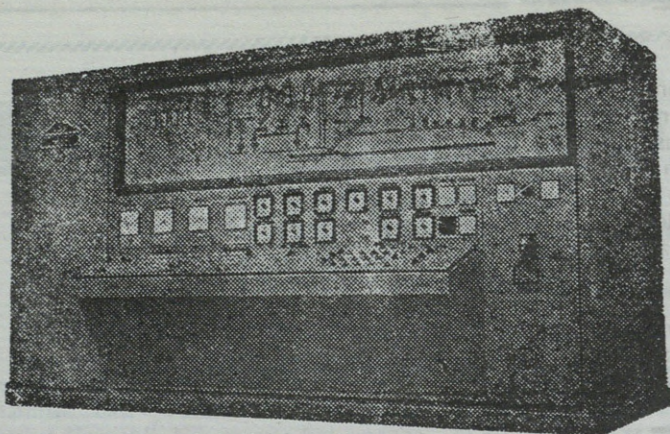
PRET A PORTER
SAIOA

Agurtzane Etxabek eta Mari Uribek beren denda ikustera gonbidatzen zaitu

DONIBANE LOHITZUN • 100 Rue Gambeta • LABURDI

AUZMENDI,
Donostiako estiloa.

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

«Gruak» ez Iraultzeko
electroniko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)

Zembakizko Kontrolak
Ikusgailuak

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladorea berekin duenak.

HYDROMATIK (Alemania)

Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)

Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak.

INDRAMAT (Alemania)

Servo-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko loturak eta lanak.

FORSHEDA (Suecia)

V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)

Goi presiotarako uraga giltzadunak.

TUROLA (Italia)

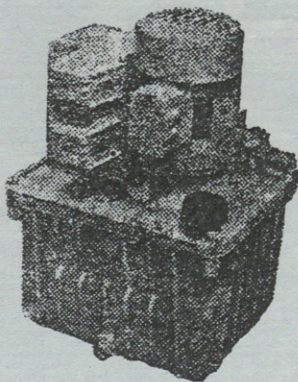
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)

Inder irazkiak eta itzulerakoak.

ADA

Uztal gisako euskarriak.

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolastokleta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ar) ta
353440 (5 ar)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15. **SAN SEBASTIAN**

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

NORK KUKURRUKU!!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. **FAGOR**'ek

sukaldian

Transportes ankar s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusia, **ERGOBIA** auzoan, **DONOSTIAN**.

Urrutizkiak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

K.A.S. KARREKO?

LAIA, EIA eta EHASEk osatzen zutela KAS, guziok genekiena da; eta osatzen zutela badiot, gaur beste horrenbeste ezin esan genezakeelako da, hots EIAk hauteskundeetan parte hartzeko erabakia hartu duenez gero.

KASen alternatibatik at, KASen izpiritutik at, hartutako erabakia partidista izan da eta partidista ezezik traizio bat dela diot. Traizioa Euskal Herriari eta Euskal Herriko langileriari lehenik, eta atsedeen eta poz haundia Madrileko gobernuari entzatzat bigarren.

Gure etsai amaorratuena pozteko bidea ematea traizioa egitea da, eta kito. Hainbat bider zuek salatutako demagogia berean erori zarete.

Nork antola dezake honelako erakunde bat?

KAS bakarra genduen, estatalist erakundeei maila guzietan erantzun zorrotza emango zien organismo bakarra, abertzalatasunean oinarriturik gainera, zalantzarik gabe atzerapena mugimendu abertzale sozialistentzat.

KASkarreko galata guziori argi iturri zaretenok eman diguzutena.

AMNISTIA, geldika, geldika lortuz joan behar dela diozue, ongi, oso ongi, bainan herriak bere borrokaren bidez espetxeratuak ateratzen ari dan legez, zuek bestalde espetxeratzen ari zarete jendea. Hara oraindik Martutenen sartutakoak lekuko. Bai horiek ETApn. koak dira eta zuek hari berekoak.

Herria errea dago. Herria ez dago horrelako azpikeria eta maltzurkeriez engainatzerik, errespeto gehiago merezi du, kontsekuentzi guziak beretzat harturik borrokatzen den herriari batez ere errespetoa zor zaio.

Badakit jakin, zuen planteamentu politikoan zentralista demokratikak zaretena eta baza politikoa irabazi nahiaz zabilzate "demokrazia" horretan oinarriturik. Herri xumea (herria xumea naiz ni ere) ez da bete betean arazo honen jabe, ez eta beste zenbait arazoren jabe ere, ez da harrizko noski. Ez baitu izan politiko mailan osatzeko astirik. Baina jabetuko da, ohartuko da, zentralismo demokratikoa.

ren arriskurik nagusienetakoa, burakrazipean dirigismoan erortzea dela. Burokrazia sortu zenetik eta askatasuna, oso haserreturik daude, ez dira inoiz adiskidetu.

Behin eta berriro entzun izan da lur-bira osoan Euskal Herriak bota izan dituen askatasunezko garraxi latzak, borrokatze itzalak.

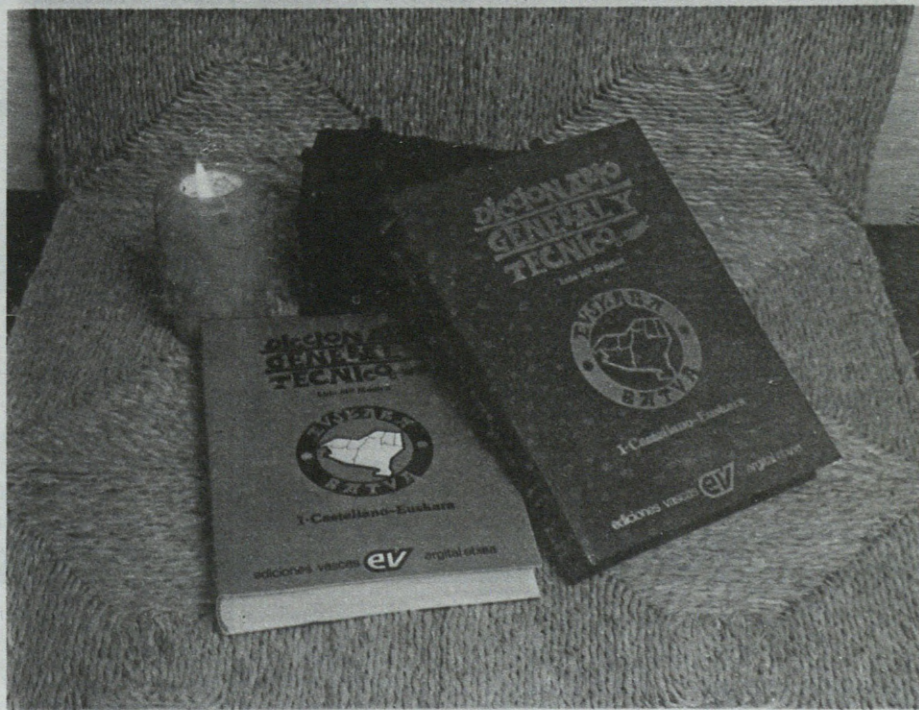
Zuek kaleratzea eta guziok estrena-tzen ari garen sasi-demokrazia hau herriari E.H.ko langileriari esker da. Baldin eta predikatzen duzuen bezala, sigla guzien

gainetik herria zerbitzeko zaudetela, zuzendu indar guziak askatasun bidean, utz siglak, batu indar iraultzaile abertzaleak, egia badiozue eta ez egin orain ehun urte inguru Xenpelarrek salatu zuena:

Ez da errez ibiltzen
anaiak alkar iltzen
Zer dan entenditu gabe
ortan galduak gerade.

IÑAKI ZUBELDIA MUGICA.

HIZTEGIA

100.000 adiera baditu. EUSKALTZANDIAK emandako legeen arabera moldatua da.

Euskara batu eta modernoan egina. Euskarari, kultur hizkuntza normaldua bilakatzeko, autorea irtenbide konkretuak bilatzen saiatu da, gaurko idazleen praxia eta Euskaltzaindiaren errepideak kontutan hartuz.

ediciones vascas **EV** argitaletxea

hormaspray ko

OLZRIASAKO

'BOTU DANTZA'

hauteskundeak euskal herrian

Frankismoaren erreforma hauteskundeak azken arineketa heldu da. Maiatzaren 24ean hasi zen kanpaina elektoralek ekainaren 15era arte irango du. Kanpainaren hedadura eta lujoak zeharo harriturik utzi gaitu. Euskadin 2 milioi boto daudelata, erakunde elektoralek erorketa/ohosketan saiatzen ari dira, hortarako medioetan erreparatu gabe.

Frankismoaren oinordeko den gobernuak hiru helburu argi ditu hauteskundeetan: 1) Abstentzioa likidatzea, 2) Botoen gehiengoak gobernu haxe abalatzeta eta 3) Giro itxura demokratiko bat lortzea. Eta honetarako era egokienean taitu, eratu eta gobernatu du azken garaian, prestatu dituen medioen artean hauk daudelarik: a) Lege elektorala (bere neurrietan egina), b) Erakunde batzuk orraindik legalizatu gabe uztea, d) Kanpaina elektorala ere bere medidara eratzea, e) Prozesuaren kontrol osoa eta errepresiboa, f) Estatu kapitalisten (USA, Alemania, Frantzia e.a.) laguntza e.a. Hauteskundeak ez dira inondik ere demokratikoak, da kusagunez, baina indar demokratikoek arazo taktiko bezala aztertu omen dituz-

te, eta aurkeztea erabaki dute gehienek.

Pseudo-demokrazia estrenatu berri honetan, garrantzitsuena hari ematen zaion konfidantza/abala dela uste izanik, azalpena hiru sailetan banatu dut, sailkapenaren kriterioa hauteskundeak buruzko jarrera delarik. Hauk dira aukerak:

Zalantzarik gabeko aurkezpena

Hona eskuin muturretik ezker muturrera inoko taldeak. Eskuinean, A.P., esan du norbaitek) aberats ari da. C. D. ere Suarezren figurarekin boteretsu; eta esan ere esaten da hemendik lau urte-

rako gobernu oraingoaren ez eskuin ez ezkerrean ez dela egongo, bera izango omen baita. P. S.O.E.-k badu Felipe González irudi/karismatzat. P.N.V., A.N.V. gloria zaharrak birberritu nahiaz, eta E.S. B. beldur/gloria berri zain ari dira. P.C.E.-k ohi duen paperpilo eta orijinaltasuna darabil kanpainen zehar.

Ezker iraultzaileak, ORT, (A.E.T.) eta PTE-ren (F.D.I.) fronteez aparte erakunde unitario bi ditu: Euskadiko Ezkerra (E.E.) eta Langileen Batasunerako Frontea (F.U.T.). Lehenean barne istiluak ez dira makalak izan: E.M.K., E.K., E.H. A.S., E.I.A., eta L.A.I.A. BAI zeuden hasieran; gero KAS-ekoak irten egin ziren gobernuak amnistia eta askatasun demokratikoak ematen ez zituelako, beste erakundeak hasarretueraziz. Gero EIA itzuli Nafarroan UNAI (Unión Navarra de Izquirdas) izena hartu zuen Euskadiko Ezkerrak. Bere barrenean, zenbait independente —Irize, Muez...— ere bazen, independente bereziak gainera. KASen kandidateuren erretiratzea hemen bakarrik izan zen onartua. Beraz, EIAk azkenean hauteskundeetan parte hartzeko erabakia hartu duenean, bere kandidateak ez du aurrera jarraitu ahal izan. Bestalde, EIA UNAIren programa politikoa babestu ezinik aurkitu da, bere erretiratzearen ondoren egin bait zen hori.

FUT (LBF euskaraz) LKI (LCR) eta OIC (EKE) osatzen dute, bloke troskista direlarik.

Ezker iraultzaileko taldeek borroka programa bat eskeintzen omen dute, eta parte hartuz eta botaeraziz frogatuko omen dute hauteskundeak ez direla demokratikoak.

Edozelan ere, hauteskundeetara aurkezten diren talde guztiek hedadura handiko kanpaina oso intenso bat egin dute, mitin eta hormakartelen bidez, batez ere.

Zalantzak edo autobazterketa (KAS)

Nora ezean ari den talde bakarrenetarik bat KAS-a da. KAS (EHAS, EIA, LAIA BAI) barnean dauden istiluek, kanpainen zehar bere taldeak isolatuak eta oharkabean igarotzea probokatu du. Amnistia eta askatasun demokratikoen baldintzagatik, EHAS eta LAIA BAI boikotaren alde daude, eta EIA aurkeztearen alde. Lehendabizi, denok kandidateurak erretiratu ondoren, EIA-k berriro aurkeztu egin ditu, Euskadiko Ezkerra-ren barnean. Edo linea estrategikoaren ezfinkapenagatik edo egoera konkretoaren funtsezko elementoen ezazterketagatik, baina hauteskunde hauetan EIA, EHAS eta LAIA BAI automarginatu egin direla esan daiteke, ez bait dute dinamika artez/koherente bat hartu.

Zalantzarik gabeko boikota

Hirugarren bloke honetan ematen diren boikotaren funtsezko arrazoiak hauk dira: 1) Hauteskundeak ez direla demokratikoak, 2) Frankismoaren iraupena markatzen dutela, 3) Kapitalismoaren finkatzea lagunduko dutela; honegatik, orain arteko langile eta herri borroka osoarekin eten egitea direla. Edozelan ere, jarrera honetakoak arras heterogeneoak dira eta ezker antiparlamentarista batzen dute, taldexka minoritarioak diren arren: LAIAez, LC, UC, CNT, anarkistak, autonomoak e.a. Hauk ere, herriaren antielektoralak antolatatu diren arren, nahiko marginaturik geratu dira, gutxiengo direlako eta medio eskasak dituztelako (ofizialik ezer ere ez).

Hauteskundearen aukera maukeraren ondorioak, gure ustez, ondorio hipotetikoak, arras ezkorak dira: gobernuaren helburuak beteko direla. Edozelan ere, bizi ditugun aldi interesante eta garrantzitsuetan edozein neke, lekuko izate arren, jasatea merezi duela uste dugu, diktaduraren katakunbetatik demokraziaren katakunbetara pasatzeko eskubidea bai dugu. Benetako eguneroko masa politikak katakunbetan jarraituko baitu. Eta politika egiten dugulakoaren falazia izango bait dugu. Demokrazia, guk egin beharrean, nork egingo digun hautatzeko eskubidea aitortu bait digute.

JOSEBA SARRIONANDIA

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON, 30 · TELEF. 410930
DONOSTIA

emakume aren partizipa zioa politikan (1)

Gure ingurura begirada bat botatzea nahikoa da, emakumearen partizipazioa gure gizarteko gora beheretan eskasa dela ikusteko. Beti gutxi batzuek dira zuzendaritza eta erresponsabilitateko lekuetan eta politikan parte hartzen dutenak.

Antifeministek atsegin zaien esplikazio bat zera da, etxeko lanetatik kanpo ezer egiteko ahalmenik ez duela emakume berari esatea. Baina ondorio hau, hau da, ahalmenik ezarena, ezin izan du inork esplikatuta eta gutxiago arrazoi bezala onartu. Eta kasu hontan, emakumea politikan ez aritzearen arrazoi bakarra, murgildurik dagoen egoera estu eta zapaltzailearen ondorioa besterik ez da.

Egoera hau da argitu eta garbitu behar dena, emakumeek politikan parte ez hartzearen benetako arrazoiak jakiteko.

Emakumeen egoera, eragozpen bat partizipazio politikorako

Denak bat datoz emakumeak politikariki ez duela egiten, emakumeak, jeneralki, politikan ez duela parte hartzen, esaterakoan. Ez du parterik hartzen ez zentzu konkretuenean, hau da, alderdi politikoetan era aktiboan partizipatuz, alderdiak ordezkatzuz, hauteskundeetan partizipatuz edo gobernuetan parte hartuz; ez eta zentzu zabalenean ere, hau da, gizarteko gestioetan partizipatuz eta gizarte aldakuntzan lan eginez. Zergatik?

Pertsona baten bizitzan politikan parte hartzea ez da ekintza aislatu bat. Alderantziz, bera gizartearen arteko harremanen proba eta agerpena da. Norbera historiaren etorreraren parte sentitzen denean edo talde, gizarte edo herri baten parte sentitzen denean egiten da politika, instituzio, gazteriarren mugimendu, sindikato eta alderdi politikoekin bitartez.

Emakumeek politikarekiko interesik sentitzen ez badute eta politikan partizipatzeko desiorik ez badute, hortarako

prestatuak ez daudelako da. Sinets arazi zaielako hori gizonen, gurasoen, senarren... mundua dela eta inoiz ez emakumeena.

Emakumeek politikatik at bizi dira, kontuan hartu gabe politikariki ez eginez, beste era bateko politika konkretua egiten ari direla.

Emakumearen heziketa, partizipazio politikorako eragozpen

Gizarteak emakumeari eskaintzen dion guztia, eskaintzen dizkion eredu guztiak, gizartearen parte hartzeko laguntza baino oztopo gehiago dira. Nola? noiz? nork? laguntzen dio emakumeari politikaz interesik sentitzea.

Txikitandik apalckerian hezten da, esandakoa egin eraziz era pasiboan. Denak bere ordeze erabakitzeak eskaintzen dira. Erakusten zaizkion ereduak, nahi eta ez, ekintza haue lotzen zaizkie: "burrukariaren lasaitzeari" edo gizon haundien lagun, izkutuan, ixilean, izateri, nor bera-engan konfiantza, iniziatibarako ahalmena, neskengan sortarazten, bizi arazten ez diren baloreak dira.

Neskentzat beste munduak gordetzen dira, beste ametsak, beste baloreak, beste ausardiak: etxekoandre eta ama izatearenak.

Jostailuak izango dira hasera. Txikitandik etxetxo bat izango du eta trapuzko haur batzu. Zeren esaten zaion bezala, bere mundua, bere egitazko mundua, etxe bat eta familia bat izango dira eta hoiek zaintzea.

Mutikoarentzat izango da burrukari izateko eskubidea, aurkitzaile, asmatzaile izateko ausardia; neskari bere geroa erabaki diote.

Hala bada, emakumeari txikitandik bere etxetxoaren alde burrukatzeko eskubidea ematen zaio, gizartea bere orokortasunean burrukatzeko eskubidea eman beharrean.

Arazo garrantziatsuak, helburu garrantzitsuak, ez dira neskentzat eginak. Gizonen gauzak dira. Nola gero politikaz pentsatuko duen, gehienbat laguntza, bultzatzaile eta gizon haundi baten miresle — gizon haundi baten miresle leiala izatea eskatuko zaio. (Esaten ari garena sinesten ez baduzue, irakur hauteskundeetako kandidatoen emazteen deklarazioak).

Ideologi hau ez da haurtzaroarekin bukatzen. Moldeak puskatzen dituen emakumea, urrutirago joaten bada, deskonfiantzaz begiratua izango da. Emakume bat benetako lider politiko bezala agertzen bada, hargatik norbaitek beti esango du: "ez da benetako emakumea". Bere familiako eginkizunen aurretik politiko eginkizunak jartzen dituen gizona miretsi egiten da. Emakume balitz, gizartek ez lioke inoiz barkatuko.

M. A. LANDA ETXEBESTE

GAZTE ERAKUNDEAK

HAUTESKUNDEEN

AURREAN

Ekainaren 15eko hauteskundeen antidemokratikotasunaz ihardutean, inork gutxi aztertu du gazteriarengan elektoraleko jaurtitzen duten diskriminazioa. Hauteskunde hauekin, dudarik gabe, konstituzio mailan etorkizunaren edo geroaren eraikitzea borobilduko da.

Frankist egoeratik burges-demokrazia-riant Suarezek duela urtebete iriki zuen transizio haroa amaituko da, alegia. Eta prozesu honen kausa euskal langileak eta Herri osoak berrogei urte luzetan, eta bereziki azken hogeikadan, eramani-ko burruna bilatu behar da. Aipatu dugun kale-burruna honetan euskal gazterien ekintza funtsezko zerbait izan da; manifestazioak eta abar luze bat lekuko.

Suarezek ordea berehala datorkeen gizarte berri horren erabakia 21 urtetik beherako gazteok arbutuaz hartu nahi luke, eta hortara dator adin nagusitasuna eta boto eslabidea 21 urte arteraino ez ukaitea. Okzidenteko zenbait demokrazia-atan 18 urtetan dago ezarria eskubide hori. Badirudi, beraz, Suarezek egin nahi duen demokrazia europarra bai, baina hein berean orijinala dela.

Gauza hau zerbait argitu nahirik edo, gazte erakundeengana jo dugu. Azken unean batzuk ez ditugu aurkitu; beste batzuk ez digute erantzun (GAI), Txertaka eta JIC (adibidez). Gure galdera bakarra izan da: Zer posizionamendu duzue hauteskundeen aurrean?

Iraultza Taldeak, FUT-en ondotik

Hauteskunde hauetako marjinazioa gazteok sofritzen dugun diskriminazio sozialeko zati bat denez gero, gure helburua ahal den batasun handiena lortuaz gure arazo bereziei (adin nagusitasuna, soldaduska, seksualitatea...) alternatibak eskainiko dizkien gazte mugimendu edo

“movimiento juvenil” indartsu bat eraikitzea litzateke”, esan digute Iraultza Taldeak-ekoek.

“Gure helburuak erdiesteko —darraite— behar beharrezkoa da langile eta iraultzaile indarrak inkondizionalki apoiatzea”.

Esan digutenez 21 urtetako adin nagusitasunaren aurka burrukatzea da beren memento honetako zereginik konkreto eta handiena, eta une berean gazterien problematika berekiko egiten duten kandidatek iraultzaileak defendatzen dituzte. Konkretuki, “FUT, Frente por la Unidad

de los Trabajadores, da gure ustez langile-riaren, gazterien eta Euskadiren askatasun bidea garbiki agertzen duena”.

EGK, Euskadiko Gazteria Komunista

PCE-ri loturik dagokeen erakunde honen eritziz gazteak hauteskunde hauei eman behar dien erantzuna maila bikoitz batetan konkretatu behar da.

Denok dakikegun bezala EGK-ren propaganda eta agitaziozko lan guztia PCE-ren kanpaina elektorala indartzera zuzendua dago; azken kartelak, lekuko.

“Gobernuari hauteskundearen arloan erantzun behar zaio. Dudarik gabe gazte-riak gaur planteaturik dituen erreibindikazio asko benetako konstituzio demokratiko baten erdiespenari lotuak daude, eta horregatik, Euskadin, Alderdi eta koalizio demokratikoen garaipenaren alde ihardun behar da”.

Geroago, gazte mugimendu edo “movimiento juvenil”ari buruz zera dasaigute: “hauteskunde hauen aurrean gazte anitzek hartuko duen kontzientzia politikoa gazte mugimenduaren antolaketa-ko eta batasunerako aprobetxatu behar da”. Horrainoxe Euskadiko Gazteria Komunista-ren eritziak.

Euskadiko Gazteria Gorria, “Euskadiko Ezkerrarekin” ados

Autonomia omen denez gero, EGK-k ez du koalizio konkreto bat, ofizialki bederen apoiatzen. Dena dela, “hauteskunde hauetan parte hartzearen alde gaude, nahiz eta oso antidemokratikoak izan”. “Boikotera joatea eskuineko

indarreei bidea arantzarik gabe uztea litzateke, eta ezkerarren automarjinazioa suposatuko luke; horixe da Gobernuaren interes handia", esanaz jarraitzen dute. Eta beste baieztapen honekin amaitzen: "presentatu diren alderdi eta koalizioetatik Euskadiko Ezkerra deritzagu egokiena, nahiz bere egitarauagatik hala konposizioagatik; zeren eta bertan agertzen direnak Dikaturaren aurka sutsuenik burrukatu direnatarikoak baitira".

Memento politiko hau gazterien artean kontzientziakzio lan bat eramateko eta gazte alternatibak osatzeko egokia deritzaie. Gazte alternatibei horrenbeste garrantzia zergatik ematen dien galdetuz "sozialismoaz dugun kontzeptzioaren gaitik?" da erantzuten digute.

"Une honetako errebindikazioenak hauk dira: adin nagusitasuna eta boto eskubidea hemezortzi urtetan; "Subsecretaria de la Juventud", de la Familia y del Deporte"ren deuseztatzea; emakume gazteen eskubideen alde, etab..."

Euskadiko Gazteria Abertzalearen Mugimendua

EGAM-ek ez bide du abstentzioaren

edo partizipazioaren aldeko postura ofizialik hartu.

Agian, ez hartuko ere. Are gutxiago inolako Alderdi edo koalizioaren defentsarik.

"Argi ta garbi dakusaguna hauteskunde hauk antidemokratikoak direla da. Eta guk, gazterien masa erakunde abertzale bezala, badugu zereginik franko; gure us-tez gizarte berri bat eraikitzeke, klase gabeko Euskadi bat, beharrezkoa da sektore orotan berei dagokien borroka konkretu bat eramatea. Gazteria, emakumea, ikaslea, etab... marjinaturik dagozkeen edonolako koloretako sistemari ezin genezazioke askatasunezko gizartea deitu. Zentzu horretan, eta gure kasuan, gazterien alegia, gazte kontzientziarik ez dagoela esan genezake, eta gazte mugimendurik ere ez. Beharrezkoa da beraz, askatasun bideak urratzekotan gazteriak ditugun arazo berezien inguruan kontzientziakzio lan bat eramatea (soldaduska, adin nagusitasuna, emakume gaztea, seksualitatea, familia, apredizak, etab...) eta ahal den batasun handienaz ezker abertzaleko gazte erakundeak aitzindari garelarik euskal gazte mugimendu sendo bat eraikitzea, zutabe tinkoetan finkaturiko mugimendua".

Ondoren, planteamendu horrek hauteskunde hauekin duen loturaz mintzo zaizkigu: hauk zeharo antidemokratikoak dira, baina ez bakarrik amnistiarik dago-ezik gazteria berriro ere (21 urtetatik beherakoa) marjinatzen gaituelako ere bai baizik". Beren alternatiba konkretoa "adin nagusitasuna, ez bakarrik boto eskubidea, 18 urtetan ezar dadin burrukatuko gara; "Subsecretaria de la Juventud" eta gainontzeko erakunde faszistak deuseztatzearen alde. Burruka hau lortu artean eramanen dugu, baina indar bereziz ekainaren 15era arte".

Burruka hau gazte ikuspegi soiletik hartzen duten galdetuaz ezetz erantzuten digute. "Gazte ikuspegi batetatik abiatzen gara noski, baina Herri langileria osoaren burrukarekin lotuaz". Eta zertan konkretatzen den esaten digute, "amnistia orokorraren, askatasun demokratikoen, indar errepresiboen deuseztatzearen eta autogobernuaren aldeko burrukan".

Horra hor bada Euskadiko etokizunerako zenbaiten eritziak.

TRIKUHARRIETA

LANGILEEN
KOOPERATIBA
ELKARTEA

B/ Landeta, s/n Urrut. 812940 (3 hari)

AZPEITIA (Gipuzkoa)

LABORATORIOS **ARGIA**

Koloretako argazkiak
errebelatzen dira
Egun batetik bestera

Telef. 396147

Gpo. Páz s/n

DONOSTIA

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA- 6

NAZIONALISMOAK AURRERATZEN

Lehengo hilean hauteskunde munizipalak izan ziren Eskozian —berdin Gales eta Ingalaterran— eta itxaro zen bezala, Eskoziar nazionalistak aurreramendu handiak eginak dira, nahiz lehen momentuan uste bezain handiak ez izan.

Beste aldetik, Alderdi Kontserbadoreak ere zenbait aurreramendu izan zituen. Gero, galtzailea Alderdi Laborista izan zen, azken denbora hauetako bideari jarraituz. Alderdi honen beherakada hau normala da, nahiz hauteskunde aurretik egindako enketetako zifretan, erorketa handiagoa izango zela agertu.

Halaz ere, eskoziarrek ez dute, oraindik, autonomi estatutua lortuko. Badirudi Callaghan gobernuaren buruzagi den bitartean, berriro ez dela eztabaidatuko Gales eta Eskoziako estatutua. Beraz, nahiz momentu hontan Eskoziako nazionalistek maiori absolutoa eduki, boza aldetik, ez dira kapaz beren asmoak aurrera ateratzeko: parlamentarismo burjesaren ondorioak! Parlamendu honek berak, estatutua eztabaidatu behar zen unean, atzera bota zuen, lehengo urtearen amaieran.

1974ean, Alderdi Laboristak, gobernura igo aurreko kanpainan, promesa franko izanez, promesak azkar ahaztu ziren, nahiz laboristek Eskozian irabazi Bretaina Handiko hauteskundeak. Arazo hau, diputaduen rebokabilitate ezagaitik dateke.

Egun hauetan SNPk (Eskoziako Alderdi Nazionalistak) izan berria du bere urteoroko kongreosa eta aintzinakoetan bezala, autonomiaren negoziaketei itxarotzea erabaki dute. Hori bai, Callaghanek, berriro, beste estatuto baten proposata egingo balu, SNPk bere laguntza osoa emango lioke, nahiz estatuto hori oso hesitua izan. Beste aldetik, edozein arrazoi erabiliko dute Callaghan-en Alderdi Laborista gobernutik botatzeko.

Alderdi nazionalista honen barruan ez dira zatiketa asko agertu epe motzerako politika dela eta. Ponentzi gehienak asko eztabaidaturik gabe onartu ziren. Azken finean, gehiena eztabaidatu zen

puntua SNPren karakter monarkikoa izan zen, zeren Ereginari alderdi monarkikoa zela esan beharrean aurkitu bait ziren —funtsean egia delarik—. Beste aldetik, delegadu guztiak akord zeuden Westminsterreko gobernuak proposatzen duen autonomia onartzeko.

Kezka: langabezia. Egun, langabeziak, edozein eta gehiago bozak irabazte nahi duen alderdi bati, berebiziko kezka sortzen dio. Berdin SNPren kasuan, nahiz alderdi burjesa izan. Gainera, Eskozia da —Ipar Irlanda kenduaz gero— Bretaina Handiko langabeziarik handiena dagoen tokia. Azken aldi hontan, Glasgow aldeko untzigintzak (astileroak) histen ari dira Rusia eta japoniako barkugileen konpetentzia dela eta. Beraz, Eskoziako industria tradizionalenetakoa suntsitzen ari da.

Langabezia gehitze honen kulpak eta, berdin industria sutsitzeara, Eskoziarrantz, Bretaina Handiaren zentralismo kerkian datza. Beraz, zentralismoa kentzen denean arazo guzti horiek konponduko omen dira. Baina, deszentralizatuagoak dauden estadietan ere langabezia eta Eskozian bezalako problema asko daude. Bestela hor daude Holanda edo Mendebaleko Alemaniaren kasuak. Arazoa ez dago estatu bat gehiago edo gutxiago zentralizatu egotean, baizik sistema sozioekonomikoan.

Dena dela, egun SNPk 11 diputadu dauzka, Eskoziako guztiak 71 direlarik. Datoren hauteskundetan 20-25 izango omen ditu eta, orduan emango omen dira Eskoziako independentziaren lehen urratsak.

Nahiz nazionalistak diputadu asko aterata, oso zaila ikusten dugu parlamentarismoaren bidez independentzia real bat lortzea. Bestela historiari begiratzea nahikoa dugu eta historia izango zaigu, berriro ere, lekukorik hoberena.

B. BAKAIKOA

DJIBUTI eta "DEMOKRAZIA" EUROPARRA

Nahikoa ezezagun geratu da Euskal Herrian, nire ustez, euskaldunontzat pozgarri den berri interesgarri bat. Alegia, Afrikako Herri ttiki batek, Djibuti-k askatasuna lortu duela.

Djibuti-ko arazoa dela eta Frantziar sortu den girotik Euskadik konklusioak aterata behar lituzkela uste dut.

Frantsesek telebista, irrati eta egunkari bidez haizatu dute berek bukaera eman diotela Afrikako kolonialismoari. Djibuti izan omen delako beren azkenengo kolonia afrikarra.

Djibuti-ri erreferenduma egiteko era eman zion Frantziak duela guti eta ehuneko 98 Djibutitar azkatasunaren alde agertu zen, bere ama Frantziari uko eginez.

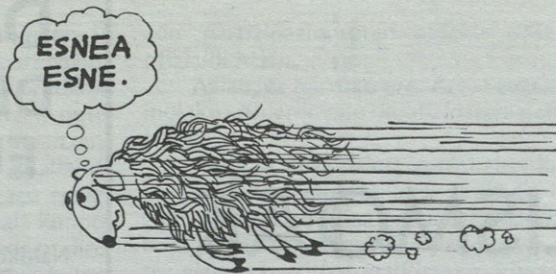
Hori dela eta, Barre-k, Frantziako lehenengo ministroak, holako mementoetan egin ohi diren deklarazioak egin zituen. Eta frantsesek guti gora behera hauxe entzun zuten lehenengo ministroaren ahotik: "Hala ekonomiaren nola estrategia militarren ikusmireratik Djibuti ez zitzaigun errentagarri. Ekonomiaren aldetik ez zitzaigun errentagarri zeren eremu izugarri baten sarreran zegoen hiri pobreak bat baitzen Djibuti guztia, kolonia osoak hirurehun mila (300.000) lagun zituelako. Eta estrategia militarren aldetik ere ez zitzaigun gaur egun errentagarri, batez ere Senegal-ek eta Madagaskar-ek askatasuna lortu zutenetik".

Beraz, zertarako mantendu holako kolonia bat? pentsatzen du anitz frantses demokratikok. Gainera 1977 garren urtean jendeak duen pentsakerarekin koloniak edukitzea lotsagarri da bere burua demokratikotzat duen herri batentzat, aldarrikatzen dute frantses demokratiko hauek.

Afrikako kolonialismoari bukaera eman badio ja, orain guk, europar kolonizatuok, sujeri diezaiokegu "egalite-ren" partidari den nazio anaikori honi, Europan ere badituela koloniak eta kolonia hauei ere "liberté" eskaintzen hasteko ordua ailegatu dela. Zeren, bestela, nola kontsidera daiteke "fraternité"-ren aldeko bere botere pean beste nazio batzu dituen Frantziako herri jator hori, gaur egun 1977 garren urtean?

Baina Barre, lehenengo ministroaren esane kasu egien baldin badiogu, bada-kigu, jakin, zein den bide posible bat Euskadiren askatasunerako; alegia: ez ekonomiaren, ez estrategia militarren aldetik Euskadi ez dadila izan kolonizadoreentzat errentagarri. Eta hobe oraino, galgarri bilakatzen baldin bazaie.

JULEN K.

ARTZAINAK IPAR EUSKAL HERRIAN

LABORARIGINTZA ARTZAINAK MENDITIK JETXIAK ETA
KALEAN GOLPATUAK

Aski zuten artzainek ere, beren
mendi koxkorretan edo tontorretan geratzea.
Kalera protestatzen etortzea erabaki dute. Beren hase-
reak esplikatzen abituak ziren.

Artzain manifestazioa

Baionaraino etorri dira, Biacabe "sous-préfet" jauna atxemaitera. Baina azken honek "horrelako beheko jendee-kin" mintzatzea goitik behera errefusatu du. Ez zuen mesperetxurik baizik. Artzainek "agalaxie" eritasunak makurtu dituen artaldeak gobernamentuak ordaintzazala eta xertu berri bat asmatzea eskatzen zuten.

Baionan, maiatzaren 26ean, ostegun batez artzainek beren hasarrea plazan agertu nahi izan dute. Manifestazioa barretasun haundinean hasia zen. Bostehun bat artzain kalez kale, kasu haundia trafikoari eta karrosei emanez. Bakebaketsu ziren. Haiekin "ardi erdi hil bat zeramaten" (bixtan da "agalaxie" eritasuna zuela ardiak), eta oihal batean idatzia: "Artzain laborari ttipiak, beti undarrik utziak".

Eritasun honek, azken bolada honetan, artalde frango azkarki jo du eta artzainak indargabe dira. Hortakotz gobernuari laguntza eske dabilta.

Sous-prefetak artzainen sindikato delegazioak onartu nahi ez zuenean, sous-prefektur etxea okupatzea erabakitzen dute. Eta bixtan da, Biacabe jaunak C.R.S. indartsuei dei egin zuen. Hauk plazerez altxatu dira artzainen kontra eta golpatu

dituzte. Bat ospitalerat eraman behar izan dute: begia zauriz bete zuen eta.

Artzainek 1.300.000 liberetara estimatzen dituzte beren ardien galtzeak 1975 eta 76en artean, baina agrikulturatzaiko ministroak behar bada 650.000 libera askatuko luke...

Egun artzain izaiteak zer adierazten duen

Artzain batek bere artaldea bazkatu behar du eta hortarako lur-zatiak edo larreak erosten edo luatzan ditu. Artzain gehienak lurgabeko dira eta beraz lur puxkak luatu beharrean dira. Baina, azken boladan lur-sariak eroki ementatuz dabilta, hau bi motiboengatik: herbeste-ko frantses laborari aberats batzuk hemengo lurralde guztiak erosten ari dira. Jadanik Frantziako iparrean sariak hemen baino urrundik goragoak direlako. Eta haien artean hemengo sariak bertzei gonbaratuz, biziki merkeak dira.

Bigarren arrazoiak: libro ziren alalekuak edo larrek beti eta maizago artoa pusaarazteko erabiliak dira, beraz artzainak bazkatzeko toki gutiago eta garestiagoa ere izanzen dute, bixtan dena.

Menditan, artzain batek uda ardi bakar batentzat 2.08 lib. ordaintzen zuen. Negu honetan gutienez 1.000 libera hektar batentzat pagatu behar izan du, ez bazen ainitzez gehiago.

Bestalde gure egungo sozietate edo gizarteak ez ditu artzain hauk onartzen. Beti bakarrik direlako —beti beren artaldeekin; beste mundu desberdin baten bizi direlako; desberdinak direlako... Gizartearen "makurrak" hots, arrabotsa, herri haundietako bizi arrangurak eta kezak pairatzen ez dutelako gizartetik bidaliak dira. Sistema oso batek ez ditu bere gain hartzen. Laborarien sindikatoek ere ez dituzte horrela onesten. Haien artean artzain bat lurgabe ez da artzaina, baina, errealitatean, zenbat eta zenbat ere hortan...

Baina artzain hauek, beste laborari bat bezala, sindikatoari sosa zor diote: artzainak, besteak bezala, ardien artila eta esnea sozietateei (etsenplutza: roqufort-i) saltzen dielako.

Baina gero sindikatoak ezditu artzainen buruhauste bereziak ikusi nahi. Ukatzea erraxena zaie. Zer egin behar? Ihardoki? Bai, baina nola?

Duela bi urte, 80en bat artzain jadanik bildu ziren sindikatoaren kontra protestatzeko. Baina zenbat aldiz belarri guziak ongi tapatuak eta gatuak ziren...

Eta orai "agalaxia" eritasunez ukituak

Agalaxiak ardiari bere esne guzia suntsiarazten dio. Artzainak esnerik ez badu ez du bizibiderik gehiago. Artzainek xertu berri bat eskatzen dute, beste la ardi guziak hilarazi behar dituzte.

Duela urte batzuek, helde honek, xehatze edo hondatze haundiak egin zituen. Artzain batzuek ehun bat ardi hiltzerat bidali zituzten; ardi bakoitzeko 120 lib. bakarrik paga eraziz. Frantziako laboratorietan "services vétérinaires"etan entsegu frango egin dituzte. Atera da xertu berri bat, eritasuna bederen ahulduko duena.

Otsailaren 3an, Donapaleun "Fédération Ovine"—eko batzuek Frantziako laboratorietako xertu xerkatzaileak elkartu dituzte. xertu berri hontaz mintza eta argitu daitezten.

Berdenboran artzainek haiek "Fédération Ovine"—k 15 miloi laguntza gisa eman zuela jakin zuten. Baina haiek ez zuten nihoiz horko sosik eskuratu. Donapaleun hartutako erabakia hau izan zen: xertu berria erabili behar zuten; Garazi mendiko artalde guziak xertatuak izanen omen ziren bi aldiz: urrian eta maiatzean. Gure Intxauspe jauna ez zen erabaki horrekin ados. Bere baimena lortu gabe, etzen fitsik egiten ahal.

Gainera, sosaz ere, artzainak ez ziren

akort. Dirudenez, kontseilu jeneralak xertu berria pagatzeko kreditoak largatu du, baina ez, eta pondu honetan ez dira bat artzainak, eritasunak eginikako kalteak pagatzeko.

Artzainek ez dute erreposturik atxemaiten; jaun horiek artzainetaz axola haundirik ez baitute.

Nafarroako nekazariak elkartu dira

Egun hauetan politikaz ari dira denak. Nonahi badira mitiñak, egunero dozer nidi bat aukeran, partidu batena edo bestearena. Bolara halakoa; aspaldian ez genuen holakorik ikusten.

Nekazaritzari buruz ere, zenbait partiduak azaldu dituzte beren asmoak, eman dituzte beren iritziak. Dударik ez dago nekazaritzari erasan diezaiokela agintaritzak; zati haundi batean behintzat agintarien esku dago, baita guere base-rrian etorkizuna ere. Utzi dezagun, ordea, hori, agintari berriek ze bide markatzen duten ikusi arte. Esanetik izanera ere tartetxoa gerta daiteketa.

Partiduak ez baizik, sindikatua, nekazarien sindikatua aipatu nahi nuke gaur. Maiatzaren 26an, osteguna, Nafarroako hiriburuan, Iruñean bildu ziren 3.000 nekazari. Bazkalondoan, arratsaldeko hiruretan zen bilerak, "Anaitasuna" polideportiboan.

"Unión de Agricultores y Ganaderos de Navarra" delakoaren lehenengo batzarre nagusia ospatu zan. Mahaiburuan Nafarroako bost merindadetako ordezkariak jarri ziren. Mahaiburuaren azapikaldean eskubi aldetik inguruko probintzietako ordezkariak, ezker aldean, berriz, periodikuetako berri emaleak. Han ginen gu ere.

Agurra egin ondoren, eguneko gaien sartzeko, beste probintzietako ordezkariak, ongi etorria egin zitzaizkien txaloka. Baziren Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabakoez gainera, Errioxa eta Soriakoak ere. Beste zenbait tokitatik telegramak bidali zizkieten eta hantxe irakurri ziren.

Batzarrearen egitekoa, estatutoak ontzat ematea zen. Estatutoak, elkarte horrek bere buruari jartzen dizkion legeak dira, gauzak nola egingo diren erabakitze-ko. Bixtan dago han bildu ziren nekazariak, bakoitzak bere herrian edo bailaran egindako billeretan, lehendik ere ikusi, ikasi eta eztabaidatuak zitu zela lege hoi-ek. Iruñeko batzar nagusi hortan, puntu hau, honela ala harrela jartzea erabaki behar zen botoz. Lehenbizi estatutoak irakurri egin ziren zeuden bezala. Ondoren zenbat puntu aldatu egin behar zirela eta, berriak sartu egin behar zirela esanaz mintzatu ziren batzuk.

Harrigarria guretzat, ez baikaude horrelakorik ikusten ohituak, (izan ere orain artean bestek erabakitakoari baietz esateko beste eskubiderik ez dugu izan) nola-ko ausardiaz, patxaraz, trebetasunez min-

tzatzen ziren baserritarrak 3.000 gizonen aurrean. Plazaren erdi-erdian zegoen mikrofona; hitzegin nahi zuen guztia, hara ingururatzin zen, txanda iritxi arte itxogin, mahaiburukoei baimena eskatu, eta bera nor zen esanez hasten zen hizketan eta bere iritzia azaltzen zuen. Bukatzean txalo jotzen zioten, hark esandakoaren alde zeudenen behintzat.

Horrelaxe bana banan eztabaidatu ziren dozenerdi bat puntu. Ondoren botazioa jokatu zen. Sarreran eman zitzaizkien paper bana eskuetara eta zeren alde zegoen adierazteko aski zen "bai" edo "ez" puntu bakoitzean jartzea.

Puntu hoietako bat aipatzekotan, Euskal Herriko beste probintzietakoei dagokiena aipatu nuke: "Gipuzkoa, Bizkaia, eta Arabako nekazarien elkartasunekin, harremanak zuzenean izateko, aldiari behin bilerak egieko eta elkar hartzeko, batzorde bat jarri dedila, merinda- de bakoitzeko bi gizon hortarako izentatu- z...". Alde eta kontra 8-10 gizon mintzatu ziren errezkadan. Botazioan baietz-koak irabazi zuen.

Botoak kontatzin ari ziren bitartean, beste probintzietatik gonbidatuta etorritakoei eman zitzaizkien hitza, batzarrea agurtu nahi bazuten. Hemen ere Gipuzkoa, Araba, eta Bizkaikoak, hirurak, Euskal Herriko lau probintzietako nekazari-ek elkar hartzearen aldeko azaldu ziren.

Ondoren botazioan zer-nola geratzen den azaldu zuten; estatutoak ontzat emana- nak gelditzen direla, alegia, eta zer-nola-ko aldaketa eta eraskinekin. Eta gero elkar- tearen zuzendariak aukeratzeko botazioa jokatu zuten berriro.

Nafarroan martxan dago nekazarien sindikatua. 7.500dik gora dira batzarrean esan zanez U.A.G.N. an sartu diren nekazariak dagoeneko. Ez ziren geldi egon tra- toreak karretera aterata "lanik egin gabe" egon ziren egun haietan. Orduantxe egin baitzituzten sindikatua sortzeko moduak. Giroa ere aproposa zegoen eta.

Arabian, Bizkaian eta Gipuzkoan ere ari dira bilerak egiten, ari dira "Euskal Herriko Nekazarien Elkartasuna" sortzen. Orain bere txokotik elkar hartu eta gure eskubideak aurrera ateratzeko.

Ea laster eman ahal izaten dugun bes- te probintzietako batzar nagusien berri.

JOSE ALKIZA

Martin Arhancett, maiatzaren 26eko artzainen manifestazioan polizien esku zauritua gertatu zena.

Bizitza garratz eta zaila

Artzain gehienak artzain dira beste hauta edo aukerarik ez zutelako. Hori zen bere aterabide bakarra. Ainitzek hau dio: "Hortako baizik ez nuen balio".

Artzaina, lehenago esan bezala, bakar- dade haundienean, kaiolar batean bizi da, ehuneko 95 esposatu gabe bizi da. Udabe- rrian lan frango biltzen du: bildotsak sor- tze-ko tenorea heltzen delarik. Baina beti bakarrik, beste norbaitekin bizitzeak ere beldur ematen dio: "zer emanen nioke, horren guti dut eta... beti bakarrik... amets latza".

Artzain frangok ixiltasunean edo al-koolean ahazten dituzte beren ideia bel- tzak. Baina, ez dute menditik at bizi na- hi: "Ez dugu turistez inguratuak bizi na- hi!". "Bakean bizi nahi dugu. Hortako la- guntza azkarra behar dugu".

Baionarat laguntza eske etorriak zi- ren, beren bizitzako karraxi mingarria adieraziz...

C.R.S.-ak haietaz ongi okupatu ziren eta, gu ?●

EUSKADIKO EKONOMIA- REN ZAPALKETA

Bilboko Banketxeak azterketa-lan mardul bat argitaratu berri du: "Tablas input output y cuentas regionales de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya."

Euskadiko ekonomiak arduratzen gaituen artean, eztabaida asko izan dítugu, Euskadik Espainian hartzen duen tratatu ekonomikoari buruz. Batez ere, gure aho-
rroaren gorabeheretan.

Amaitu da gure eztabaida. Jaso dugu espezialisten epaia.

Euskadiko ahorroaren leba izugarriak

Hona hemen Bilboko Banketxeak baieztatzen duena: Euskadin, diru aurreratze biko-
kainak garelako, eta ahorro pilo itzalak di-
joatzela Euskaditik kanpora. Nik dakite-
nez, Gurutz Ansola izan zen lehena leba
honen berri eman zuena. Zorionak berari.
Baina ainbesteko fugarik egon zitekeenik,
ez dut uste inork gaur arte pentsatu due-
nik. Numeroak lekuko (miloietan, 1972'
koak.

a) Inbertsioari buruz

	Bascongadas' en	Euskadin
Kapital forma- zio brutoa	68.367,3	80.303.-
Amortizazioa	26.109,9	29.309,2
INBERTSIO		
GARBIA	42.257,4	50.993,8

b) Ahorroaren aldetik.

Enpresen (sozie- tateen ahorra	18.298,4	20.630,2
Herriaren aho- rroa.	48.994,2	58.896,-
GURE AHO- RROA, DANE- RA.	67.292,6	79.526,2
Gure ahorra, inbertsioaren gainetik	25.035,2	28.532,4

Gure ahorro exzedente hau izugarria iza-
nik, ez da dana. Ahorro garbi horrerik, Gober-
nuarekiko hartuemanetan guk netoki eman dio-
guna —zuzenean edo zeharka— erantsi behar
diogu.

Gobernuari ema- na, netoki	23.867,8	25.571,7
-------------------------------	----------	----------

Beraz, gure inbertsio garbia osatzeko be-
har denaren gainetik, kopuru hauek Euskaditik
kanpora bidaltzera behartu gaituzte:

Gobernuak era- Ahorro exze- denteak	23.867,8	25.571,7
EUSKADITIK	25.035,2	28.532,4
DIRU LEBAK	48.903,-	54.104,1

Beste era batera esanaz, gure inbertsi-
oaren beharrak betetzeko baino, beste
ainbeste eta gehiago irten da Euskaditik,
Gobernuarekiko hartuemanen bitartez,
eta legezko prestamoen indarrez. Nork
pentsa horrenbesteko ahorro exportazai-
le bihurtu gaituenik? Zelako eta zenbate-
ko aurrerapenak egingo genituzke, diru
horiek Euskadin inbertituko balira?

Eta bitartean, entzun eta entzun bes-
te herrien ahorroa, —sakrifizioa— guk in-
bertitzen dugula —guk gozatzen. Hori da
Euskadi ukatu behar amorratua!

Ez gara, ba, inon bizkarretik bizi. Al-
derantziz, amaika bizi da, hor aldean, gu-
re izerditik.

25 mila milioirekin mantendu gendun
Gobernua 1972'go urtean, Euskadin eta
Euskadirentzat (?) gastatu dituan guztien
gainetik. Kontuan eduki, kenduta dagoze-
la Gobernuak "guretzat" beste herrietan
iralgi dituenak ere. Eta beste 28,5 mila
milo eraman zituzten, beste herrietan in-
bertitzeko.

ORAIN
PRESOAK BEZALA,
ASPALDITIK ARI GAITUK
DIRUA
HERBESTERATZEN.

Zer egin dugu, zein gara gu, horrela-
ko tratua jasan behar izateko?

Zapalketa hau arazo nazionala da.
Zutik urduri jarri behar gaituena. Bestela,
herrien berdintasunaren izenean, gizarte
orokor baten zuzentasun eta zoriontasu-
naren izenean, Espainia santuaren izenean,
jan eta irentsi egingo gaituzte.

JENARO GARATE

deportes

Jator jantzi
nahi baduzu

kirolak

Avda. España, 4
DONOSTIA

kirolzaleen
zerbitzutan

mner
donostia

☎ 41 22 72

EUSKAL PRENTSA

EUSKALDUNON HITZA

Hori izan behar lukete euskal prentsak eta komunikabide guztiek. Hori izaten ahalegintzen ez direnik ezin esan. Baina eginahal hori mugatu egiten du behin eta berriz egoerak, ekonomik egoerak batipat. Hau da Z. ARGIAri gertatzen zaiona.

Atzetik diru babesik ez, behar adinako irakurlegorik ez, eta publizitatea urri. Honela ezinean ibili behar beti.

Badago euskal prentsan aritu nahi duenik: kazetari, idazle, marrazkilari, argazkilari... Baina lan egiten duenari zor zaio ordaina. Ez gaitezke, azkenik edozein langintzatan hain kaltegarri gertatzen den profesionaltasun faltan ibili.

Egoera hori aurpegi emateko, zuen laguntza eskatu beharrean gara, berriro ere. Lotsa ere ematen digu, oraingoz gutxi eskaintzen bait dugu horren truke. Baina zuen laguntzaz bakarrik egin ahal izango dugu aldizkari hobea.

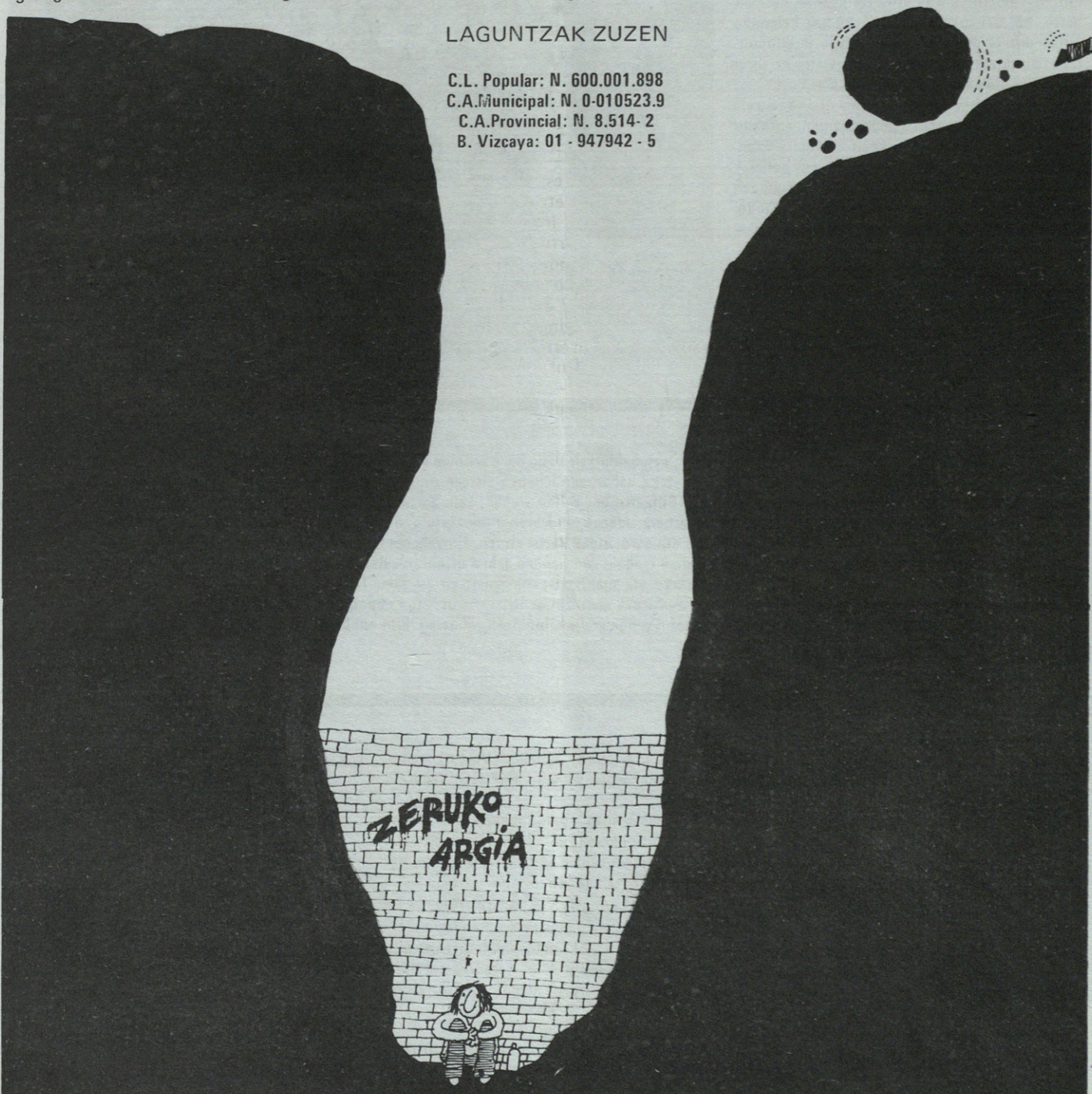
LAGUNTZAK ZUZEN

C.L. Popular: N. 600.001.898

C.A. Municipal: N. 0-010523.9

C.A. Provincial: N. 8.514-2

B. Vizcaya: 01 - 947942 - 5

ZERUKO
ARGIA

ZENABAIT PRESO ETA INDAR ABSTENTZIOAREN ALDE. Dinamarcara eramanez izan diren lau presoak —Aldalur, Atxega, Mendi-zabal eta Pagoaga— abstentzioaren alde azaldu dira agiri batetan, Gobernuak herriak behin eta berriz eskatu duen amnistia eman ez due-lako. Agiri honekin bat egin dute Noruegan aurkitzen den Joxe Antonio Garmendia —Tupak— eta Austrian dauden Mentxakatorre eta Iñaki Egañak.

Bestalde, ETA(pm) —Bereziek — eta ETA(m)koek larunbateko EUSKADIKO EZKERRAren mitinean irakurri zen agiria, ETAre-na zela esanaz eta hauteskundeetan parte hartzearen alde, ez zela beraiena adierazi dute, duela hilabete t érdi inguru ETA (pm)tik bidali-takoena baizik, hau da, Biltzar Ttipikoena. Abstentzioaren alde azaltzen dira bi erakunde hoiek, agiri banatan; baita beste indar ba-tzuekin batera—EHAS. LAIA BAI, LAIA EZ, KOMITEAK eta Donostiako EGAM, GAI, LAK eta AITekin izenpetu duten agirian ere.

III AMNISTIAREN ASTEA. Besteetan baino askoz oihartzun gutxiago izan du amnistiaren asteak. Beren indarrak hauteskundeetan ixuri dituzten alderdiek izan dute zerikusirik, besteak beste, bai bait dakigu preso gehienak kaleratze hutsarekin ez dela amnistiaren arazorik konpon-tzen; Bi aldetako estatueta amaitzen ez diren detentzio eta kanporatzeak lekuko.

Dena de,ekintza batzu eraman dira aurrera Euskadiko bazterretan. Deportazioen aurkako firmak bildu ziren Gipuzkoan eta baita Fran-tziako konsulari eman ere; han bertan poliziak parterik hartu ez bazuen ere, geroago egin zen manifestazioan beti bezala jokatu zen. Beste to-ki batzuetan ere izan dira manifestazioak —Errenterian, Arrasaten...—. enzeronak —Onda-rrun, udaletxeko arkupetan bertan sartzea utzi ez zitzaielako, Iruinean...— e.a. Oro har, ekin-tza hauetan Espainia eta Frantziako estatu-en errepresioa salatu zen eta zenbait kasutan abs-tentzioaren aldeko postura hartu zen.

LARRAUNDIK. Amnistiaren III. astean gaudelarik, eztabaidatzen hasia da. Larrungo gazteen artean, Mallotara ("Malloak" dantzato-kira) joatea ala ez. Jarrera hau ulertzeko komeni litzateke beharbada lehengo Astean ondorioz zertxobait esatea. Hilak izan ondoren Errenterian, Iruinean... igandean, Malloetako atarian, Biltzarre bat egitea erabaki zen. Sarrera hartzera zihoazen guztioi ohartarazten zi-tzairen hontaz, eta bakarren batzuk soilik joan ziren barnera. Jabeak jendearekin mintzatu ondoren, hauen arrazoinak ulertu gabe eta ge-roko ondorioak leihatila ingurutan zebiltzanezi egotzi eta gero, ateak hertsu zituen. Horrela eta biltzarrea ezindua gertatu zela, ez baitze-goen barnean egiterik, Lekunberrin Manifestapena egitea erabaki zen (lehena azken urteotan). Bertako G.C.koek atxilotu zuten gazte bat kuartelera eramanez. Haren kaleratzea erdietsi zenerako eta manifestapena amaitzen ari zela. Traficozko G.C.ak, mitraileta eskutan, agertu ziren, 5 Land Rover orotan. Honen ondorioz zaurituak egon ziren: Uitzu, Arruiz eta Lekunberriko lau gazte batipat. Hau dela eta ez da harritzekoa Malloekiko oraingo giroa. Hitzez jator direnak eta jokamoldeek zehazten dute nonbait.

EUSKAL KOMUNIKABIDEEN AURKA. Loiolako Herri Irratiari "Batallón Vasco-Español" delakoak egin dion atentatua, beraiek diotenez, ez da lehenengoa izango. Kazetari "separatis-ta" guztien aurka ekingo omen dute.

Lehenengo kolpe hau —azkenengoa izan dadin nahi genuke— ez da makala izan' 12 mi loi kostako da gutxienez kaltea zuzentzea, bi hilabete inguru beharko dira horretarako eta bitar-tean bertako langileak —18 lagun, jesuitak kontatu gabe— lanik gabe gelditu dira. Bestalde, bost pertsonen bizia arriskuan egon zen: bizpahiru minuturengatik salbatu ziren.

Loiolako Herri Irratiaren bizitza ez da erraza izan: 1961ean sortua, 1965etik 1966era Ad ministrazioak itxia, orain faszisten erasoak jasan du. Hala ere, ez zaio entzulegoaren laguntzarik falta izan orain arte Herri Irratiari. Lehenengo egunetik jende askok dietu omen diete gertatu-aren berri jakin nahiaz eta laguntza eskainiaz. Kanpaina bat montatu du horretarako eta Bilbo-ko eta Donostiako Herri Irratien bitartez horren berri jakin ahal izango dugu egunoro. Honela jarri ahal izango da berriro martxan Gipuzkoara —Urola, Goierri, Lenitz-Deba...— Bizkaiara—Durangaldea— eta Arabara— Gasteiz— bere mezua zabaltzen duen irrati hau.

Atentatu honen aurrean, gure haserrikerik biziena azaltzen dugu. Baten batzuek erroitik eta indarrez isil arazi nahi dituzte euskal komunikabideak. Ez diezaiegun horrelakorik egiten utz.

turias-eko greba zela eta, Madrilego Puerta del Sol-en emakumeek manifestazio bat egin genuen, eta 100 detenituri gertatu ginen, multa haundiek erantsi zizkigutelarik; 20 egun pasa nituen espetxean nere alaba txikia nerekin nuela; horregatik "maternal" sekzioan jarri ninduten eta preso sozialekin bizitzeko aukera izan nuen".

Kontuan hartu behar dugu Gobernuak preso politiko guztiak "común"ak bezala azaldu nahi zituela. "Oso logikoa izan da preso politikoa erreindikatzen zuen postura, estatuak "común" balitz bezala baztertu nahi zuenean, baina joko barruko duintasuna baizik ez da. Gizakiaren alde izan behar da borroka, politikoa nahiz soziala izan. Estatutoa neurri erreformista bat besterik ez da".

Marjinazioa

Azken denbora honetan preso politiko eta sozialen borroka elkarturik ikusten da. "Pertsona bat pixka bat kontestataria agertzen den momentuan gizarteak bere jokutik at uzten du. Seinalatua, etiketatua izanen da, eta azkenik, ahal baldin badute, erotzat joa eta sikiatrikora eramana. Horregatik kontestataria guztiak elkartu egin behar dira. Garrantzi handi bat du COPELe daraman borroka. Lehen aldiz osatu da horrelako erakunde bat preso sozialen artean. Guk, gizarte ezegoki baten aurka borrokatzen garenok, beraiekin elkartuta borrokatu behar dugu".

Gure herriak borroka handi bat eraman du preso politikoen alde, baina oraindik ez du hain garbi ikusten preso sozialen solidaritate beharra.

Gizarteak eman dizkion eskema batzuen barruan aztertzen du hauen egoera. "Euskal Herriak aurrera eraman duen borroka industrializatutako munduko inongo herrik ez du egin. Horregatik du garrantzi handia. Herri industrializatu batek elkarturik lortu dituen gauzak... Borroka hori, horrelako borroka ezin daiteke gal. Euskadiko Amnistia Aldeko Gestorak ez dira desegin behar, nahiz eta beste eginkizun batzu beren, gain hartu. Bere barnean kontzientzia lortu duten pertsonak beste eginkizun hauetan lan egiteko prest egongo bait dira. Modu honetan, herriaren kontzientzia zabaldu egingo da".

Fasismoaren beldurra

Topiko bat irudituko zaizu, baina eskubitarrek preso politikoei eginiko mehatxuak beteko diren beldurrik ez ala duzu? "Ni oso beldurtia naiz. Baina benetan beldurra ematen didana ezkertiar taldeetan faszista ideologia sartzea da, — errepresioa, korrupzioa, ordenazaintzaileak... — Progresista bezala bere burua duten famili askotan sekulako autoritarismoa nabaritzen da, errepresibo metodoak erabiltzen dituzte Torturaren problema ez dago aislatua. Indar Errepresiboenari buruz asko hitzeginda, zeren egoerak hala eskatzen zuen, baina ez da bakarra. Neska asko ezagutu ditut bere aitari askoz

beldur handiagoa diotenak poliziari baino. "Espetxetik irteten naizenean, zer egingo didate?" —zen beren kezka. Ez dugu ahaztu behar familli askok espetxean egon diren seme-alabak sikiatrikora eramaten dituztela. Gero, laneko giroa: autoritarismoa, errepresioa, "jefe de personal"ek berarekin oheratzea behartzea — nik Madriden neska asko ezagutzen ditut hori egin beharrean ikusi direnak —, inguruko prostituzioa...

Eta ejerzitoan, ostikoka tratatzen dituzte. Gero gertatzen zaizkizu honelako kaso "raroak". Neska bati galdetu genion poliziak torturatu zuten ala ez: "Ez, ez dit ezer egin, bakarrik hiru ostikada eman, lurrera bota eta hiletik tira". Gero jakin genuen bere gurasoek sekulako palizak ematen zizkiotela egun batean bai eta baita bes-taen ere".

Internazionalismoa

Elkartzea dela gure bide bakarra nahiko garbi dago teoriarik, baina praktika mailan ez da hainbeste ikusten. "Euskal Herriak daraman borroka ezin da aurrera eraman bakarrik, estatu espainol barnean dauden beste herriei elkartuta baizik. Neri beti interesatu zait euskaldunen borroka, zeren konprenitzen nuen guk ez bagenuen ulertzen beste anaiak zeramaten borroka, ez genuela aurrerapenik egingo gure herrian ere. Oso gauza harrigarriak gertatu dira. 1968ko Maiatzean egon zen mugimendurekin, jende guztia gauza guztiei erantzuten hasi zen. Erantzuten zitzaion maixuari, familiari, gizarte-ari... baino, estatuari zegokionez, hori ez ikuitu!, esaten zizuten eskertiarrek.. Herri guztien askatasuna beste herrien borroka konprenitze-ari lotuta dago. Benetako sustrai iraultzailea solidaritate eta internazionalismoarekin lotuta egon da. Gaur egun nahiko baztertua dago, baina hori ez bada aurrera eramaten, ez gara inora joango. Euskadik konprenitu du, eta horregatik presoekin solidaritatea aurrera eraman du, eta

inork sekula egin ez dituen greba orokorrak eraman ditu aurrera".

Torturaren internazionalizazioa

Eva Forest asko ikasi eta aztertu duen emakumea da. Berarekin hitzegitea sekulako berrien —betiko "herri" hoiene— berri izatea da.

Eta nazioarteko problemak benetan aztertu nahiean dabil. "Tribunal Russell-en egin ziren lanak oso interesgarriak izan ziren. Vietnam-eko herriak jarri zituen plateretan. Inbestigazio lan asko aurrera eramanez izan ziren. Bertan parte hartzen zuten Suecia, Cuba... eta ameriketarrek ere, hauek armamentu eta kimika mailan egiten ziren lanei buruz informazioa emanaz. Honela enteratu ginen hain ximel ematen zuen Santanderko laboratoriorik batek NAPALM hobeto ezartzeko produktua egiten zuela. Inbestigazio komiteak garrantzi handia dute iraultza borrokan. Vietnam-en aldeko komiteetan, ameriketarrek osatu zutena ez zen izan garrantzi guttiene eduki zuena..."

1969tik 1972eraino lan egiten egona da inbestigazio komite hauetan "Ameriketako yankiek vietnamiar aurrera eraman nahi zuten. Hortarako oriental jendearekin erakutsi zizkioten beren tortura onenak. Honela, ameriketarrek telebistan Vietnameko gertakizun guztiak ikus zitzatekeen, vietnamiten arteko guda bat zela pentsatuz. Benetan tortura hauek aurrera eramaten zituztenak tahlilandesak, e.a. ziren. Torturaren internazionalizazio hau benetan zabal-tzen ari da. Espainol militar asko Ipar Ameriketara ikasiak dira, eta poliziak baita ere — Conesak Panaman ikasia da. Ni, konkretuki, kubatar batek torturatu ninduen. Horregatik, sekulako garrantzia du Euskal Herriak aurrera eramaten ari den borroka buruz azterketak egiteak, zeren herri industrializatu guztientzat balio bait lezake. Herriak garbi ikusi behar du nondik joan. Hortarako gauza asko aztertu behar dira: Medikuek eta sikiatren papera (Dinamarkan tribunaletan bat egin dute, medikuen poliziarekiko kolaborazioa azaldu nahiean. Esaten dutenez, ideia nere gutun batek emana da).. Medikuek jendea gizartetik baztertzeko metodoak erabiltzen dituzte. Lehen momentuan pertsona erbelatzen da eta oihu egiten du; orduan espetxe-ratzen dute; baina oihu hori ez bada ixiltzen, orduan eroa bezala uzten dute. Maixuaren erre-presibo eta autoritario papera ere aztertu behar da. Beste aldetik, orain DGSen sartu behar diren arkitekto, ingeniario... eta tekniko guztien pape-ra..."

Gaurkoz ezin dugu jarraitu. Eva nonbaite-ra joan beharrean dago. Gure aldetik hila beteak pasako genituzke gelditu gabe, berari entzunez, galderak eginez, keinuak eta ahotsa arrapatu nahiean "Euskadik inbestigazio komiteak sortu behar ditu. Ni prest nago errepresioaren azterketan jarraitzeko, zeren material asko dut. Herriak garaipen bat lortu du, ez da izan osoa, bai-na garaipena bai, gu kaleratzearekin. Ziur nago herriak ez duela erraz ahaztuko. Eta garaipenak indarra ematen du..."

4 EGUN POLISARIOekin

Maiatzaren 20an, Saharai Herriak, borroka harmatua hasi zueneko laugarren urtehurrena ospatzen du. 1973ko maiatzaren 10ean sortu zen POLISARIO Frontea eta 20an EL WALI Mustafa leaderra askatu nahiz, El Janga fuerteari eraso zioten, garaile irten zirelarik. Ordutik aurrera Saharautarrak ez dira behin ere geratu. Geroztik Espainiaren saldukeria jasan behar izan zuten, milaka herkide hilik utzi behar izan dutelarik beren lurrian. Egun, Argeliako lurretan errefujiatuen kanpamentuak antolatu dituzte, bertan 105.000 biztanle badelarik dagoeneko.

Z. ARGIAk Pilar IPARRAGIRRE eta Estepan ALDAMIZ-ETXEBARRIA kazetariak bidali ditu lurralde hauetara, Saharaien berri eman diezaguten.

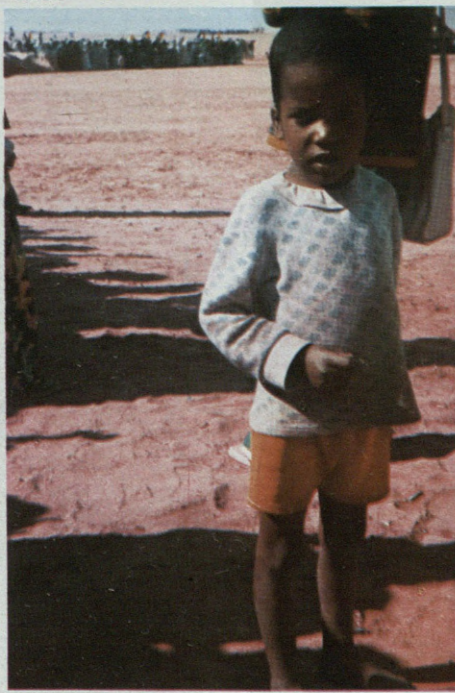
Maiatzaren 20an, borroka harmatua hasi zuteneko 4 urtehurrena zela eta, Fren-te POLISARIOkoek hotsegin ziguten, Sahara aldera joan nahi genuenez galdeginez. Euskal prentsaren berri bazekitela ikusteak, harriturik utzi gintuen. Izan ere, dugun egoera dela bide noski, hain gutti-tan arduratu izan gara gure mugez kanpo-ko gertakizunez! Ekonomia arazoari be-hatuz gero, nahiko estu zetorkigun bidai-aren egitea. POLISARIOek esan ziguten Alger-erako abioiaren joan-etorria besterik ez genuela ordaindu beharko, hots, beste guztia heuren kontura izanen zela. Eta horrelaxe ausartu ginen desertu paraje haietara abiatzera.

Madriren "Boeing" horietariko bat hartu eta Alger hirira eraman gintuen. Hantxe ukan genuen POLISARIO zenbait ezagutzeko aukera. Aireportua erraz pasa genuen, POLISARIOekin gindoazela esan eta gero. Europa urrun geratzen zen. Bes-te mundu batetan sartzen hasiak ginen. Aireportutik autobus batetara igan eta Alger-etik 20 bat kilometrotara den turis-tik multzo batetara iritxi ginen.

Hotelak luxokoak ziren arren, ohartu ginen estatuarenak zirela eta beraz, pen-tsatu genuen Algeriako estatuaren kontu ziratekeela gure egoitzaren gastuak.

Bertan ezagutu genituen beste herri-alde batzuetako kazetari eta ordezkariak. Esate baterako, Kanariastik etorritako hi-ru mediku, PCCkoak hots, "Partido Co-munista Canario", independista, eta Ca-rrillorekin zer ikusirik ez duena. Era bere-an oso adiskide egingen zitzaigun Portugal-eko kazetari bat; Afrika honetako gora beherak oso ondo ezagutzen zituen. Han

zen ere Espainiako Estatuko MC -mugi-mendu komunista- delakoaren ordezkari bezala zetorren gazte bat; agian nazio guz-tien ordezkartzat azaltzen bide zen PO-LISARIOen aurrean. Han ziren ere jaun eta jabe dadukagun estatu honetako zen-bait aldizkari famatuak bidaliriko kazeta-ri batzu. Ingalaterra, Frantzia eta Alema-niatik etorritako kazetaririk ere bazen pi-la eder bat. Gerora ikusiko genuenez, orotara, izanen ginen 200en bat pertsona kazetari, ordezkari eta diplomatikoen ar-tean.

Tin Duf

Biharamonean, ostegunez, goizaldeko Setan jaiki erazi gintuzten eta aireportura eraman. Tin Duf-era 1.900 kilometro in-guru daude Alger-etik. URSS-en eginiko "Illushyn" turboelize batetan sartu eta desertuan gaindi hiruzpalau orduren buru-an iritxi ginen R.A.S.D. (Republika Ara-be Saharai demokratikoa) eta Algeriare-ren mugetan den Tin Duf hirira.

Berebiziko argitasuna zen desertuan eta gure begiak nekez irekitzen ahal geni-tuen. Tin Duf-eko aireportuan, saharai-tarren zenbait buruzagi eta ordezkari on-gietorria egin zigun, bostekoa emanez.

Nahiz Argelia ez den parte hartzaile zuzen gerra honetan, argi nabari da edoze-in gertakizuniarpegi emateko prest aur-kitzen dela. Tin Duf bera, 20.000 biztan-letako hirikka bat da, agian aspaldiko oa-sis batetan kokatua, baina bere garrantzia guztia militar egoeratik datorkio.

Saharautarren bizilekua eta kanpa-mentuak hiri honetarik 20en bat kilome-trotara daude hurbilenako. Beste batzu, 190 kilometrotara bait daude. POLISA-RIOen IIIgarren kongresorako egin esta-tistiken arabera, 30en bat kanpamentu i-zanen dirateke; orotara 105.000 saharai-tar bizi dira une honetan Argeliaren ba-rrutian.

Bazkalondo orduetan, beroa izugarria da. Kazetari batek esaten digunez, zona hau, Sahara guztian den punturik beroe-netarikoa da. Kanpoan ez da apenas inor ikusten. Guk, aurkeztu zaizkigun —Said, Ali-Polisarioekin mintzatzeko aukera har-tu dugu.

Polisarioak, kolore urdin eta berdeko tunikez jantzirik dabilta, lihozkoak denak, eguzkiaren berotasunetik bai eta "siroko"-aren hareetatik gordetzeko egokienak horik bait dira. Haatik esplikatu digute, jantzi hori ez dutela beti eramate, bake unetan bakarrik baizik. Izan ere, kolore horik oso nabarmenak dira, ez dute balio gaur egun desertuan ibiltzeko eta marrokiak bistatik gordetzeko. Desertuan hare kolorezko beste tunika batzu dabilta, gerrian kartutxerarekin lotu ohi dutelarik. Bestalde ejerzitoak badu bere uniforme ere.

1.884 etik Espainiaren mende

"Anaia, ez banauzu ezagutzen, hil, espetxeratu, zigortu eta menperatu nauzuna naiz"
Saharai herriaren ereserki zatia

Zueirat-en izan duteazken denboratarako garaipenik sonatuenetakoa. Saharako herri zapaldu honen Nazional askatasunerako herrikoi armadak, maiatzaren lehenan lortu zuen, Mauritaniako gobernuari sekulako kolpea emanaz. Handik hogeigunera, Argeliako lurraldeetan dauden kanpamentuetan eta— beste modu batera— Sahara guztian, Iraultza hasi zeneko laugarren urtehurrena ospatu zen.

Espainiak, 1884ean menperatu zuen Saharako Mendebalde. Geroztik, herri kolonizatu bat izan da. Urte asko pasa ziren saharauiek bere nazional kontzientzia hartzen hasteko. Bizi izan direneko kondizioak esan nahi handia dute lozorro honetan. Hogeigarren mendean Espainiak sortutako zatikeria, tribalismoa erabiliz, baztertzeko da. Ia horren moda pasa zela ikusirik, Espainiak P.U.N.S.

— "Partido de la Unidad Nacional Saharai"— osatu zuen "zatitu eta irabaziko duzu" politikaz baliatuz. Ordurako, saharai herria konturaturik zen, organizazio bat behar zuela, borroka aurrera eramateko. Fosfatoak saltzea, arrainak kanpoko flotak eramatea eta beste hainbeste gauza alde batera utzirik, Espainiak ganaderitza eta landaretza ondotoxo hondaturik utzi zuen. Herriaren erantzuna ikusirik, 1.970eko ekainaren 17an Aaiun-go manifestazioan hilketa bat aurrera eraman zuten. Saharai askorentzat orduan hasi zen bere iraultza, zeren ordutik POLISARIO Frontearen atzetik abiatu bait ziren. Hiru urte geroago, maiatzaren 10ean, Saguia el Hanra eta Rio de Oroko Fronte Herrikoia sortu zen. Detentzio batzu izanik zituzten. 1.973ko maiatzaren 20an "Operación Janga" izenez ezagutzen dena, saharaiuen lehen ekintza harmatua aurrera eramaten zuten, izen bereko lekuan.

Ekintza horrek El Uali —POLISARIOko lider eta sortzailea— askatu eta zenbait espainol soldadu eta armamendu harrapatzea lortu zuen.

POLISARIOak badaki ekintza honetan erabili zituzten harmak zaharrak eta gutti zirela. Harrapatu zituztenekin hasi ziren indartzen.

Ondorio txar eta onak eduki zituen. Alde batetik espainol gobernuaren gobernaria aldatzera behartua ikusi zen. Baina horren ordez jarri zuena, borroka harmatuen kontrako sistemaz jabetua zen. Jende pila espetxeratua, estratejiko ziren lekuak bonbardeatuak e.a. izan ziren. Beste aldetik, nomada guztiak hiri eta militar lekuetan konzentratu zituen, gerrilari inungo laguntzarik eman ez diezaioten. Azkenik, "bloqueo informativo" delakoa aurrera darama.

Berak osatutako P.U.N.S.—ek herrian indarrak ez du lortzen. "Utikan Espainia eta bere alderdi aliatua" oihu egiten dute manifestazioetan. ONUren ikusleek lurperatu zuten betirako, herriaren independentzia nahia ikusirik, eta, POLISARIOa bere indar politiko bakarra bezala onartuz. Ikusle hau herrikoi kontsulta baten beharra aitortu zutenean, "La Yamaa" parlamentu fantasma gogoratu zuten bere erasotzaileek. "La Yamaa"ko partaideak sekula ez ziren izan herriak hautatuak. Espainiak bultzatuak baizik.

"Madriderko Akordua"

1.975eko azaroaren 14ean "Madriderko Akordua" izenpetzen da, Espainia, Marruecos eta Mauritaniaren artean. Akordu honetatik at utzi zuten saharai herria. Berarekin legeztatu zuten Sahara lurralde zatitzea eta Marruecos eta Mauritaniari lotzea. Espainiak hautsi egin zuen ONUren emandako hitza. Urte honen azaroaren 28an desegiten da "La Yamaa".

Gueltan bildu ziren bere 101 partaideak. Hauetatik 67k onartu zuten disoluzio hau, POLISARIOa indar politiko bakarizat hartuz. Egia esan, partaide asko POLISARIOaren barruan integratu ziren.

Historia eguneroko gertakizunekin egiten da eta, ez zaigu ahaztu behar EE. UU zer nola zebilen. Bere interes guztiak Vietnamentan eta bestetan galduak ikusirik, mendebalean bide asko itxita e.a., geopolitiko garrantzia zuen "Triángulo Ibérico" deritzen denaren garrantzia bere ikuspuntuan, handiturik gertatu zen. "Triángulo Ibérico" honen beheko erpina Canarias eta Sahara dira. Honela konprenitzen da hauzoko lurralde erreakzionarioen parte hartzea —Marruekos eta Mauritania leku—.

Hassan II eta Uld Daddah-k, Nazioarteko Justizia Hauzitegian eskatzen zuten, soberanotasun ezkubideak alegatuz Sahararren gain. Tribunal honek gezurtatu zituen soberanotasun lokarri hauk. Baina Marruekos eta Mauritaniako errejimenak lurraldea zatitzeko prest daude, Espainiaren interesak garantizaturik gainera. Honela "Madrileko Akordu"ra iristen gara.

"Yamāa" deseginda dagonez gero, Kurt Waldhein-ek ez du onhartzen Marruekosek proposatzen duen "herrikoi" kontsulta hori egitea. Hori kontuan hartuz, Espainiak era internazional mailan "burda maniobra" bezala kalifikatzen du Marruekos-en proposamena, nahiz eta bere partaizipaketa "Yamāa"ren barnean nahiko garbia egon.

Marruekosek, bere taktika baztertua ikusirik, aire-erasoak aurrera eramaten hasten da. Otsailaren 18an, Tifarriti eta Amgala kanpamentuetan egindakoak gutti irudituz, NAPALM-ekin bonbardeatzen du Um-Dreiga. Kontuan hartu beharrean gaude kanpamentu hauetan gerrile-roak ez direla egoten, zaharrak, haurrak eta emakumeak baizik. Milaka kontatzen

dira hil eta zaurituen artean, zeren erasotzaileak egun batekin ez dira konformatzen, eta askotan bonbardeatzen dute. Kanpamentu hauetan 25.000 bizilagun bizi dira. Beldurrak desertura jotzera behartzen ditu, nahiz eta zauriturik egon. Bidean hiltzen dira asko, ez baitute, medizina eta ezer. Poliki-poliki, gerrileroak biltzen dituzte, Argeliako lurraldera eramateko.

"Madrileko Akordua"n, Espainiak 1.976ko otsailaren 28an irtengo zela adierazten du. Baina hau ez da honela gertatzen. Hil honen 27an R.A.S.D.— Republika Arabe Saharaui Demokratikoa— aldarrikatzekotan zen 26an, Espainia "behin betirako" Saharatik irteten da.

R.A.S.D.

Saharauitarrek, bere estratejia kontuan hartuz, R.S.D. aldarrikatzen dute. "Saharai herriak bere geografian askatu-

ta eta soberanoki bizitzeko nahia beste lege hausterik ez du" adierazten dute. Orain arte 11 herrik ezagutu dute, baina beste hainbestek bere solidaritatea agertu diote. ONUri bidaltzen dioten gutunean nazional askatasuna, inungo erasotzailerik gabe, eta bere errefugiatuen itzulua besterik ez dute esijitzen. "Independentzia ala hil" da saharauitarren erabakia.

Mojtar Uld Daddah, Mauritaniako lehendakariari, POLISARIOko ordezkari nagusi den El Ualik bidaltzen dion gutunean, hitz hauk agertzen dira: "Jainkoari beldur izan, Mojtar. Mauritania herriko semeak bidaltzen dituzu bere anaia saharauitarrek beren lurraldetik uxatzeko. Jainkoari beldur izan, Mojtar. Saharatarrek beren etxeak utzi eta eremaan hiltzera behartzen dituen empresa batean parte hartzen ari zara. Jainkoari beldur izan, Mojtar. Anai artean odolik ez isurtzeko eta bakea, askatasuna eta kooperazioa lortuko duen bide zuzenetik joateko prest gaude. Jainkoa izango da lekuko"

Mauritaniako Herri Zapaldua

Mauritaniako herria, bere gobernuak aurrera eraman nahi duen jokoarengatik, gerran sartuta dago. Herri honek, bere borrokaren bidez, Frantziako kolonoak botatzea lortu zuen. Baina kolonizazio honen presentzia Uld Daddah —pertsonak gordetzen du. Mendebaleko monopolioari mauritania herriaren burnia salduz, analfabetismoaren aurka ezer egin gabe, mixeria batean jendea edukiz... imperialismoak ematen dion aginteak betetzen ditu. Errejimen honen aurka prantatzen da herria. 1.968ko maiatzaren 29an Zueirat-en egiten den manifestazio bati tiroz erantzuten diote Mojtar-en indarrek, hilketa bat lortuz. Manifestazio honetan bizimodu hobetu, besterik ez zen eskatzen.

Aurrera daramaten borrokari esker,

mauritania herriak arabea ofizialki tratatzea eta MIFERMA —burnia hustiratzeko duen enpresa— nazionalizatzea lortzen du. Hala eta guztiz, enpresa honek hustiratzen duena SNIM- gobernuaren interesak gordetzen dituen enpresara pasatzen da.

Mauritania arrisku handi batean dago. Marruekos eta Senegal-en artean izenpetutako akordua lekuko. Bion artean Mauritania zatitzea eta jabetzea nahi dute. Hori dena alde batera utziz, Mojtar Uld Daddah-k gerra batean Marruekos-ekin elkartzea erabakitzen du. Mauritania preso gehienak beltzak dira. Arabe jendea pribilegiatzea jo du Mojtar-ek. Beste aldetik, Marruekos lurrez jabetzen ari da. Echreidan— Mauritaniaren lurraldea —duen militar basea lekuko.

Hassan II Erregea

Marruekoseko herria ez dago askoz hobeto. Hassan-ek amets haundiak dituela ikusirik, imperialismoak bere gogora dabil. Saharaui herriaren exodoa tapatzeko antolatu zuen "Marcha verde" delakoak, bere trinfulaista hitzak eta mehatxuak, oposizioko zenbait talderen laguntza lortzeak, marroki inperioa aurrera eramateko nahiak e.a. ez du lortu bere herriaren moralala altxatzea. Hassan II garrenak bere indarra —jendearen aldetik, materialenetik bezala amerikano eta frantses armamentu berri-berria dutela ez ahaztu— superestimatu ditu.

Herri baten exterminioa ez dela hain erraza lortzea da bere derrotaren arrazoi nagusia. "Gure askatasuna eta soberania defendatzea erabaki dugu, eta eraso eta saharau herria bizirik dagoen bitartean gerra aurrera jarraituko da"— El Uali ordezkariaren hitzak—.

O.U.A.— Afrikako Batasunerako Erakundeak— gehienbat Sahararen autodeterminazioa onartu du. Hassan-en hasarea nabaria izan omen da. Espainiaren ezezkia ere ez zaio gehiegi gustatu. Poliki-poliki bakarrik gelditzen ari da. Frantzia eta Ipar Ameriketaren laguntzarekin, hori bai.

Saharau herri aurrera doa. Poliki, desertuak erakusten dion pazientzia osoaz. Herri guztia dago gerra honetan sartuta. Bere bizia defendatzen du. Desertua da bere lurra, eta desertuan saharauitarra da jabe. Beroak ez du ikaratzen. Goseak ere ez. Geroa berea duela badaki.

Baina dena ez da gerraz bukatzen. Herri hau bake zale eta festa zale denez gero, egokia iruditzen zaion momentuan festa egiten du. Eta, gu, hoietako batera gonbidatuak izan ginen.

sahara azken mendea

1884: Espainiak Mendebaleko Sahara menperatu zuen.

1.960: ONUko analak Saharako arazoarekin hasten dira betetzen, herri eta lurralde kolonizatuei buruz hitzegiten duen 1.514 (XV) Erresoluziotik at.

1.962ko Abenduaren 17: ONUk autonomi ez duen lurralde eta herri bat bezala kontsideratzen du, administradore potentziatzat Espainia utzirik.

1.514 (XV) Erresoluzioa: "Herri guztiek determinatzeko askatasun eskubidea dute, eta eskubide horren bidez bere ekonomi, sozial, kultural... desaroilooa erabakiko dute".

1.966: ONUko Batzar Nagusiak autodeterminazio eta independentzia eskubideak ezagutzen dizkio. Erabaki guztiak Marruekos eta Mauritaniaren laguntza osoarekin hartzen dira. Espainiak, administradore potentzia bezala, Saharako lurraldeen osotasuna eta herria gordetzeko hitz eman zuen.

1.973ko Maiatzaren 10: Saguia el Hanra eta Rio de Oro-en askatasunerako Fronte Herrikoa — F. POLISARIO — sortu zen.

1.973ko maiatzaren 20: POLISARIOak "Operacion Janga" aurrera daramate. Lehen ekintza harmatu honetan El Uali, POLISARIOaren lider eta sortzailea, askatu zuten, zenbait espainol soldadu eta harma harrapatuz.

1.975eko Maiatzean: ONUren ikusleak saharau herria independentziaren alde dagoela, eta POLISARIOa lurraldeko indar politiko bakartzat onartuz, herrikoiki kontsulta baten be-

harra ikusten dute.

1.975ko urriaren 16: Hayako nazioarteko Tribunalak esaten du: "el tribunal concluye que, de los elementos llegados a su poder, no establecen la existencia de ningún lazo de soberanía territorial entre el Sahara Occidental y el Reino de Marruecos o el conjunto mauritano por otra parte".

1.975ko azaroaren 14: "Madrileko Akordua" izenpetu zen, Espainia, Marruekos eta Mauritaniaren artean. Saharako zatiketa eta ane-xioa, Marruekos eta Mauritaniaren aldetik, legez-tatuko zukeen akordua.

1.975eko azaroaren 28: "La Yamaa"—Sahara-ueiek parlamentu fantasma gisa, Espainiaren laguntza osoarekin zedukaten— desegiten da bere partaide guztiak Gueltan-n bildurik zeudela. 101etik 67ik izenpetzen dute, POLISARIOa onartuz.

1.976ko otsailaren 18: Saharau herrietan NAPALM botatzen hasi ziren.

1.976ko otsailaren 26: Espainia "behin betirako" Saharatik irteten da. "Madrileko Akordua"ren arabera 28an irteten behar zuen.

1.976ko otsailaren 27: R.A.D. —Republika Arabe Saharau Demokratikoa— aldarrikatu zen.

1.977ko maiatzaren Lehena: Zueirat-eko atakea. Bertan zuden burdin-meatzak eta mauritanoen militar antolamenduak txikituta utzi zituzten.

1.977ko maiatzaren 20: Iraultza hasi zeneko laugarren urte-hurrena.

Ostegun arratsalde, hamaika "Jeep" pintatu berritan sartu eta errefujiatuen kanpamentu batetara eraman gaituzte.

"Jeep"ak Marruekos-i kendurikoak dira eta gu eramateko prestatu berri dituztela nabarmen da. Bidean, R.A.S.D. barrutik iheska datozen familiak eta jende multzoak aurkitzen ditugu. Jeep eta kamioi zaharkituak jendez leporaino beteak; tresnak eta trasteak alde guztietatik zintzilik sartu ezinik. Gurekin zetozen Said eta Ali saharauiek esaten digute, oraindik ere jende asko irteten dela Sahararik Argeliako lurraldeetara, errefujiatuen kanpamentuetara iritxi nahiz. Hori, ihes egin dezaketenak, jende asko bai bait da izkutaturik, POLISARIOen ejertzitza noiz iritxiko zain.

Gure "Jeep"ak errezkadan pasahala, iheslariak agur egiten digute, eta garaipenaren zinua egiten. Zenbait kanpamentu iragaiten dugu; denak "hayma" deitu den-dez eratuak daude. "Hayma" da saharauitarren desertuko etxola. Bertan hamar-hamabost pertsona bizi ohi da.

Makina bat hauts eta hondar irentsi ondoren, eta sekulako eguzki sartze zoragarria ikusteko parada izan ondoren, jende multzo handi bat —4.000en bat pertsona— bildurik den kanpamentu edo "Gais" batetara ailegatu gara iluntzean.

Ongi etorri oihutsua egin digute delegazio eta kazetarioi. Harriturik geratu gara oso; hain zuzen inrintzi antzeko oihu bat egiten dutela konturatu gara. Hobeki behatu ondoren, ohartu gara ez dutela ez-tarriarekin egiten, ahoarekin eta mihiare-

El Uali, askatasunaren eta duintasunaren martiria

POLISARIOa, masa erakundetan dago banatua basean. Horiatarik bat, Saharai langileen batsuna da.

kin baizik, honela oso denbora luzez egin dezaketelarik. Heuren aspaldidaniko oihua dela esan digute, eta, bereziki poza adierazteko erabili ohi dute.

Jendetza handi honek, korro handi bat eratu du eta erdian alfonbra batekin eginiko tribuna bat jarri dute.

"Gais" edo kanpamentu honetako arduraduna mintzo da lehenik, ordezkaritza eta kazetarioi ongi-etorria eginez.

Ondoren "Buro politiko" delakoaren ordezkari bat mintzatu zen luzaz, Saharai Herriaren borrokaz. Oso gogor aritu zen Marruekos eta Mauritaniaren kontra. Halaz ere desberdintasuna agertu zuen estatatu hauetako gobernuen eta herri xehearen artean. Halaber salatu zituen Ipar Amerika, Frantzia eta honelako estatu inperialisten jokoak.

Jendeak askotan txalotu eta oihukatu zituen hizlariak. Gazte eta zahar denak bero-bero eginik, zebiltzan, arabez mintzo zitzaizkigularik. Azkenean eta berriz ere "Jeep"etara igan aurretik, zumoz eta esnez prestatzen duten edari bat eskaini ziguten, egarria eta eztarrian sarturik genuen hautsa kentzeko aproposa. Ondoren Tin Duf-era itzuli ginen.

Ilunpetan, uste baino argixka gehiago genekusan desertuan, urrutian barreiatu-rik dir-dir zegitenak.

Afaltzeko beste gauza batzuren artean, haragia eta "kus-kus" eskaintzen digute. Haragia espezialki eman digutela gauza nabaria da, errefujiatuek noiz behinka bakarrik ikusten bait dute. "Kus-kus" delakoa, saharauitarren jateko ohizkoa omen da, bake denboretan noski. Une hauetan luxozko zaie.

Goiz oheratzen gara, lurralde hauetan jendea oso goiz, bederatzia aldera, erretiratzeko bait da. Honela bukatzen dugu Argeliarren mendebaleko azken hiri honetan gure egonaldia. Bihartik aurrera, POLISARIOen artean besterik ez gara ibili-

ko. Bihar da gainera, maiatzaren 20a. Duela lau urte ekin zion borroka hartuari Saharai Herriak.

Maiatzak 20

Lau urte badaramatza Saharai Herriak borrokan. Lau urte oso gogor gainera, laguntza erabat eskasarekin eta isiltasunik beltzenean jokatu behar izan direlarik. Espainiaren kolonialismo pean zeudenean, Espainiako gobernuak "materia reservada", hots, inon eta inolaz aipatu edo argitara ez zitekeen arazotzat, agindu bat legezatu zuen. Honela, nahi eta ahal izan zituzten sarraskia guztiak egin zituzten. Azken sarraskia, "Hiru partetako akordua" deitu, eta egiazki Marruekos-i erregali bat egitea izan da.

Saharaitarrak, 1.000.000 eskas dira. Haatik Espainiako Gobernuak azken denboretan 70.000 besterik ez zituen kontatu. Noski, 1.956an, atzerriaratu zituen guztiak ez bide zituen kontatzen ez-eta desertuan alde batetatik bestera ibili ohi diren nomadak ere.

Hizlariaren batek esan zuenez, Saharaitarrei "barbaroak" izaten ere ez zaie utzi. Erabat ukatuak izan dira eta, kolonial gobernuak, beti ere desertuan zebiltzan lau katu txoro bailiran aipatu izan ditu.

Tin Duf-etik, berriz ere "Jeep"etan, desertuan gaurkoz ez bait da abiatzeko beste mediorik, gabeluen gainean izan ezik, hoge eta hamar "hayma" antolatuarik dauden leku batetara eraman gaituzte. Jakin dugunez, hamar egunez aritu dira lanean, delegazio eta kazetarioi leku hau antolatzeko.

Alboan, "Hayma" haundi bat eraiki dute, beraiek restaurante deitzen dutena.

POLISARIOaren Saharawi Liberazio Ejerzitoan, Emakumeak ere gerriletarako prestatzen dira. Eginkizun honetan, gizonaren pare dira.

Bertan, lurlean noski, 250 pertsonarentzat egin dute jateko leku.

Delegazio edo kazetari talde bakoitzari "hayma" bana eman digute. Barrua dena alfonbraz hornitua eta estalia dago. Desertuan dena edo ia dena lurraren gainean egiten da. Esplikatzeko digutenez, alfonbrak saharauitarrek egiten zituzten, baina, orain gutti batzu izan ezik, kanpotik ekarri behar izaten dituzte, Marruekos edo Argeliatik.

30.000 pertsona elkarturik

Gure traste guztiak desertuko "hotel" hauetan utzi ondoren, maiatzaren 20 ko festa izanen den plazara, garamatzate. "Plaza", desertu erdian jarri duten tribuna bat, delegazioentzat eserlekuak eta jendeak —30.000 pertsona— egin duen korro haundi bat besterik ez da. Jendea, urrutiko kanpamentuetatik etorria, lasai-lasai dago, kantuz ari direlarik batzu, eguzki bortitzaren azpian, hizlarien zain.

Festaren antolatzaileek zenbait adierazpen egin ondoren eta delegazio diplomatikoak jarri ondoren, Iraultzaren Aginte Kontseiluko Lehendakari eta POLISARIO Frontearen Idazkari orokorrak, Mohamed Abdelasis-ek hitzaldi luze bati ematen dio hasera.

Oharteraztekoa benetan, saharauitarrek hitzegiteko duten joera eta erraztasuna. Geroztik jakin dugunez, Herri honen

ia kultur tradizio guztia, ahozkoa da. Izkribaturikoa oso zati ttipia da.

Ez bake, ez geldiuenerik gure nazio lurraldera itzuli eta independentzia lortu aurretik

Idazkari orokorraren hitzalditik zati batzu jaso ditugu, bertan argi asko esplikatzeko bait ditu herri honen egoeraren punturik garrantzizkoenak.

Herri osoaren eta bere erakundeen partez agurra egin ondoren, eskerrak eman zizkien laguntza eman izan duten erakunde eta Herri guztiei.

"Gaur oroitzen dugun egun hau, erabat desberdin zen duela lau urte. Gera ezinezko mugimendu iraultzaileak, sako-neko aldaketa ekarri digu lau urte honetan, bai borrokan nola pentsaeran, organizatetan, batasunean eta egin hutsak konpontzeko ahalmenetan".

"1.973ko maiatzaren 20aren aurretik. Maghreb (Ipar-sartaldeko Afrika) honetako egoera aski nahasia zen. Iparraldean abertzaleak indar eta talde atzerakoien alde ari ziren. Hegoaldean berriz, iraultzaileak inperialismoaren doinuaren arabera dantzatzen ziren. Eta anartean errege agintezale eta iratxo batek (Hassan II) bere txokoa prestatuz ziharduen".

"Maiatzak 20, gure komando ttipi batek, ELKHANGA espainol militar pos-

tua harrapatu zuen, bertan preso zen ELWALI MUSTAFA ESSAYED gure idazkari orokorra askatzeko asmoz. Garaile irten ziren eta militarren harma eta tresnaria guztiarekin itzuli zitzaizkigun. Hau izan da gure gerraren ekintzarik garrantzitsuenak, honek eman bait zion zentzua eta izpiritua gure herri osoari eta gure borroka guztiari."

Gure Herri hau, Herri zatitu eta beti zanpatu izatetik, Herri, elkartu eta iraultza bati atxikitzen iritxi da. Eta bere askatasun, independentzia eta nazionalotasunerako iristeko esperantza osoa du".

"Gure lurraldea espainol kolonia izatetik, Hassan eta Uld Da-da-ren haundi nahien kolonia izatera iragan da".

"Gure Herriak Errepublikak Araberako Saharawi Demokratikoa sortu du, Espainia, Marruekos eta Mauritaniaren aurrean gure borondatea argi ezarritik."

"Borroka frontea erabatekoa da. Ez bakarrik independentzia lortu ala ez lortu arazoan, baizik eta benetan iraultza egin ala betirako errejimen erreakzionario eta inperialisten enplanuak jarraitu. Borroka, hil ala bizikoa da".

"Libia eta Argeliako arabek Herriek, gidaritzaz izugarria markatu digute heuren iraultzagintzan. Guk, errefujiatuen kanpamentuetan, organizazio maila eta zerbitzuak prestatu ditugu, ofensibara iragan garelarik. Ofensiba ez militar arloan bakarrik; diplomatiko eta laguntza arloetan, mundu guztian zabaldu dizkigute ateak, behin betirako ezagut ezazi garelarik".

"Marruekos eta Mauritaniako errejimen feudalak bakardadean uzten lortu

POLISARIO Frontearen Idazkari Orokor eta Iraultzarako Aginte Kontseiluko Lehendakari gaztea, Mohamed Abdelasis.

dugu, egun ito-itoan aurkitzen direlarik. Heuren ekonomiaren zuloa, gerraren amaitzearekin bakarrik buka daiteke'.

"Hassan-ek", "mundu librearen defentsa" eta honelako demagogiekin liluratu nahi izan du jendea, baina denok dakigu inperialismoaren zerbitzuan den iratxo bat besterik ez dela eta Casablanca, gure herriak zapaltzeko eta hiltzeko behar diren harmak sartzeko portu bat dela".

"Gure Herriarekin egiten ari diren sarraskia, ez da, Afrika osoarekin egin daitekeen sarraskiaren experimentu bat baizik. Haatik badakigu gure kausa justiziazkoa dela, eta beraz irabazle eta garaile irtenen garela. Honetan internazional erakunde guztiek dute erantzukizun eta bereziki ONU delakoak".

"Espainiako Gobernuak pentsatu beharra daduka arazo honetan duen erantzukizunaz. Ez gara alferrik 90 urtez bere kolonia izan gero Marruekos-i salduak izateko. Beraz Espainiako Gobernuak eza-gutu beharra daduka Saharai Herria, eta bertan behera bota beharra daduka azaroaren 14an zinatuz Hiru partetako akordua. Frantziari dagokionez, egungo gobernu kolonial haroko 3. errepublikaren antzeko bilakatzen ari dela esan dezakegu. Mende honen haseran Gobernu honek gure herriaren arresistentzia ezagutu zuen. Orduan erabat zatitu eta desorganizatu gintuzten. Gaur aldatu egin dira gauzak. Guk garbi adierazi dugu zein diren gerran aurkitzen diren zonak, hots, Marruekos-en hego aldea eta Mauritania guztia. Ez digute sinetsi, baina gure etsai direnekin kolaboratzen duen oro, guretzat merzenarioa da eta horren arabera jokatu dugu beti. Honetan Gobernuak dute erantzukizun guztia".

"Guk bakea maite izan dugu eta nahi dugu; haatik, ez dugu sekula onartuko inposatu nahi diguten katerik".

"Oso berant baino lehen, gure anaia diren Mauritania eta Marruekos-eko Herriak, inperialismoaren asmoen kontra altxatu beharra dadukate. bestela erabat azpiratuak izanen bait gara".

Etorririko guztiei eskerrak emanez bukatu zuen Abdelasis jaunak bere hitzaldia.

Desertuan, berez ez da apenas inolako mugarik. Maiatzaren 20a ospatu zen plazan, idazkun hau jarri zuten.

Etsaiaren harmekin

Ondoren militar desfile bat egin zuten. Bertan 800en bat pertsonak parte hartu zuen; denetarik iragan zen: ejerzitoko soldaduak, emakumeen komandoak, gatzetxoek formazioak, langileen batasunak, "Hil-behera gorria"ren enfermero

taldeak, eta Marruekos-i kenduriko armamentu eta "Jeep" eta "GMC" kamioi haundiak, desertuan ibiltzeko eta azkar mugitzeko ezin bestekoak. Ohartu ere ohartu ginen, zituzten harma gehienak Marruekos eta Mauritaniari kendurikoak zirela eta agian gutti batzu bakarrik izan zitezkeela Argeliaren bidez etorriak, gehien gehienak Amerikar eta Ingles fabrika-ziokoak bait ziren.

Han garbi ikusten zena haxe zen: Saharauiek ez dadukatela ejerzitorik, Europan ikusten ohituak gaudenak bezalakorik. Hain zuzen gerrilako gerra bat egiten ari dira eta gerora ikusiko genuenez, ekintza harmatuetan parte hartzaile zen jende ber-bera, ondoren gurekin zegoen teea lasai asko edanez.

Han aurkeztu ziguten desfile hura, etsaiari egin erasoan eta lortu garaitzapenen erakusketa bat izan zen, espreski, delegazio eta kazetariontzat muntatua.

Saharai Herriak 1.000.000 bizi lagun hortxe hantxe ditu. Horietarik, azken kontaketa egin zenean, 105.000 aurkitzen ziren errefujiatuen kanpamentuetan, Argeliako lurraldean.

(Hurrengo zenbakian jarraituko da Saharari buruzko lan hau)

EUSKADIKO EZKERRAren mitina Donostiako Belodromoan: 15.000 inguru lagun bildu ziren koalizio honen berri jakiteko. Bertan egin zitzaion ongi etorria Eva Foresti.

EUSKADIKO EZKERRA "ARRIAGA"n

EUSKADIKO EZKERRAko listetan ziren kandidatuaren atzean, elektoral base handia zegoela zirudien. KASEk eta independente batzuk atzera egin ondoren, giro arraroa sortzen hasi zen euskal ezkerreko zati handi batean, kontuan harturik, KASEk izan duen itzala edo imajina nahiko zabala zela sektore batean.

EIAren baietak **EUSKADIKO EZKERRA** indartu du

Jakina denez, KASEk hartutako postura, EIAk berplanteatu egin zuen. Beasainen egindako asanblada ondoren, hauteskundeetarako baietza hartu zuen publikoki. Ez dirudi, hala ere, denak bat dotozenik erabakiarekin. Dena dela, eta hau da **EUSKADIKO EZKERRA** MCKo indarrarekin gelditu bazen, EIAren baietzarekin gogortua geratu da lista, oraingoz eta horrela agertu zuten EIAkoek "Arriaga"n. Eta mitinean, EIAren jarraitzaile ugari zegoen.

Demokraziaren garantia, Herriaren Batasuna

Mitinean ukitu ziren puntuetan, ekonomikoa, autonomikoa, politikoa e.a. herriaren partizipazio zuzena aldakarritu zen. Ekonomikoan, pakto sozialaren aurka irten zen, herritar kapa guztien batasuna agertuz. Politika sailean, Rosa Olivares-ek zioenez, oraindik Estatuaren instituzioak "fashist vanpiroen" eskuetan daude eta bildur dira herria beren aurka altxatzeko. Ejerzitoaren kontrola, indar errepresiboen agintea eta goi-administrazio-ko jendea azken 40 urteotan izan direnak dira, eta atzera egiteko arriskua egon litzateke. Horregatik, Herriaren batasuna aldarrikatu zuen, behin eta berriro.

Inbitazio gisa, EIAren agurra **EUSKADIKO EZKERRARI**

Mitineko ardi aldera, EIAko hiru militante inbitatu bezala agertu ziren, bere alderdiaren agurra ematera. Berrogei urteotan ezer egin ez dutenak eta orain "demokrata" agertzen direnen aurka agertu ziren. Goyo López Irasuegik esan bezala, borrokak jarraitzen du presoak kartzetatik atera arte, eta demokrazia osoa lortu arte. Militante hauen esanez txalo beroak joaz erantzun zuen jendeak. Mitinak populista giroan zituen sustraiak, eta, gazte nahiz edadetuak sloganak gogor deihadarkatzen zituzten. "Disolución de cuerpos represivos" batasun gogor batean entzuten zen. EIAko militanteak irteetan "ETA Herria zuekin! eta presoak etxera!" behin eta berriro.

Periko Solabarriak

Konstrukzioako langileak, **EUSKADIKO EZKERRA**ko mitinari azken puntua jarri zion.

Bere hitz jario garbi eta gogorrez, jendearen eskuak dantza erazi zituen. Langile ikusmiratik, Errejimenaren kritika fuertea egin zuen, era guztietako kritika. Eliza ere, errejimenaren pare ipini zuen. Beste batean, indar politikoen jokoak salatu

zuen. Konstrukzioako grebaren azterketa egiterakoan, sindikal zentralen aurka irten zen. Berak esan bezala, hauteskunde edo elezio aurrean greba egitea, ez zaie komeni batzuei eta, horregatik irten dira beraien aurka. Txosten bat irakurri ondoren, USO, UGT eta CCOO (PCrena) aipatu zituen, jokaera maltzurra ematen ari zirela esanez, langileen kontra doazela adieraziz.

Bukatzeko, txaketa kentzeko beldurrik ez zuela, esan zuen. Galizia inguruan batek egin zuen bezala, Perikok jertsea kendu eta, "a por ellos"! deihadar eginez bukatu zuen bere saioa.

Euzkadiko Ezkerran garbi gelditu zen nork zeraman asuntua. KASEko alderdiek arrera ezberdinak hartu dituzten hauteskunde aurrean. EIAk aurrera jo du eta bloke honetako listetan jarraitzen du. Hala ere, Arriaga-n "inbitatu gisa" azaltzeak, ez du jokaera garbirik agertzen. Karteletako mitinlarien listan ez da EIAkorik agertu, independente eta EMKkoak bakarrik. Gehiago: publizitate kanpainan, Bizkai- an behintzat, Rosa Olivares eta Periko Solabarriaren argazkiak azaltzen dira bakarrik. Zer esan nahi du honek? Gero eta gehiago, jendearen buruetan hau agertzen da: orain arte KASEk nahiko entidade zuen hauteskundetara bakarrik joateko. Gertatutakoagatik, EIA doa bakarrik. Ez ote da KASEn itzala, eta EIArena bereziki orain, beste indarra aprobetxatzen ari? Ez ote da bestearen jokoan erortzen ari? Bakarrik egin ezin zuena, ez ote da EIArenarekin jokatzen ari?

J.L.

"ezezagunak" bilatzeko. Hoi en artean esaten da nola Gerardo zauritua gertatu ondoren Konstituzio plazan jendeak lau gizon harmatu inguratu zituen. Hauek etxe batetan sartu eta plakak erakutsi ondoren batek, buruzagia zirudienak, telefonoz deitu eta Angel Rodríguez zela esan omen zuen eta bestaldean erantzun ziona, sargentoa zela. Polizi harmadek "askatu" zituzten, jakina denez, inguruetako jendea ohi den bezala uxatu ondoren. Kereilan esaten denez, "... existen indicios vehementes sobre cobre la coincidencia entre los autores o autor de los cuatro disparos sobre D. Gerardo Suárez y el pequeño grupo de personas que se acogió al portal n. 6 y su piso tercero izquierda de la Plaza de la Constitución".

Lekuko izateko prest dauden bederatzia lagun en izenak ematen dira kereilan; bestalde Donostiako Gobernu Zibilari eta Komisariari hainbat dato eskatzeko erregua egiten zaio Juzdaguari.

"EZEZAGUNAK" ZAURITUEKIN

"Bihotzera apuntatu zuen" dio Gerardo Suárez Ariasek. Txuma Costas Iraolak, berriz, "hiru zentimetro gorago edo beheago jo izan balit, ez nintzela libratuko zioten medikuek". Lehena "Cruz Roja"n dago oraindik, besoa zintzilik, ohetik mugitu gabe, eta beharbada hilabete gehiago pasa beharko du. Bigarrena kalean dabil iadanik.

Jakina denez, maiatzaren 19an zauritu zituzten bi hauek, eskutan periodiko —paperetan bildutako barrak eta zituzte— eta taberna eta dendak itxiaz ibili ondoren "ezezagunek", Donostia guztian nagusi ibili ziren eguna hartan.

Gerardok dioenez, lehen beste kale batzutan, 15-20 laguneko talde batek Kalle Nagusitik Bulebarreruntz jo zuen. Batek, atzera jiratu, pistola atera eta tiro bat bota zuen; gero, izkutatu eta beste lau lagunekin itzuli zen; lau bat aldiz tiroak bota zituzten eta hoietako batek Gerardo bera jo zuen.

"Min izugarria sentitu nuen, baina ez nuen uste bala izango zenik, ez bait nuen odolik ikusten. Ez nuen konorterik galdu eta garbi garbi ikusi nuen tiroz jo nindue-na.. 35-40 urte ingurukoa zen; txikia, bigote eta hile argia; anorak berde bat zuen soinean. Beste aldi batzuetan ere Parte Zaharrean ikusia izan da. Faszist buruz-

gien itxura osoa du. Disparatu zuen modura, hiltzea zen bere asmoa".

Lehenengo disparatu zuena berriz, mehea, beltzarana, hile kiskurra omen zen. Egun horretan bertan, gaueko hamarrak inguruan —Gerardo sei t'etdiak aldera zauritu zuten— polizia armada batek lagundurik "Cruz Roja"n izan omen zen, zaurituen bat ote zegoen galdezka. Handik egun batzuetara beste bi ere azaldu omen ziren klinikara, baina ez omen zitzaien sartzen utzi.

"Gobernadoreak ere bidali zidan lagun bat gertatuaz deklaratu nezan. Ea disparatu zutenen artean polizia armadaren bat ezagutu genuen nik edo neure lagunek galdetu zidan. Hori ez nezakeela baieztatu erantzun nion, baina argazkirik ekartzen bazidan, ezagutuko nituela disparatu zutenak". Ez da berriro agertu gobernadoreak bidalia.

Kereilan hainbat dato ematen da

Txuma Costasek dioenez, "ezezagunek" —30-40- lagun—, gaueko hamabiak aldera. Groseko hainbat taberna eta denda txikitu ondoren —Mokambo, Peluqueria Arminza, e.a. —Miracruz kalera iritsi eta DIARIO VASCOra sartu nahi izan zuten. Ordurako etxetatik jetxi eta bilduak ziren 20en bat lagun, hoi en artean Txuma. Halako batean "ezezagunak" disparatzen hasi ziren, eta hoietako bala batek Txuma jo zuen. "Hogeita hamarren bat metrotara egonen ziren; ohartu nintzen batek neri apuntatu zidala ea auto baten atzean izkutatzera joan nintzen, baina balak harrapatu ninduen".

"Nueve corto"koa zen bala hau —Gerardo jo zuena bezala— eta medikuek pixka bat hondatua egonen zela omen zioten, barruan gelditu bait zitzaion. Horregatik, operazioan atera zioten.

Txuma Costasen kasuan ere badaude bost lagun lekuko izateko prest. Orain Juzdaguaren esku gelditzen da "ezezagunak" bilatzea.

TUPA

Tuparentzat gartzelako egun ilunak pasa dira. Ez dago dudarik, edonorentzat gartzela bera nahiko sofrimendu dela. Honi mila zirkunstantzi baten bazaio, presoak jasan behar duenak gizakiaren ahalmenen mugak gainditu egiten ditu. Kasu hauetako bat Jose Antonio Garmendia Artola, Tuparena, izan daiteke. Bere arreba Gurutzek eta azken urteotan Cáceresen berarekin egon denetako batek, Iñaki Biar-ek kontatu digute Tuparen historia.

Hiru hilabete inkomunikaturik

1974eko abuztuaren 28an harrapatu zuten Tupa, Tankerekin batera, Donostia inguruan. Biak zaurituak gertatu ziren: Tanke hankan eta Tupa buruan. "Tiro da gracia" eman zioten honi. Medikuek ez zuten bizirik ateratzeko esperantza haundirik. Operazio batzuren bitartez lortu zen hori, baina hilabete pare batez, zentzurik gabe egon zen Tupa.

Irailaren 25a arte eduki zuten Donostiako Residentzian, izugarritzko "zaindartzapean". Gurutzek dioenez, deozenerdi polizia paisanoz sarreran, hogeiren bat aszensoretik gelako ateraino eta beste bi, metrailetak eskuan, barruan.

"Ez ziguten berarekin hitzegiten ere uzten; egun batean kanpora bota ninduten, berari lau gauza esateagatik".

Oraindik oso egoera larrian zegoela eraman zuten Carabanchelgo Ospitalera eta hiru hilabetez inkomunikaturik eduki, hain zuzen, abogaduak abenduaren 28an ikusi ahal izan zuen eta hurrengo egunean familiakoek.

"Denbora horretan —dio Iñaki Biar-ek— zentzua bazetorkion, baina oraindik amnesia zuen; bestalde gorputza gelditurik zeukan. Gero kontatu zigunez, honela aurkitzen zela poliziek eta juez militarrek izugarri interrogatorio luzeak egiten zizkieten gauzez. Izerditan bustirik eta larritasun haundian bukatzen omen zuen. Honela osatu zuten juiziorako sumarioa". Garai honetan "zaindari" aparta izan bide zuen: Hermana Teresa. Gela batean itxita edukitzen omen zuen, izugarritzko presio psikologikoa eginaz bere gain.

Abenduko gose grebaren ondoren Carabanchelgo Ospitalera eraman zituzten Segoviako preso batzuek ez zuten inolaz

ere ikusi ahal izan Tupa eta ezta paketerik eta ezer ere. "Bere egoeraz aprobetxatuz, koakziorik gogorrena ezartzen zioten" dio Biar-ek. Eta sendatzeko bide guztiak moztu egiten zizkieten; errekuperatzeko beharrezkoak zituen bizikleta eta tensoreak ere ukatu egin zizkieten.

Heriotzaren zain hilabetez

Juiziora bitartean familiak jasan behar izan zituenak ez ziren nolabahiakoak. "Maiatzean batean erabaki zuen hori jue-

zak; ostegunean, hil-kanpainak entzun zituen emak etxe aurrean. Negarrez hasi zen, bere semearengatik egunen batean horrela entzun beharko zituela eta. Larunbatean atake bat izan zuen; ez zen bihotzekoa ezta tensioarena ere, larritasunarengatik zen".

"Juizioko egunean, 1975eko abuztuaren 27an, epaitu behar zuten tokitik kilometro batetara eraman gintuzten familiakoak. Salan sartzen utziko zigutela agindu zuten, baina bukaera arte gela batetan eduki gintuzten. "A puerta cerrada" egin zuten epaiketa".

Hurrengo egunean jakin zen erabakia; heriotz zigorra Otaegirentzat eta Tuparentzat.

"Bakoitza bere zeldan itxirik zedukaten. Egunero patioan ordubetez ikusten zuten elkar. Gure bixitak, goiz guztia zain egon ondoren, azken orduan izaten ziren. Euskaraz eta politikaz hitzegitea zeharo debekaturik zegoen. Baina berari kaleko mugimendua interesatzen zitzaion; egunkaririk ere ez zieten uzten.. Hilabetez, noiz hilko zituzten zain egon ziren".

"Hilaren 26an, larunbat goizean, esan zioten anaiari heriotz zigorra konmutatu ziotela. Ostiraletik Burgosko presoak in-

komunikaturik eduki zituzten; astelehenean, beren haserreaz azaldu ondoren, Tupa ikusi nahi zutela eta patiora irteten utzi zieten. Nere anaiak ez zekien oraindik Otaegi hil zutenik; besteak horren berri eman ziotenean, nahi zuen gauza bakarra bera ere hiltzea zela esaten omen zuen. Hurrengo egunak oso gaizki pasa zituen".

Cáceresen bakarrik

"Urrian, egun batean, bixitara joan ginen eta Cáceresa eraman zutela esan ziguten. Gero bere karta bat iritsi zitzaigun, bakarrik zegoela esanez. Hamabost egunez bera ikusi gabe egon ginen. Bakarrik eta ezer gabe — ez aldizkari, ez telebixta ezer ez— zedukaten", dio Gurutzek.

Iñaki Biar-ek berriaz, "Gu iritsi ginean honela zegoen. Bere egoera larriaz abusatuz, erabat abandonaturik zegoen. Besteen ejekuzioen ondoren, gaztigu bezala eraman zuten honelako gartzela batetara. Cáceres, odol delitua dutenentzat penala da. Lehen Zalbide, Onaindia eta Uriarte han egonak ziren, baina urtebete eta gehiago lehenago traslatatuak izan ziren.

Tupa zelular batean zedukaten, komunak ere bazeuden departamendu batean. Juizioaren ondoren medikuek ez zuten bixitatu, oraindik gaizki aurkitzen zen arren. Fakultate mentalak nahiko errekuperatuak zituen baina nerbio motoreetan lesioak zituen. Ezkerreko besoa eta hanka koordinaziorik gabe zeuzkan. Ibiltzeko, mugimenduak egiteko... zailtasunak zituen. Erabat sendatzeko, gaixotegi egoki batean zaindu behar zen baina gartzeleroek ez ziren arduratu medikuek ikus zezaten ere.

Honela, bere buruari planteatu zion berak bakarrik egin zezakeela errekupe-ratzen hasteko ahalegina. Egunean ordu batzuek gimnasia egiten hasi zen eta era honetara asko hobetu zen bere egoera fisikoa. Bestalde, sikiko aldetik ere estabilitate haundiagoa lortu zuen”.

Hilabetez zigor geletan

Tuparen azken urteotako Eguberriak honela izan dira: 1974ean inkomunikaturik Carabanchelgo Ospitalean; 1975ean bakarrik Cáceresen eta 1976an zigor geletan.

1975ean izan zuen hala ere laguntza hunkigarri bat. Gurutzek dioenez, Cáceresen zeuden soldatu euskaldunek beren artean dirua bildu eta gartzelara joan ziren hura eramanez, Tupa ikusteko asmotan. Dirua pasa zioten baina ez zieten bixitarik utzi. Eta hori bai, gero zigorturik egon ziren ekintza honegatik, gartzelatik kuartelera pasa bait zuten abixua.

Hurrengo urteko Eguberriez, “... nete bizitzako txarrenetakoak izan ziren-dio Iñaki Biar-ek. Tupa eta Miguel Inglés zigor geletan aurkitzen ziren. Gabon zaharrean ez ziguten utzi haiei janik pasatzen; Tupari, goseak zegoela eta eskatu zuen ogi lehorra ere ukatu egin zioten”.

Gartzeletako egoera salatuz guztion artean eginiko idatzi baten erresponsable egin zituztelako zeuden Tupa eta Miguel Inglés zigor geletan. 20en bat egun horrela zeudela, gartzelako zuzendari zen De La Fuentek —ezagunenetarikoa bere gaiztakeriengatik— idatziaren berri jakin zuenean, Tupa “jefe de servicios” eta beste funtzionario batekin hartu eta abogadua salatzen zuen agiri bat firma arazi nahi izan zion. Tupa ukatu egin zen hori egitera. Orduan zuzendariak larru-gorrian jarri arazi eta horrela eduki denbora puxkatean, aldi berean, Larena eta Gorostidiri eman zien paliza gogoratzen ziolarik, amenazatuz. Tupak ez zuen amore ematen eta berriro zigor geletara itzuli zuen, beste hamarren bat egun horrela eduki zuelarik. Medikuen aginduz atera zuten, zeldetan jarraitzeak oso ondorio txarrak ekar diezazkiokeelako bere osasunari. Edonor zeldetan edukitzea tortura bat da; kasu honetan, kanallada bat”.

Urte t' erdi darama Tuparen amak semea ikusi gabe, Cáceresen ez bait zitezkean inolaz ere euskaraz mintza. Aurtengo urtean itzultzen bada etxera, pozik izango dela omen dio. Orain eskala egitea tokatu zaio, baina laster ikusiko ahal du-gu, besteak bezalaxe, bere Herrian●

C. O. P. E. L.

C.O.P.E.L.—EKOAK EUSKADIRI DEIKA. Martuteneko gartzelako “Coordinadora de Presos en Lucha” deritzanak hilaren 6ean, gose greba hastearekin batera, agiri bat zuzendu zien Euskadiko herriari ala laderdi demokratikoei.

Libertaterik ez duten guztiak —“mal llamados comunes”— herriaren seme direla diote, diktadura baten fruitu eta gizarteak marginauak.

Alderdi demokratikoei esijitzen diete libertate demokratikoen barruan sar ditzaten, libertatea eta lana garantiza diezaieten eta sozial gisan kontsideratuak izan daitezten. Era berean, orain arte beraiekin izan duten atenzio eta eta solidaritate falta aurpegiratzen diete.

Euskadiko herriari berriz, amnistiaren eta libertate demokratikoaren alde eraman duen borrokagatik dei egiten diote; libertate

demokratikoaren alde eraman duen borrokagatik dei egiten diote; libertaterik gabe dauden guztiak —politiko nahiz sozial— solidarizatzen direla diote, klase diferentziarik gabe, amnistia osoaren aldeko borrokan. Eskerrak ematen dizkiote herriari amnistiaren eta libertatearen alde eraman duen borrokagatik.

Bestalde, Carabanchelen dauden COPELekoek, beste agiri batetan, beren egoera latzaren berri ematen dute. Errepresio gogorra ezartzen da beren gain, organizatuak daudelako, COPELekoak direlako. Zigor geletan daudenei jana eramatea galerazi egin zaie, COPELeko bi sinpatizante jo zituztenei edozer gauza uzten zaizen bitartean.

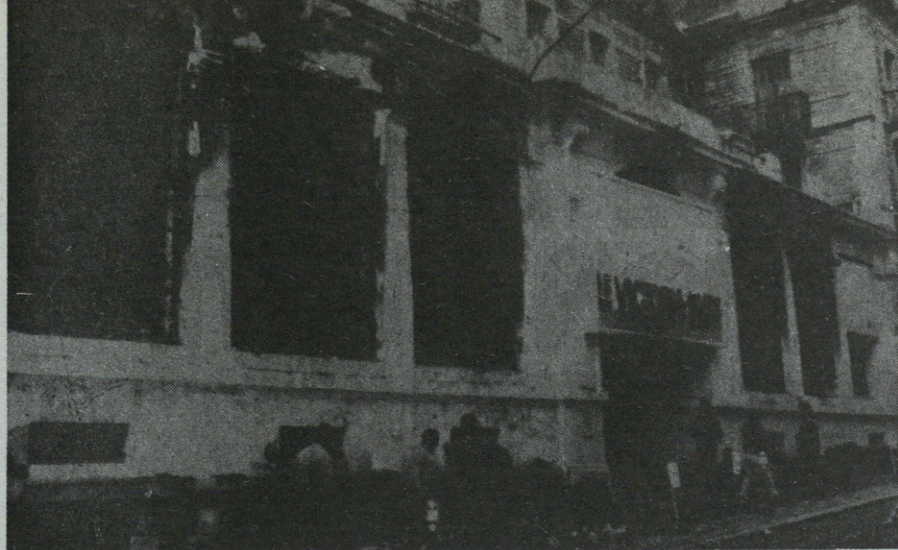
Eta edozein aitzakiagatik sartzen dituzte zigor-geletan.

ATATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

supindar nunahi

Bidasoaz bestalde nolanahizko leherketa eta bonba ikusten bada ere, iparrean horrelakorik gertatzen delarik, guziz harriturik gara. Ez dugu usaia. Ez gara ohituak. Horra hemen hiru gertakari: apirlean ZOKOAN: "le Hameau de Socoa" delakoaren kontra maiatzean: Xuberoan: Altzürükün—, eta azkenik Biarritzen, turismoaren herriburuan: "Victoria Surf"en kontra.

Horrelako ekintza direlarik, bi pentsamolde izaten ahal da: frantses erreakzioa hots "terroriste" edo "incoscient" edo "criminel" eta "Fait divers"-en gai hauk jartzerakoan. Beraz berentzat ez dute, oraingoz, politikazko ekintza bat onartu nahi. Sobera beren buruak engainatzea litzateke. Sobera beren buruak bustitzea.

Ez dute: "A, euskaldun horiek politikan zer ari dira" batean sinetsi nahi, baina gonbeni zaienean, hots: A, ohoin horiek, zer lapurtzeko jarri dute sua? Ez ditete turist horiei bakea ematen ahal?

Eta erreakzio hau ez da hemengo frantses edo bestegan baizik aurkitzen—bainan ere euskaldun kontzientzia gabe-koengan— eta zonbat eta zonbat jende da artalde horretan!

Bigarren pentsamoldea: ekintza hauk politikazkoak direla kontsideratzea. Horrela pentsatzen duen jendea, maluroski, minoritate bat bakarrik ez da. Iker eta aipa ditzagun hiru ekintzak.

I) ZOKOAN. Ekintza honen erresponabilitatea IPARRETARREK berengan hartu dute. Turismo etxe bat oldartu eta izorratu dute. Ekintza hau turismoaren industriaren kontra altxatu dela, biziki argi eta garbi da. Turismoa, beti turismo madarikatu hori, Ipar Euskadi osoa izorratzen ari da; jende guzietan kalte handiak eginik. Eta frantses politikaren jokoa— Ipar Euskadiren mailan— turismoa beti eta gehiago azkartzen; eta etengabe azkartuko du.

Turismo honek ez du denetzat lan edo bizi-bide bat eskaintzen: hala-bada minoritate aberats batek baizik herrian egoteko eskubidea ez du ukanen du; eta

gehienak herbesteratu behar, prostituzio haundia errepresioa jasan beharko dutelarik. Non da herrian egoteko deretxoa (hizetean soilik), gero bizitzeko bideak eta baldintzak ez badira?

Zokoako etsenpluan hau ere azaltzen da: "hameau de Socoa"-ren gisa, beste etxe aberatsendako eginak dira eta hai-eri salduak. Nork eskuratzen du sosa? Promotoreek. Ez Zokoako jende xamur-reek. Hek, bitartean "Itsasokoa" eta "Soubelet" arrainkontserba usinetatik bidaliak dira, lanik turismoak ematen ez duelako, lehertzen ari.

Besteak bere denboran beren etxe aberatssetara bakantzak pasatzen gustoki etortzen dira, "... zoin herrialde xarman-ta" dela Euskadi, pentsatuz.

Langabe direnak-emazteak eta gazte-ria gehien bat (eta beraz pentsa: emazte gazte bat...) herritik boteak dira, beren kultura, mintzaira, izaera ukatu behar-reen.

Turismoak herri guzia hiltzen du, ez dugu aski aldez errepikatuko. Eta he- men bizi garen, lana denentzat eskatzen da. Turismotik at.

II) Ekainak hiruan VICTORIA SURF delako etxe izugarriaren zati bati sua jarri diote. Ekintza hau, Iparretarrek egin du- te.

Hôtel hau, aspaldidanik Guy Petit eta bere jaunskilek planatu zuten. Bere ateak uda honetan irekiko dituztelakoan, daude.

Biarritzko lekuko batek Victoria Surf-etik gizon bat bisaia estalirik zuela, kurrika ihes egiten ikusi omen zuen... Erre den partea zera da, Victoria Surf-e-

politika

ren bulegoa. Bulego hori Victoria Surf-eko apartamento guziak saltzeko zen. Baina orain bulegoa guziz kiskaldurik da, bainan apartamenduak salduak izanen dira, segur aski baietz.

Iparretarrak hemen ere luksozko turismoaren kontra altxatu dira. Apartamentu hauk Biarritz erdi-erdian dira eta estetikaren ikuspondutik harmonia osoa hausten dute. Frantses kasetak ekintza hau hobendun su-halama bat bezala agertu du. Hiltzaile gaizto batzuek egin dute etab... Kasetak ekartzen ez duena zera da, frantses poliziak jadanik bere "enquête" egiten ari dela eta pertsona gazte batzuen gibeletik ari dela frogatzen arres-tatzen, telefonoak zelatatzen etab... Bai-onako kafetegi taberna guzietan kontrolak egiten, paperen eske... (ez dugu ahaz-tu behar Demokrazi sendo batean gare-nik).

III) ALTZURUKUKO borda. Poliziaz ari ginen... hau frantses armadari dagokio. Bi urte dela, armadako paratxutistak Altzürükura etorriak ziren: bostehuen bat, hiru-huneko herriko batera. Haek ikustera-koan, nola ez okupaziozko sendimendu gogor bat sentitu? Heldu zirelarik eta le- hen alditan : armadakoak eta herrikoak plazan ziren elkarrekin. Bainan geroztik gauzak ganbiatuz edo aldatuz doaz.

Azkeneko zikiro festan jende guti agertu zen, militarrek kasik bakarrik.

Ikusten denez jendea ez da horren kontent: militarrek herriko lurraldeez eta oihanez baliatu dira beren manobretan; eta hautsitako ekai frango bada lekuko gi-sa agertzeko.

Duela bi aste, hoi-oren bordari sua eman diote herrikoek. Etxaldea ez da biziki an-deatua izan. Hango talde batek ageri hau atera du:

CHIBERON JENTE GUTTI SOLDA-DOAZ PAKETA

"Ez dugu nahi haboro soldado fran-tsesik hebert sobera makhour egiten be-tie gure mendi eta bortietan.

Hunat jinik dira gul galto egin gabe, gure bazterrak zikhintzen tie beren car-toucha eta jan houndarrekin; zerragailik zabal zabalik uzten tie bethi, gure ardik izitzen tie beren manobretan ai diren aldi oroz.

Ez Chiberoua ez da armadarentako "Larzac" bezala, bena bai guretako at-chikiko dugu.

Lurra laborari-artzaintak!

Gure etchen jabe egon gitian!

Soldadok: joun ditela hebertik!

HERRI ZAIN.

Ezin-beste hartuak direla, ongi sen-ditzen dute Xuberotarrek.

Sua ez da etxetan, bordetan, aparta-mentuetan baizik pizt-arazten.

Herrian, euskaldunen artean pindar tipi batzu ari dira azkartzen, gutika suhar-tzen.... Joanen eta botako ditugulakoan... eraiki dezagun su gorri gogor gar-gar bat!

FRANTZIAN ESKUBIDEAK ZAPALDURIK

Hiru urte izkutuan pasa ondoren, Mikel Apalategik Hegoa uztea eta Iparraldera jotzea erabaki zuen. Ekainaren 1ean muga atzera utziz, hil hochen 2an frantses poliziak gelditua gertatu zen. Hauek, Ibarraren bahiketan zer ikusirik bazuela pentsatuz, ETAk finantzar euskalduna hiltzen bazuen Apala espainol poliziari itzuliko zitzaiola mehatxu egin zioten.

500 dira Porquorolles-eko bizilagunak. Hauek eta beren agintariak ez dute batere onhartu gobernuak hartu duen jokaera. Aya Zulaika, Arin Bastarrika, Iturbe, Makazaga, Otxoantesana, Sagarria, Villar, Gurrutxaga, Urrutikoetxea, Zapirain eta Zugarramurdik ezagutu dute hauen solidariteta.

Orain gauzak garbitzen ari dira. Apalategik, bere abogaduen laguntzarekin, e-kintza hortan inola ez duela parte hartu frogatu du. Poliziak harrapatu zuen egunean politik babestuaren estatutua eskatzeko asmotan zebilen. Komisarian eskaera hau eginez, Porquorolles-eko uhartera eramana izan zenean berreskatu zuen politik babesa.

Gure irakurleagoak gauzak argi ikus ditzan "Koko" abe berry jaunaren bulego-
ra abiatu gara gertakizun osoaren berri izateko.

"Arratsaldeko sei t'erdietan harrapatu zuten" parking batetik irteten ari zela. Berarekin beste bi refujiatu izan ziren geldituak —Gurmino eta Martinez de la Fuente— eta komisaria eramana. Han Apalategik politik babesa eskatu zuen. Gaietan zeraman pasaporte faltsua muga pasatzeko bidea zela esanez, kotxearen barruan aurkitu ziren paperekin, kotxea berberarekin bezala, zer ikusirik ez zuela frogatuz. Berdin egin zuen poliziak erakutsi zion Ibarraren familiari zuzendutako gutunari buruz".

Apalak lau egun igaro zituen komisarian. Bordeletik apropos etorritako poliziarekin mintzatu zen. Abe berry jauna, bere taldeko lau abogaduak bezala, ez dago batere konforme luzapen honekin.

"Gurmino eta Martinez de la Fuente kaleratuak izan ziren larunbat gauean, zeren inungoakusaziorik ez zuten. Apalaren kontra ere ez zegoen ezer. Telefonoz hitzegiten utzi zioten, beraiek emandako agindua ETA (pm)ri esateko.

Legez, 24 ordu gorderik eduki zezaketen. Denbora hortan inork ezin dezake ez eta abogaduak ere. Fiskalak luzatu egin ditzake ordu hauk. Honela gertatu da Apalaren kasoan. Astelehen eguerdiko ordubuta arte komisarian egon zen. Handik, kotxe baten barruan Marsellaraino eramana zuten; han gaua pasa ondoren, Porquorolles-a astearteko 12k aldean iritxi zen, berarekin Bordeleko polizia espziala zihoalarik".

Abogaduak ez daude batere ados poliziak hartu duen jokaerarekin:

"Ezin dugu ulertu. Norbaitek delitua egin badu, juez baten aurrera eramana

Bordeletik apropos etorritako polizia, frantses gobernuak, Ibarraren familia eta espainol gobernuaren bitartekoa izateko.

(Argazkiak ENBATA aldizkariarenak dira)

izan bebar du. Ez Apala, eta ez beste 10 atzerritatuak ez dira jue zengana eramana izan. Horrek esan nahi du delitirik ez dutela, eta pertsona batek errurik ez badu askatasuna izatea nahitaezkoa da. "Ginebrako Hitzarmena", 1.951an izenpetua izan zena, Frantziako estatuak onartua du. Honek garbi uzten ditu bi gauza. 1. Ez dago delitirik muga ilegalki pasatzeaz. 2. Politik babesa eskatzen duzun momentuan bizi zaitezke frantses estatuko nahi duzun tokian. Hori kontuan harturik, euskaldun atzerritatuaren kasoak guztiz ilegala da".

Beste 10entzat hil honen 15 edo 16an bukatuko da egoera hori, esaten denez. Zer gertatuko da Apalarekin?

"Esan beharrean nago, berri hori ez dela batere formal. Oraindik hitzez baka-
rrik esan du Gobernuak gauzak honela gertatuko direla. Hala eta guztiz, Apalaren kasoan ez du egin inungo promesarik. Txantaje hutsa da. Refujiaturen eta giza eskubide guztien aurka jotzen ari dira".

Apala, Porquorolles-en egotera behartua.

LOIOLAKO HERRI IRRATIA

1961: Herriak sortu zuen
1966: Herriak berpiztu zuen
1977: Herriak jasoko du

Entzun egunoro gure saioa, eguerdiko 12,30etatik ordubatera
Bilboko Herri Irratian (F.M.)
Donostiako Herri Irratian (O.M. eta F.M.)

Laguntzak zuzen itzazu aurrezki kutxa hauetara:

Donostiako Aurrezki Kutxa Municipal: c/c 0/071786.8
Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala: c/c 209659 - 2
Lan Kide Aurrezki: c/c 20.0. 00759-9

unibertsital barrutia eztabaidan

- 1.— Euskal Unibertsital Barrutia sortzeko beharra nola ikusten duzu?. Zein lurralde hartuko luke ?
- 2.— Zein dira Barrutia sortzeko dauden oztopoak ? Zein lirateke, zure iritziz, hori lortzeko biderik egokienak ?
- 3.— Zein berezitasun izan beharko lituzke eta nolako antolaeraz egin behar litzateke ?
- 4.—Euskal Herriko probintzien zatiketak eta sektore batzuek bultzatzen duten probintzialismoak, Euskal Unibertsital Barrutiaren sortzea eragotzi egiten dute. Zein dira zure eritziz barruti horren sortzea zailtzen duten administral, ekonomik, politik... oztopoak ?
- 5.— Barrutiko estatuto batzu egitea erarik egokiena ote litzateke Barrutia lortzeko lotura batzu eta al-tenatiba konkretoa sortzeko ?

Baiezko kasuan, esango ahal zenizkiguke estatutoen artikulaziorako punturik garrantzitsuenak ?

1.— Erdi mailako eperako Euskal Unibertsitatea lortu behar dela esaten badugu, beharrezkoa da helburu horretara fase batzuen bitartez iristea. Lehenengo pausoa, besteak posibilitatuko lituzkeena, unibertsital barrutia osatzea da. Barrutia, dago-kion unibertsitateak bere funtzioak eta kompetentziak hedatzen dituen territoriari deritza. Ez dago dudarik, unibertsitatearen egitura eta funtzionalitatea konfiguratzeko modua analizatu baino lehen, premiazko dela euskal unibertsitatea zein espaziotara mugatuko den jakitea. Beraz, bistakoa da barrutia finkatu beharra, Euskal Unibertsitatea lortu nahi bada.

Lurraldeari dagokionez, euskal distri-toa izan behar badu, Hego Euskadi osoa, hau da, Araba, Gipuzkoa, Nafarroa eta Bizkaiko herrialdeak hartu beharko di-tu.

Ipar Euskadiri buruz, ezarritako muga estatalki dirauen bitartean, errealtateak harremanen arloa mugatu beharra dakar, elkarrekiko loturak sendotzearen. Donostian kokatua den eta Baionako De-retxo Fakultatearen partaidetza duen "Escuela Vasca de Criminologia" eredu-tzat har daiteke.

2.— Oztopoak bi eratakoak izan daitezke, kanpokoak eta barrukoak. Kanpokoetan lehenengo Administrazioa aipatu behar da; honek ez du inoiz —eta egun are gu-txiago— Euskadi edozein arlotan sendotzeko eta instituzionalizatzeko gogorik azaldu; gure herriaren egungo zatiketa or-ganizazio-administrazio mailan, frogaz argi

eta garbia da; jokabide hau aldatzeko itxurarik ez da inon ageri.

Bigarren mailan, unibertsitateen inte-resekin topo egiten dugu, Valladolid eta Zaragozakoenekin batipat, hauek bait du-te euskal lurraldea beren menpean. Insti-tuzio hauek, deklarazio formal batzu egin arren, beren egungo nagusitasunari eutsi nahiko diote; orain baino lehen zatitzeko edozer ahalegin errotik moztu bazuten, egun ez dago beren jabegoen uztea boron-datez egingo dutenaren frogarik. Bestalde, hori ez da logikoa beren ikuspegitik.

Baina, batez ere, barruko arazoek eragotzi dute euskal barrutiaren eraiki-tzea. Eta hemen beren artean hertstuki loturiko kausak daude. Lehenengoz, pro-blematika honi buruzko kontzientzia fal-ta; burgesiak ez du gaia ukitu ere egin, be-re seme-alabak kanpoko unibertsitateeta-ra bidali bait zitzakeen eta unibertsitatea ez bait zen rentable ekonomi aldetik; ge-hienez, erdi mailako profesional eta tekni-ka heziketako ikastetxeak eragin ditu, hor ikasitakoekin bertako industriaren behar batzu asetzeko. Herrikoi kapek unibertsit-arioa arrotz bezala ikusten zuten, orain-dik arrotzago eta errotik klasista zen insti-tuzio batek sortua; beraz, instituzio hau bere hutsaren hurrungoko balioagatik mespretxatua zen eta ez zen eskabide po-litikoaren artean sartzen.

Honez gain, garai batetan bere na-gusitasun tenporala estudiatzera dedikatu nintzen instituzio batek, Elizak, zerikusi haundia izan du. Lehen eta bigarren mai-

lak zeritzatenetan zegoen ikastetxe erligi-osen ugaritasuna —estatuko beste tokie-tan baino haundiagoa— unibertsital bote-rea hartzean bilakatu da frankist garaian; Opus Dei eta jesuiten unibertsitateak izan dira ondorioa. Unibertsitate pribatuok, aurreko erakunde hoiek tinko zuzenduak, irakaslego ugari bati titulo ofizialak ema-ten diote. Ez da beren funtzionamendua eta justifikazioa analizatzeko garaia, baina hau esan daiteke: Euskal Herria berezia dela irakaskuntza pribatuaren nagusitasu-naren arlo honetan. Elizak zuzentzen di-tuen beste unibertsitate batzu —Salaman-cako Pontificia adibidez— badiren arren, ez dezake inork esan hiri horretako uni-bertsitate ofizialaren gain nagusitasunik duenik.

Gainera unibertsitate pribatu horiek interes haundia dute unibertsital irakas-kuntza beroien eskuetan izateko hortik zentro ofizialen eraikitzeari oztopoak jar-tzera ez dago pauso bat besterik, batzu-tan eman izan den pausoa bestalde. Az-kenik, eta logikaz, unibertsitateok ahalik eta autonomiarik zabalena eskatuko dute, beroien bizitza "pribatuan" inor sar ez dadin, batez ere aurkakoa izan daitekeen edozein indar potiko.

dadin, batez ere aurkakoa izan daitekeen edozein indar politiko. Beren desarroi-loan eta lanean, egia esan, azken urteota-ko agintarien babes eta laguntza guztia i-zan dute.

Eta, honela, azken arrazoiria heldu gara, agintari "periferikoek" (gobernado-

re zibilek) eta bertakoek) eta bertakoek (diputazioetako lehendakari eta alkateek) eraman duten politikara. Beren lana beti —Estatu berriaren eraikitzeetik gaurdaino, Generalisimoren heriotza barne— ezarritako irakukaskuntza sistemari makurtzea izan da, hau da, apéndize ofizial motzenak zituen sistema eklesiastikoari, honi eskuzabalez finantziabide guztiak —hots, aurrezki kutxek bildutako herriaren diruak—emanez. Autoizendatutako agintari hauen jokabidean, agirian behintzat, ez azaldu batere interesik kultur, ikerketa eta irakaskuntzako zentroak zabaltzeko. Gainera, kontuan izaten badugu, Diktadurapean unibertsitatea erregimenaren aurkako rebeldia sistematikoaren nukleo izan zela, agintarien aldetik egon zitekeen borondate on apurra ezertan zertu baino lehen izkutatu bide zen. Salbuespenen bat egin daiteke, baina gehiengoa honelakoa izan zen.

Barrutia lortzeko bitartekoei buruz, bi alderdi daudela uste dut. Bata, formala, bigarren mailakoa, hau da, barrutia sortzeko legebidearena. 1968ko ekainaren 6eko "Decreto Ley" delakoaren bitartez barrutiak birregituratzen zituenaz gero, Bilboko Unibertsitate Autonomoa sortzean, nahikoa litzateke Heziketa eta Zientzia departamenduko "orden ministerial" delako bat.

Baina beste aldetik, bertako barrutia izateko eskubidea, behar honi buruz herria sensibilizatuz gero bakarrik lortu daiteke. Herriaren presioa, ahal den era guztietara azalduta eta ahalik eta erakunde, elkarte eta korporazio gehienek onartua, izango da oinarritzko indarra helburu hori lortzeko.

3eta 4.-Uste dut galderak unibertsitalbarrutia —unibertsitate baten kokatze leku bezala-suposatzen duena baino gehiago eskatzen duela. Horregatik, galdera hau bestearekin lotuko dut. Oinarritzko arazoa Euskal Unibertsitatearen eraketa funtzional eta operatiboarena bait da. Eta horren eraikitze —eta era berean euskal barrutiaren sortzeko— oztoporik haundienetakoa Euskal Herriaren zatiketaren erabilkera erreakzionaria da; probintzia bakoitzaren protagonismo interesatuaren hitzez batipat —bitartez egiten da hori. Ultra foralismoaren aldeko proklamazio sos-

pretxagarriak (GUIPUZCOA UNIDAre-nak adibidez), probintzia bakarraren zerbitzuan eta, beraz, euskal izatea jakinaren gainean ahanztiaz, unibertsital mailan egin nahi denaren eredu dira: Gipuzkoako Unibertsitatea Euskal Unibertsitateari kontrajarria.

Horregatik, beharrezkoa deritzat Euskal Unibertsitatea izan behar litzatekeenaz bi puntu zehaztea. Euskal Herrian zehar razionalki barreiaturiko unibertsital zentro guztiak bilduaz, instituzio zuzentzaile, eratzaile eta planifikatzaile bakarra izan behar litzateke. Esan gabe doa zentro hoiek ordezkartza izango luketela zuzendari mailan, baina uste dut beharrezkoa dela instituzio bakar baten beharra Euskal Herri mailan, deszentralizatzea mugatu gabe, fakultate eta eskola teknikoan beharrezko arabera.

Unibertsitate hau Euskal Unibertsitatea izango bada, ezinbeztekoa izango du baldintza minimo hau: ofiziala izatea; eta honek esan nahi du dagokion euskal erakunde autonomikoaren esku egon beharko duela eraketa eta ekonomi aldetik, eta, beraz, bertako botere politiko baten tes-

tinguruan kokatuko litzatekeela. Espainiako Gobernuak lege baten bidez euskal Unibertsitate bat sortu dezakeela eta erakunde hau benetako Euskal Unibertsitatearen antzekoa izango dela pentsatzea, entelekia hutsa da. Beste kalifikatibo bat gelditzen da Euskal Unibertsitateari ezartzeko: herrikoi izatea; hau bakarrik erantsiko dut: behar beharrezko korrelazioa gauza baten eta bestearen artean, hots, euskal herrikoi botere politikoaren eta Euskal Herrikoi Unibertsitatearen artean; bi gauza hauen arteko zatiketa ez da posible oportunismo hutsean erortzeko arriskurik gabe.

5.— Estatutoak, gaur egun, unibertsitate-renei buruz esaten dira. Galdera erreibindikazio mailan planteatzen bada, egokia iruditzen zait norma estatutarioaren gaia. Nere iritziz, unibertsitatearen barne eraketa regulatzen duten estatuto hoiek premisa batzuei erantzun behar diete:

a) Unibertsitatea testuinguru kulturalaren erantzun bezala —hizkuntza, historia, egitura, e.a.— eta hau, nahi eta ez, euskalduna da; ondorioz, arlo honen ikerketan eta irakaskuntzan sakontzea eskatzen du, horretarako behar diren bitarteko instituzionalak jarriaz.

b) Bi estamentuk osatutako Unibertsitatea: irakasten dutenak eta ez dutenak baina irakaskuntzako langileak direnak alde batetik eta ikasten dutenak bestetik; talde bat eta bestea berdin ordezkatuak egon behar dute unibertsitatearen zuzendaritza eta gestio organoetan, erabakitzeke ahalmen berberaz.

d) Unibertsitatea instituzio demokratiko bezala, inguruko gizartearen errealitate estrukturala analizatuz, hori aldatzeko materiala eta bitartekoak emango dituen, zapalketa oro ezereztuko dituen alegia.

Iturrietara itzuliz, euskal barruti bat behar dugu noski. Euskal Herri osoa bilduko duen barrutiaren falta, egun, izugarritzko burugabekeria da. Kulturaren organo territorialik ez duen Espainiako Estatuko herri bakarra, Euskal Herria da, hain zuzen. Diskriminazio adierazgarria, bere sustraia, berrogei urteotako ideologian duena batipat.

JOSE MANUEL CASTELLS

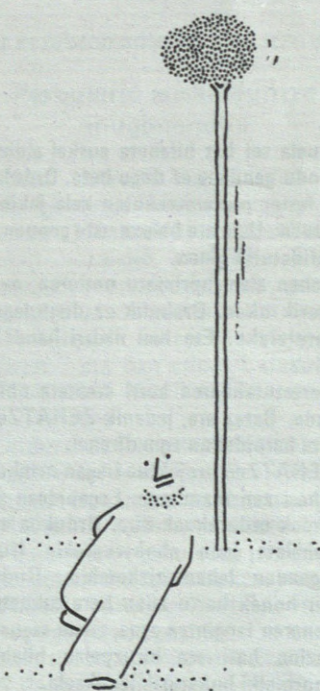
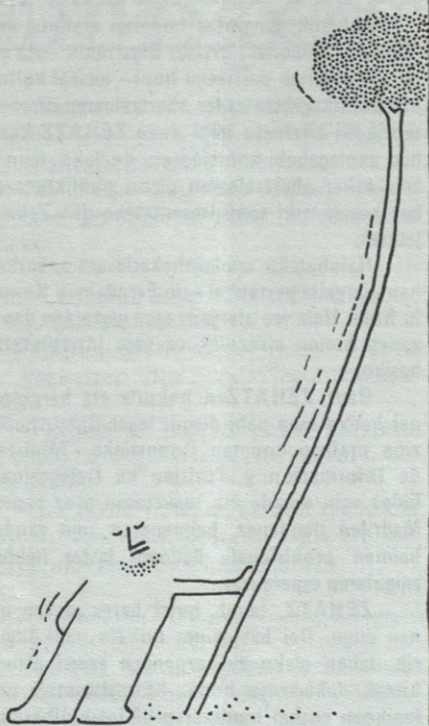
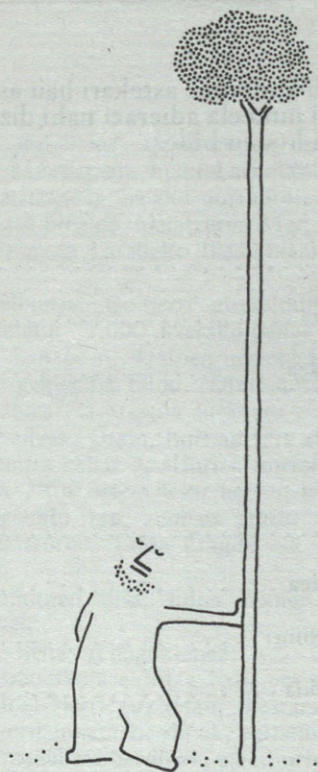

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

Larrarte

Larrarte

ZEHATZ en Erredakzio Kontseiluaren Agiria

Duela sei bat hilabete euskal aldizkarietan agindu genuena ez dugu bete. Orduko ZEHATZ laster plazaratzekotan zela jakin erazten genuen. Uste ere halaxe uste genuen. Guztiz konfidaturik ginen.

Lehen alea inprimatu ondoren, ez dugu zabaltzerik ukan. Oraindik ez dugu legebiderik horretarako. Eta hau neurri handi batez gure erruz.

Gertatutakoaren berri ematera obligaturik gaude. Batez ere, jadanik ZEHATZ-en irakurle eta harpidetzaile ginen direnei.

ZEHATZ-en proiektua iragan urteko martxoan hasi zen mamitzen. Legebidean sartzeko asmoak ordurakoak dira. Ordukoa ere Patxi Zabaleta jaun abokatuarekin lruinean ukan genuen lehen hizketaldia. Ondorioz, abokatu honek hartu zuen bere eskuetan legeztapenaren langintza osoa, zerau segurtatuz, tramitazioa hasi eta hiruzpalau hilabetetara gauza normalki bukatu legokeela.

Uda garaian ZEHATZ-en barne egitura osatzen ibili ginelarik, udazkenean eman genion hasiera lege tramitazioari. Esan bezala, le-

gebideko gestio hau konfiantza osoz Patxi Zabaleta jaun abokatuaren eskuetan utzi genuen, horretarako behar ziren dokumentuak aurkeztuz, izenpetuz, eta lehen gastuetarako 40.000 pezetako depositua eginez. Tramitatzea zen, beraz, haren lana. Eta gu Madrilgo baimenaren zain gelditu ginen.

Madrildik erantzunik jasotzen ez genuelarik, abokatuaren ihardespenean haxe izaten zen: "paperak Madrilan daude eta momentu batetik bestera etorriko zaizue baimen probisonala". Areago, behin edo bitan abokatu bera Madrilan egon omen zen eta, zirudienez, baimen probisonala laster helduko omen zitzaigun.

Gauzak horrela, apirilaren 25ean Erredakzio Kontseilu honetako partaide bat eta Edizio Kontseiluko beste bat Madrilgo "Ministerio de Información y Turismo"n presentatzen dira. Eta han segurtatzen diete ZEHATZ-en izenean ez dela inongo eskabiderik iritxi, ez eta EGUN, S.A. elkarte argitaratzailearen izenean.

Orduan, maiatzaren 2an, gauzak hastapenetik garbitzeko asmoz lruinera jo genuen, Patxi Zabaleta jaun abokatuarengana. Ia bi ordu t'erdiko gorabeherak ukan genituen han. Abokatua hartu eta ZEHATZ-en ordezkariak "Ministerio de Información y Turismo"ko Delegazioa jo zuten. Han, herriz, zerau adierazten diete kategorikoki, ZEHATZ-en inolako lege eskabiderik ez dutela inoiz jaso.

Bi ordu t'erdia luze, agerian izkutatu nahirik. Inolako arrazoirik gabe eta modu guztitako aitzakiak sartuz, "Ministerio de Información y Turismo"k eskatzen duen lege tramitazioa hasi gabe zegoela. Azkenik, gainera, abokatuaren eta gestoriaren arteko bidean "paperak" galduak izan direla adieraziz.

Gertatutako guzti honen aurrean, Erredakzio Kontseilu hau Patxi Zabaleta jaun abokatuaren salakuntza gogor bat egitera obligaturik dago.

Lehenik, langintza honetan erakutsi duen "etika profesional" urriaz. Bigarrenik —eta guztiz garrantzitsu deritzagu honi— euskal kultur-eta politikagintza ezker abertzalearen eremutik teorikoki aitzinatu nahi duen ZEHATZ kazeta hau axolagabeki kontsideratu duelako, hain zuzen ezker abertzalearen gizon publikoetarako bat bezala aski sarri presentatzen den Zabaleta jaunak.

Hainbateko axolagabekeria eta zabarkeria hau ulergaitz gertatzen zaio Erredakzio Kontseilu honi. Hala ere ulergaitzagoa gertatzen den luzapen honen arrazoiak ez gara interpretatzen hasiko.

Gaur ZEHATZ-en irakurle eta harpidetzaile haxe esan nahi diegu: legebideko tramitazioa oraingo honetan Donostiako "Ministerio de Información y Turismo"ko Delegazioaren bidez egin dugula eta segurtasun osoz paperak Madrilan daudenez, baimenaren zain gaudela, baimen probisonala bederen laster helduko zaigularen esperantzaz.

ZEHATZ, beraz, gutti barru plazan ukanen dugu. Dei bat eginez bukatu nahi dugularik, lehen aleko aurkezpenean ezarri ditugun hitzak dakartzagu hona: "Erresistentzia ideologikoan euskal iraultzairen hildotik diharduzuen guztiok deituak zarete elkar lan honetara".

ZEHATZ

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	35 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

bizkaiko irakasleak eta karmelo ikastola

Karmelo Ikastola Bilboko Santutxu haurtegian dago. Azken hileotan gora-behera gogorrak pairatu ukan ditu, eta ez-kenean bitan apurtu da. Prozesua luzea eta mingarria izan da. Eta prozesu horretan irakasleak beren segurtasunik ezaz konturatu izan dira, zeren eta talde batekoek zenbait irakasle konporatzeko asmotan ibili baitira. Horrelako arazo baten aurrean, irakasleak bildu egin dira eta denak batera jokatu dute. Eta ez hori soilik. Bizkaia mailan irakasleek duten Elkar-teak —bertan Bizkaian dauden hirurehun eta berrogei irakasletarik hirurehun bat bildurik daude— bere eritzia agertu du arazoari buruz, Karmelo Ikastolan segitzen dutenen alde azalduz, eta kirikiño Ikastolara joan direnen jokabidea salatuz. Eta nola mintzatu den zehazkiago jakiteko, hona hemen argitaratu duten agiria.

SANTUTXUKO IKASTOLAZ AGIRIA

Karmelo ikastolako gertakizunak aztertutik ondoren, Herriaren aurrean hau esatera behartuak aurkitzen gara.

1. Ikastolaren oinharrian egon den irakasle eta gurasoen parte hartze demokratikoari funtsezkoa deritzogu.

2. Horren ondorioz hau salatu behar dugu:

a) Guztien gainetik pasaz beti kontrolatzen oihituak daudenen azpijokoa.

b) Diruaren indarrez Asanblada "txantaje" hutsean erabili dutenen jokabidea eta ikastola apurtzeraino erabili ere:

— IRAKASLEEN lan-segurtasuna joan jarriarik eta beraiek pentsaketa pertsonal batetarako duten eskubidea zapaldu.

— IKASLEEN hezketa prozesua hautsirik.

— GURASOAK kalegorrian utzirik, semeentzat ikastolarik gabe eta aukeratu-tako hezketa aurrera eramanez ezinik.

3. Ikastoletako partaide guztien jentzia oingarritzat harturik, hau azaltzen dugu:

a) Karmelo ikastolako Asanbladak ukan duen jokabide demokratikoa, eta Pedagogia mailan Euskal Hezketa Herri-tar batarrantz urratu dituzten guztiekin guz-

tiz ontzat ematen ditugu.

b) Irakasleek, beren artean eta gurasoe-kin gorde duten elkartasuna gorai-pa-tuz, guk ere haik guztiekin bat egiten du-gu.

c) Honez gainera, ezin uka geniezaie-ke gure laguntza, lanari dagokionez batez ere.

4. Bizkaiko eta Euskadiko euskal ira-kasle guztiei dei bat egiten diegu:

a) Diru hutsez altxatu den "KIRI-NO" Ikastola inork ez dezala Herri Ika-s-tolatatzat har.

b) Bertara joatea pentsa lezakeen edozein irakasle, jakin dezala, Ikasle-en Elkar-teak oinharritzat hartzen dituen puntuak guztiz hautsi direla hemen eta ezin izango dugula elkartekidetzat hartu.

BIZKAIKO IRAKASLE ELKARTEAK

Agiri hau Bizkaiko Ikastolen Elkar-te-koei (gurasoen ordezkari-iei alegia) ere e-man zitzaien, berauek ere sina zezaten; baina hauek ez zuten sinatu nahi ukan.

Dena den, hor a agiria. Irakurleak juzka beza.

euskal eskolarako aurreproiektu aurkezpena

Gaueskolako arduradunen esperien-tzia-z baliatuz eta Iñaki Larrañagaren zu-zendaritza-pean, halako aurreproiektu bat prestatu bide da. Maiatzaren 31an aurkez-tua izan da Lasalleko Ikastetxearen are-toan.

Helburua: Goiherri euskaldundu eta alfabetatu, "2.000 urterako denak euskal-dun" lemapean. Azalpen honetara ez zen jende gehiegirik bildu. Halere antolamen-du zabala eta prestua aurkeztu zuten an-tolatzaileek. Orain, hori aurrera eramate-ko jendea behar da. Horiek horrela, ekai-naren 28an osteratu leku berean biltzeko-tan gelditu zen, zenbait puntu zehaztu eta Batzorde, Talde Eragile e.a. izenda-tzeko.

Laburpen gisa, hona hemen puntu batzuek:

1.- Beharrei dagokienez:
- Gaueskola ekintza batu eta sendotu beharra. Herri guztietan, ikastara berdi-nak, ordainketa berdinak, egitarau berdi-nak, mailaketa berdinak, e.a. 3 urte eus-kalduntzeko eta 2 urte alfabetatzeko. Ondoren ikastaro bereziak D mailako ti-tulua ateratzeko eta beste bereziago bat B mailarako prestatzeko.

- Gaur ez ezik, arratsalde ere etxe-koandrentzat e.a. ikastaroak antolatu.

- Lantegietan ere sartuz joan.

- Ikastetxe guztietan euskara irakas-ten hasi, geroago euskaraz irakatsi ahal izateko.

- Irakasle eskola edo Akademia bul-tzatu, Lazkaoko esperientziei jarraituz.

2.- Bideak:

- Erakunde bat sortu, irakasle, Ikasle eta kezkatzan den jende laguntzaileez osatua.

- Erakunde horren pean, Batzorde bat osatu herrietako ordezkari-iez eta Libu-ruez osatua.

- Batzorde horrek, Talde Eragile bat izendatu lanerako. Beste bi talde ere bai, gai tekniko eta ekonomikoetarako.

- Liberatu bat jarri (oraingoz) guzti hau lotzeko eta lantzeko.

- Dirua sortu ikasle-en ordainketaz gainera, dela diruetxe, lantegi, udaletxe eta abarretan, eta, bide batez, euskara eguneroko bizitzan txerta dezaten saiatu.

- Aurkezpen honetan orri batzuek ere banatu ziren, bakoitzak zer neurritan es-

ku har zezakeen adierazi ahal izan zezan.

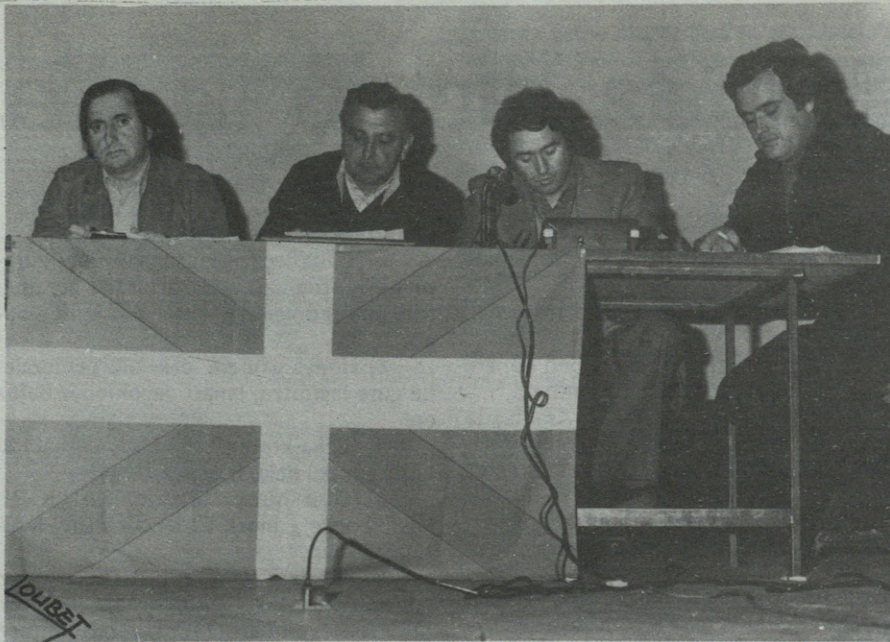
Parbulario euskalduntze mugimendua

Bilera batzuek hasiak dira egiten, Ikastola ez diren Ikastetxeetan (Estadu-a-renak barne) 2 urtedun haurrekin hasirik, Ikastolan bezalako parbularioak antola daitezen. Honetarako lehenik, guraso eta irakasle girotze eta gertatze bat egin behar delarik, hitzaldi batzuek izatekoak dira ekainaren 7 eta 8an edo... Lasalleko Are-toan Luis Mari Muxika, Etxezarreta e.a. hizlari direlarik.

Ondoren, ikastetxe mailan eskabi-deak zuzentzekotan dira. Bestalde, parbu-lario hauek dohan behar dutenez (Ikasto-lakoa barne) proposamen batzuek badira, alegia Estaduaren eskoletan jartzea eskatu (hauek dohan beharko lukete) eta beste-tan (Ikastola barne) subentzioz eta Udale-txearen laguntzaz ordaindu.

Irakasle euskaldunen behar izugarria nabari da eta ez da berau arazorik txikie-na izanen.

MURUMENDI

euskal antzerki taldeen biltzarrea

Hona aurreko astean hasera eman genion Daniel Landarten informare-
aren jarraipena.

Laugarren billera

Urriaren 17an, Erreterian, Iparretik, Klo-
tilde eta Yvette Sempé etorri ziren, hegotik al-
diz zazpi taldeen ordezkariak. Lazkao, Burun-
tza, Xari-Bari eta Elgoibar ez ziren azaldu.

— Iruñeko taldeak barruan egon nahi zue-
la garbi erran zuen, ondotik, dituzten lan-asmo-
en azalpena egiñez.

— Jokin Izagirrek, Gasteizko itzuliaren labur-
pen batean, hango giroa ezagutarazi zuen. Bille-
ra hartan, katalandarrak zeuden eta hauek oso
ondo ikusten zuten gure Federazio berria. Bati-
pat, mugaz bi aldekoekin bat eginik izatea. Bai-
ta ere aipagarri, Bilboko "Cómicos de la Len-
gua" taldeak atera duen agirian euskal giro ba-
tetara jotzeko nahikundez. Halere, Euskaldu-
nok, beste anitz alorretan bezala, antzerki saile-
an ere ibili behar dugu. Eta erdaraz egin
beharra den beste billerarako, Klokilde Sempe
eta Eugenio Arozena hautatuak izan ziren,
hauek, haatik, euskaraz baizik ez mintzatzeko-
tan.

— Diru kontua, euskarazko txartelarik ez
ukanez, hurrengo bileran berriz aipatzeko gel-
ditu ginen.

— Arozenak, "Gipuzkoako Antzerki El-
kartea" aipaturik, araudiak pittin bat banatu
zituen, bost puntu hauek ikertuz: 1) Zergatik
Elkartea? 2) Nortzuk osatu Elkartea? 3) Zer
eskaini taldeak Elkarteari? 4) Zer eskaini El-

karteak taldeari? 5) Elkartearen egitura.

Bestalde, Oñartzungo gorputz espresio saioa
aztertu zen eta oraindik nola jende gehiago i-
kusteko dagoenez, beste bira bat eratzeko gera-
tu ginen.

Kresalakoek, herrian egin zuten obra batu-
ketaren berri eman ziguten, Zubikarai eta
Atxukalaren 30 bat obraren azalpena entzu-
ten genuela.

Boskarren billera

Azaroaren 28an, Hazparnen. Gai nagusia,
araudien moldatzea. Horretarako, "Egi Billa"
"Kresala" eta "Intxixu-k" lan batzu irakurri
zizuten. Mahaiak, "Egi Billa"-ren "oharrak"
harturik, zenbait iritzi eta azterketa ondoren
puntu batzuek onartzerara heldu ginen.

Gehienek, izen bezala "Euskal Antzerki
Taldeen Biltzarrea" ontzat eman zuten eta
ondotik, elkarrizketa luze-luze bat sortu zen,
bakoitzak, egiten ari ginen araudietaz bere
ikusmoldea agertzen zuela.

Hazparneko billera oso sakona izanagatik,
gauzak ez ziren hainbat aurreratu eta urtea bu-
katu baino lehen berriz elkarreratzzea erabaki
genuen.

Seigarren billera

Abenduaren 18an, Urnietan. Hor ere,

Hazparnen aipatuak berriz aztertuak izan ziren
eta Jose Mari Begiristain-ek ohartarazi zigun,
gramatika aldetik begira "Euskal Antzerki Tal-
deen Biltzarrea" behar litzatekeela, ez eta
"Biltzarra". Helburuak aldiz, "Intxixu" taldeak
azaldu hariari jarraikiz, pondu asko eztabaida-
tuak izan ziren. Eta, batzarrea bukatu zen, pen-
tsatuz, hurrengo billerarako araudiak osatuak
izango zirela.

Zazpigarren billera

1977ko urtarrilaren 16an, Deban, Erran
bezala, goizeko 10etan bildu ginen. Hego alde-
tik hamar talde; Lezo, Lazkano eta Iruñea falta
zirelarik. Ipar aldetik, lau ordezkari etorri zir-
ren.

Hazparneko eta Urnietako solasaldietan
bezala Deban ere, batzarre guztian ez genuen
araudietaz baizik hitzegin eta erraten ahal di-
zuet, iritziak ugari azaldu zirela eta elkarrizke-
ta luze baino luzeagoa izan zela.

Dena dela, izentzat "Euskal Antzerki Tal-
deen Biltzarrea" onaturik, helburuetako pondu
bakoitza, barrezka-banozka aztertu ondoren,
batzordearen osaketaz mintzatu ginen.

Billera hortatik gero, eta araudien testoa-
ren konkretatzeko, otsailaren 13an, Donostian,
6 lagunen artean, beste biltzarreño bat egin ge-
nuen eta erran dezakegu, araudiak, orduan sor-
tu zirela.

Zortzigarren billera

Otsailaren 27an, Ondarrun. Deiak zioen
bezala, goizeko 10etan, Kresala Elkartean batu
ginen. Araudiak irakurri ondoren, eta azken zu-
zenketaño bat eginik, onartuak eta izenpera-
tuak izan ziren. Gero, Batzordearen egitea. Hau-
tatutako bostetarik lauek beren baimena eman
zuten, eta Eugenio Arozena billeran ez zegoe-
nez, Imanol Intxauxpe eta idazkariak beraie-
kin hitzegiteko geratu ziren.

Bederatzigarren billera

Apirilaren 24ean, Elgoibarren. Gai nagusia,
gaurko egunaren moldatzea izan zen. Batzorde-
ko kide bakoitzak bere lantxoak aipaturik, gero
xehetasun batzuek argitu genituen, eta pozik
ikusi genuen ere, Arozenak onartu zuela Ba-
tzordeko izatea.

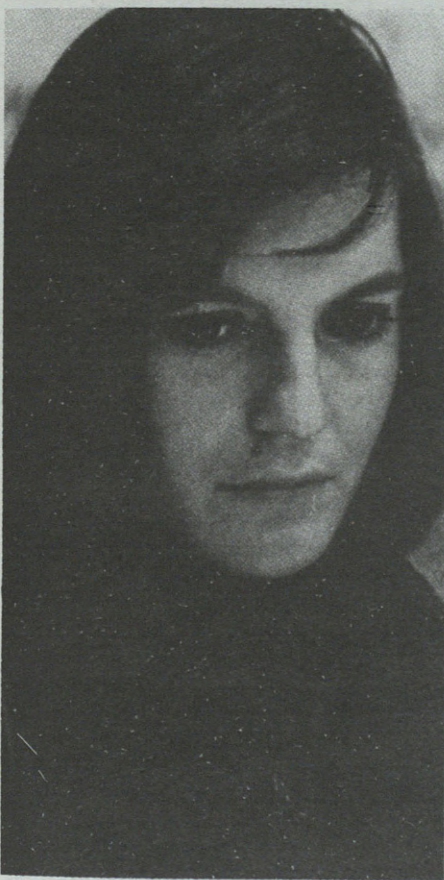
Eta gaur, hona beraz, hamargarren billera,
gure BILTZAR NAGUSIA.

Gure aspaldiko asmoak azkenean obratzen
dugu, denontzat atsegigarri baititake. Baina
gauzak ondo joan daitezen, Elkartea bat egitea
ez da aski eta hori denok badakigu. Gaurko bil-
tzarre hau ez da lehen urrats herabe bat, baizik,
ondorio salgarri baten zai dagoina. Hortako
bada, behin betiko konpreni edo ulertu deza-
gun, denok elkarrekin lan egin behar dugula:
lehenik elkar ezagutuz, elkarren artean maiz gu-
rutzatuz, antzerki eskola bat muntatuz; hots,
benetako antzerki politika bati eraginaz. Hone-
la; bai idazle, bai antzezlarik, bai eta edozein mo-
tatako laguntzaileen partaidetasunari esker, gu-
re antzerkia sakonduz, zabalduz, berrituz, ede-
ratuz, beti aurrera joan dadin!

Euskarazko antzerki herrikoia behar beza-
la zerbitzatuz, dudarik gabe, Euskadi zerbitza-
tzen baitugu!

D. LANDART

katharina blum-en ohore galdua

Fitxa teknikoa

—Zuendariak: VOLKER SCHOLONDORFF eta MARGARETHE VON TROTTA.

—gioia: HEINRICH BOLL-en nobela bat oinarritzat harturik, SCHOLONDORFF eta TROTTA-k egina.

—fotografia: JOST VACANO

—musika: HANS WERNER HENZE

—interpreteak: ANGELA WINKLER, MARIO ADORF, DIETER LASER, HEINZ BENNET.

—banaketa: C.I.C.

Scholondorff-ek bazuen eginik hainbat pelikula: "Konbach-eko pobreen berehalako igokundea". "Lasto sua". "Töless gaztea"... "Katharina Boum-en ohore galdua" beste linea bati darraio. Heinrich Böll-en nobela bat basetzat harturik egin da pelikula. Böll 1972.eko nobel saria da. Böll-en nobela 1974ean gertatzen da, eta Andres Baader Ulrike Meinhof-en arazoan omen du motibazioa.

Gertaerak Alemaniako Errepublika Federalean dira, 1975eko ihauteri egunetan, otsailaren 5etik 9ra. Anarkista omen den Götter heltzen da, Katharina ezagutu eta berarekin oheratzen da. Biharamonean, polizia, mutilaren bila, neskaengana doa, honen etxea errejistratu eta bera interrogatu egiten dute. Ondoren, poliziaren presio psikiko eta errepresioa zein kazetariandiko (Zeitung-ko Tögles batez ere) bizitza pribatuaren izorratze eta informazioaren manipulazioa jasaten du. Hau da pelikularen funtsa. Azken baten, Götter harrapatu egiten du poliziak eta Katharinak Tögles kazetaria hiltzen du. Espectxeratu egiten dituzte Götter eta Katharina. Epilogoan, Tögles-en hiletan, kazetarikide bat mintzatzen da haren omenez prentsa askatasunaz. Honetan, errepresio aparatoren askatasuna gardentzen eta salatzen da.

Pelikularen helburua, estatu modernoaren errepresio aparatoak agertzea dira. Heuren artean estu loturik agertzen ditu batez ere: 1) poliziaren bortxa, 2) kazetaritzaren bortxa, 3) aparato judizialaren bortxa. Estatuko aparatoren bortxa instituzional latente osoa Katharinagan jausten da, sininiestroki, bihotzgoroki, eta honen marginazio pertsonala eragiten dute. Suspensearen bidez, pelikulak denunziatu egiten du egitura zapantzaile hori.

Baina filme funtsezko akats bat du: eskematismoa. Eta eskematismoarekin batera, gehienetan bezala, manikeismoa. Pertsonaiak, edo erabat onak, zanpatuak eta inpotenteak (gutxi batzuk) ala inki-sidoreak, zanpatzaileak eta hipokritak dira (aparatokoak). Eskematismoa gehie-

gikeriazkoa da. Hau ez litzateke berez negatiboa izango, errealitatean alde batzu baztertuko ez balitu edo ikusleari pentsa-eraziko balio. Baina ez da hala gertatzen.

Zeren eta bigarren akatsa aurrekoa-ren ondorioa baita: pertsonaien anbiguitatea. Katharina ezik, beste pertsonaia guztiak ez ditugu ezagutzen, kontextoko banaketa manikeoan duten lekuaz aparte. Ez ditugu ezagutzen pertsonaien izaera eta joerak. Katharina bera ere Angela Winkler-ren aktuazio onagatik salbatzen da, baina ilun geratzen dira, esate baterako, bere Götter-ekiko harremanak, bere ideologia eta bizimoduari buruzko zenbait zehaztasun ...e.a. Beste pertsonaia guztietan hutsune hau oso nabarmena da eta karakterizazio manikeoak ez du betetzen.

Azken batean, pelikulak planteatzen duena, inozentzia birjinal baten zanpaketa-ren aurreko defentsa inpotentea da. Gizarte dominazio aparatoren kritika gogorra da, baina lar eskematikoa, gehiegizkoa eta pertsonaien karakterizazio anbiguoarekin. Gehiegizkoa, benetan gehiegizkoa dena, Katharina-ren errugabetasunaren frogantza ahalegina da, inozente birjinal itxura eman nahi zaio, eta hau da pelikularen joera kontrairaultzailerik nabarmenena.

Edozelan ere, pelikula arras gomen-darria deritxogu, zerbait gomenda badaitenke. Manualirakurle eta eskema-zala pro-greei asko gustatuko zaie, antidogmatikoak ere pozik irtengo dira. Mini-inkesta bat egin nuen zinematik irteeran eta, fil-mea ongien asimilatu eta asumitzen dute-nak kasta politizatuak direla ohartu nin-tzen. Akats eta guzti, merezi du peliku-lak, egoera/gertaera arketipiko modelo honek errealitatea kritikatzeko balio bait digu, zeren eta errepresio poliziako, judi-zial, ideologikoa orain ere gudan latentea baita.

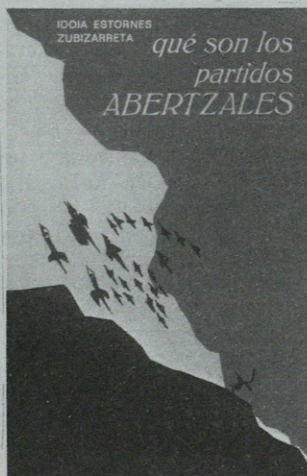
J.S.

EKAINA 19-26

LIBURUAK

QUE SON LOS PARTIDOS ABERTZALES, Idoia Estornes Zubizarreta. 115 orr., 160 pta.

Azkenaldiko liburu politikoen harian dator Idoia Estornesen hau. Hitzaurrean J.A.A. L.-ek —Jose Antonio Ayestaran Le-kuona izango dela pentsatzen dugu.— “abertzale” konzeptua honela definitzen du: “Ser abertzale es hacer una opción nacionalista vasca. Es integrarse en la corriente histórica concreta que este movimiento político representa, es referirse al fenómeno cultural, al folklore político del que brotaron los conceptos de

Aberri y Abertzale”.

Alderdi abertzaleak kontsideratzen direnak hiru alditan banatzen dira: alderdi historikoak — PNV eta ANV—, nazionalismoaren bigarren eraginekoak — EKIN, EGI ETA eta ELA— “Movimiento Socialista

de Euskadi”—. Sail honetan sartzen dira baita mugimendu feministak ere. 1968tik 1973ra arte Urola aldean aritu omen zenetik hasi eta gaur egun Gipuzkoan dihardutehetaraino dato guxi batzu ematen dira.

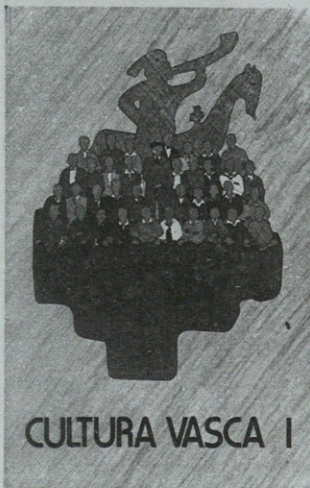
Eta hirugarrenez, azkenaldian sortutako alderdiak: EIA, ESEI, EHAS, LAIA eta ESB.

Azkenik, alderdi bakoitzeko 10 galdera egiten zaizkie, hoi en artean abertzaleak, nazionalizazio-sozializazioak, Ipar Euskadiz, etorkinez... LAIA eta EIA-koek ez beste guztiek erantzuten dituztelarik.

EL MARXISMO Y LA CUESTION NACIONAL VASCA. Pau/Iztueta, Jokin Apalategi. ITXAROPENA. 241 orr., 360 pta.

1974ean Baionako ELKAR argitaletxeak euskaraz atera zuen lana, gaztelaniara itzulita ematen zaigu orain. Jakina denez, lan honetan 1970etik 1973era euskal marxismoak nazionalismoa nola planteatzen zuen jasotzen da batipat. Egileek dioteenez, marxist teoria nazionalismoa oraindik osatzeko dago.

CULTURA VASCA (I). EREIN. 411 orr.,

EUTGek, amaitzera doan ikasturte honetarako antolatzen duen kultur ikastaroan emandako lehen hamahiru klaseak bildu dira liburu honetan; Jose Migel Barandiaran, Jesus Altuna, M. Asunción Urzainki, Fco. Javier Gomez Piñero, Federico de Zabala, Jose Luis de Orella, Jose Estévez, Alvaro Navajas, Jabier Caño Moreno, Gregorio Monreal eta Jose Manuel Castellsek emandakoak hain zuzen, bakoitzak bere espezialitatean.

HISTORIA VASCA. Bernardino de Estella. IZARO. 370 orr., 640 pta.

Euskal Herriaren historia “haseratik” Sabino Aranaren garaia arte. Hortik aurrera, apendiz gisa, Lizarrako eta Espainiako Estatuko estatutuak, Jose Antonio Agirrek Gorteetan estatutuaren alde eginiko diskursoa eta abar ematen direlarik. Era klasi-koan eginiko historia da, eta gerra aurretik idatzia.

ALDIZKARIAK

LANKIDE, 1. 1977ko maiatza-ekaina. FIRESTONEko langile-entzatz aldizkaria. Aldizkari hau laster FIRESTONEko langileen batzarrearena izatea itxaro dutela diote lehen zenbaki hau ateratu dutenek. Aldizkariaren plana hauxe da: editoriala —euskaraz eta gaztelaniaz— enpresako bizitzaz; bertako arazoei buruzko informazioa; langile heziketari eskainitako sail bat —sindikalis- moaren historia, ekonomia...— gai sindikalei buruzko azterketa; nor bere iritzia azaltzeko saila; langile borroken informazioa eta euskarazko hitz eta esaldi arruntenekin osatutako kapitulu bat. Euskaraz izango omen da zenbait lan eta nahi duenak estatuko beste hizkuntzetan idazteko eskubidea ere izango du.

Lehen zenbaki honetan nahiko ondo betetzen da plan hau. Interesgarria jotzen dugu benetan.

IRAULTZEN, 7. 1977ko maiatza-ekaina. LABen aldizkaria. 15 pta. Itxuraldatuak dator aldizkari hau —formato handia, e.a.—. Zenbaki honetan amnistia-aren aldeko borroka, emakumea eta lana gaiaz, OIT eta sindikal askatasuna Espainiako estatuan gaiaz... dira lan nagusienetakoak. Langile mugimenduko informazioa eta hainbat agiri ere ematen dira. Editoriala eta beste lan batzu ere euskara-gaztelanian ematen dira; gainontzekoa azken hizkuntza honetan.

DISKOAK

JAIALDIAK

HAUR KANTAK, BAT eta BI.
HOTS 400 pta. bakoitzak.

Markinako ikastolako Aretxabaleta anai-arrebak dira abeslari. Jon Etxebarri eta Iñaki Eizmendiren hitzez eta Txabi Coello eta Erramun Fernardezen musikaz osatu dira. Politak ez ezik, pedagogikoak dira kanta hauk.

IHARDUNAK

Iparraldeko euskal hilaletari jarraiki,

— ekainaren 19an Mattin bertso-lariari omenaldia, Miarritzeko Aguilera hauzoan.

— 26ean, Donibane Lohitzunen, SEASKAko ikastolen eguna izateko antzokian; antolatzaile: Donibaneko ikastola.

— 20tik 26ra, zinema astea Donibane Lohitzunen; antolatzaile Enkoari.

Hernaniko "Langile" ikastolak antolaturik, GALEUSCA jaialdia hilaren 24ean; Pi de la Serra katalandarrak, Miró Casabella galegoak eta Etxamendi eta Larralde eta Gorka Knörrek parte hartuko dute. Young Playen gaueko 10,30etan.

Donibane Lohitzuneko JAI ALAI pelotalekuan, hilaren 17an, arratsoko 9etan, Urko eta Quilapayunen kantaldia, ikastolaren alde. Txiletar taldeak "Santa María de Iquique" deritzan kantataren zati bat emango du 20minutuz.

ANTZERKIA

Donostiako Maria Reina parrokiako azpian (Egian), hilaren 18an, arratsaldeko 5etan, TXOTXONGILO giñol taldearen saioa. Antolatzaile: "Aitor" ikastola.

Aretxabaletako zineman, hilaren 19ko eguerdiko 12etan, goian aipaturiko giñol taldearen saioa ikastolak antolaturik.

IKASTALDIK

Arrasateko CIM-ek eta Oinatik ETEO-k antolaturik, udako ikastaldiak:

— Euskara EUSKALDUNTZEN 2. eta 3. mailatan ikasten ari direnentzat uztailaren 1etik 30era, goizeko 9etatik ordubata t'erdira. Taldeak 12 lagunekoak izanen dira.

— Metodologiazko ikastaldi osoa.

— Euskaltzaindiaren B eta D tituluak lortu nahi dituztenentzat prestaketa; uztailaren 19tik 29ra goizeko 8,30etatik 1,30etara eta arratsaldeko 4etatik 6etara, Oinatik ETEOn. Irakasleak: Xabier Mendiguren, Xabier Kintana eta Maite Agirre.

Beste talde bat ere egonen da, euskara ezaguturik, hizketan zaildu nahi dutenentzat.

LEHIAKETAK

AGIRRE LEKUBE JOSEBA ANDONI-GEU ARGITALDARIA saria. Euskaraz — edozein euskalkitan — gaztelaniaz eta frantsesez idatzitako narrazioak onartuko dira. Gaia: Jose Antonio Agirre, Euskal Gobernuaren lehen lendakari zena edota bere garaia. Orijinalak eta argitaratutakoak, eta erabaki gabeko beste lehiaketaren bateara aurkeztu gabekoak izan behar dute lanak. Bakoitzak narrazio bat edo gehiago bidaltzake, norberaren izen deituraz edo izengoitiz.

Makinaz, bi lerrotara eta alde batetik bakarrik idatziko dira folioak, bakoitzak 29 inguru lerro izango dituelarik; hiru kopia behar dira. 200 folio izan behar ditu gutxinenik lan bakoitzak. Helbide honetara bidaliko dira: Editorial GEU, C/ Prim, 41. 3. izqda., BILBAO-6 so brean lehiaketarako dela

adieraziaz edo Korreotako bulegora uztailaren 31ko gaueko 12ak baino lehen.

Epai-mahainaren erabakia urriaren 7an —Eusko Jaurlaritzaren egunean— jakin araziko da. Sariak 250.000 pezeta euskarazko lehen lanarentzat eta 150.000 pezeta gaztelaniazko eta frantsesezkoentzat izango dira. Bestalde, akzesitak ere eman ditzake epai-mahainak. GEU argitaletxeak lehen sariaren itzulpen eta 8.000 ale arte argitaratzearen eskubidea izango du. Hortik aurrera argitaratzeko eskubidea izanen du, egileari salmentatik ateratzen den ehuneko 10 emanez.

Argibide gehiago nahi duenak, jo beza GEU argitaletxera, goian aipaturiko helbidean.

ETA BESTE

ASEGUROAK ZER?

Gaur emazteak oherakoan
eman didan albistea!
ez nuen ahal loarentzako
nere begiak ixtea;
bere lagun bat agertzen dela
galdu zorian bisteia;
hogeitaz urteko neska batentzat
hauzen da haxe tristea !

Gaitz txarren batek eraso eta
ari omen da itsutzen,
erabat ere itsutuko da
azkar operatu ezen,
baina munduan ez dago ezer
behartsuarentzat zuzen,
miloi erdi bat behar omen du
midikuak kupi daitezen.

Hafa noraino iristen zaigun
gizonon kontzientzia!
basakeri hau ikusi eta
nork hartu pazientzia?
Ez da merkea, halajaintan,
neska horren gutizia;
lehenaz gaina gorrotatzen dut
kapitalismo guzia.

Baina ez pentsa histori dena
hemen amaitutzen denik,
seguroari bat berde
hileko eman lehenik,
berak ez ditu gero serbitzen
behar lukeen laurdenik.
Hemen dagoen injustiziak
Jaunok, ez dauka izenik.

Eta deskuido ez etortzen bada
era hontako gaixorik;
nahiz gauza ez konpondutzeko
agertzen zaien kasorik,
axolagabe geratzen dira
mutu bizkarra jasorik,
baina ez dago probintziaz kanpo
seguroan deretxorik.

Barcelonara jo behar eta
hango erantzuna berriz;
etor dedila nahi duenean
miloi erdi bat ekañiz;
alde guziak josirik daude
lotsagabe eta zerriz;
amaika alu probetxatzen da
pobre, gaixo eta eriz.

Kontzientziak ez du agintzen
hola inor tratatzea,
are gutxigo arrisku hortan
bistarekin jokatzeko,
baina ez pentsa kasualitatez
denik honen gertatzea,
kapitalaren interes bat
langilea zanpatzea.

Baina izango duzu laguntza
horren eskean bazatoz,
ahal duguna emango dugu
bihotz zabal eta gogoz,
gainera ez du ezerk ematen
on egiteak hainbat poz,
limosna baino borroka egin
ez al dugu hobe askoz.

Badakizue aspaldi hontan
nik nola idazten dutan,
batek ez bada beste zezerk
beti naukalako sutan
hainbat arazo konpontzen zailak
darabilzkigu eskutan,
ta beste askok soluzioa
Jainkoak dakin lekutan.

RUFINO IRAOLA

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

Zaldibia - Apartado-23
Telf. 881580-880566

Gipuzkoan, nor gu baiño gertuago?

91 etxe zuretzat urbillago

Izan ere, Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa etxe au duzue Gipuzkoako Kutxetan leenengoa.

Orregatik, gipuzkoarren zerbitzurako beti gertu eta prest egotera beartuak gauzkazu. Auxe da gure egitekorik nagusiena, orretarako sortu zan, batipat, Caja de Ahorros

Provincial de Guipúzcoa 1896 urtean. Gipuzkoarren kutxa duzue Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa, Baduzu arrazolrik, beraz, gurekin elkaturik jarrai dezazun. Utzi ezazu zure uste osoa Gipuzkoan leenengoa duzun Kutxa etxe ontan.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

